

T.C.
AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ
GÜZEL SANATLAR ENSTİTÜSÜ
SANAT VE TASARIM ANASANAT DALI

**TÜRKİYE'DE KULLANILAN HAVALİMANI
BİLGİLENDİRME GRAFİKLERİNİN İNCELENMESİ
VE BİR HAVALİMANI BİLGİLENDİRME GRAFİĞİ
TASARIMI**

OZAN MERTCAN İNANÇ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Danışman
DR. ÖĞR. ÜYESİ BEKİR KIRIŞCAN

ANTALYA - 2019

**T.C.
AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ
GÜZEL SANATLAR ENSTİTÜSÜ
SANAT VE TASARIM ANASANAT DALI**

**TÜRKİYE'DE KULLANILAN HAVALİMANI
BİLGİLENDİRME GRAFİKLERİNİN İNCELENMESİ
VE BİR HAVALİMANI BİLGİLENDİRME GRAFİĞİ
TASARIMI**

OZAN MERTCAN İNANÇ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**Danışman
DR. ÖĞR. ÜYESİ BEKİR KIRIŞCAN**

ANTALYA - 2019

T. C.
AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ
Güzel Sanatlar Enstitüsü Müdürlüğü

BİLİMSEL ETİK SAYFASI

Bu tezin proje safhasından sonuçlanmasına kadarki bütün süreçlerde bilimsel etiğe ve akademik kurallara özenle riayet edildiğini, tez içindeki bütün bilgilerin etik davranış ve akademik kurallar çerçevesinde elde edilerek sunulduğunu, ayrıca tez yazım kurallarına uygun olarak hazırlanan bu çalışmada başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda bilimsel kurallara uygun olarak atıf yapıldığını bildiririm.

27/05/2019

Öğrencinin
Ozan Mertcan İnanç

İmzası

T. C.
AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ
Güzel Sanatlar Enstitüsü Müdürlüğü

YÜKSEK LİSANS TEZİ KABUL FORMU

Ozan Mertcan İnanç tarafından hazırlanan, “Türkiye’de Kullanılan Havalimanı Bilgilendirme Grafiklerinin İncelenmesi ve Bir Havalimanı Bilgilendirme Grafiği Tasarımı” başlıklı bu çalışma 27/05/2019 tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda oybirliği/oyçokluğu ile başarılı bulunarak, jürimiz tarafından yüksek lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

Dr. Öğr. Üyesi Bekir Kirişcan

Başkan

İmza

Doç. Dr. Aydın Zor

Üye

İmza

Doç. Dr. Ayşe Derya Kahraman

Üye

İmza

Tez Konusu: Türkiye’de Kullanılan Havalimanı Bilgilendirme Grafiklerinin İncelenmesi Ve Bir Havalimanı Bilgilendirme Grafiği Tasarımı

Onay: Yukarıdaki imzaların, adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylıyorum.

Tez Savunma Tarihi: 27.05.2019

Mezuniyet Tarihi:

Dr. Öğr. Ü. Enver Güner

TEŞEKKÜR

Tez projem süresinde, deneyimlerini, emeğini paylaşan danışmanım, Dr. Öğr. Üyesi Bekir KİRİŞCAN' a anlayışı, desteği ve hoşgörüsünden dolayı teşekkürlerimi sunarım. Aynı zamanda tüm eğitim ve öğretim hayatım içerisinde emekleri geçen bütün öğretmenlerime minnettarım. Aileme, Seda Ablam'a ve benden sevgi ve desteğini esirgemeyen yakınlarıma, bu süreçteki sabırlarından dolayı sonsuz teşekkür ederim.

T.C.
AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ
Güzel Sanatlar Enstitüsü Müdürlüğü

Öğrencini	Adı Soyadı	Ozan Mertcan İnanç
	Numarası	20165307007
	Anasanat Dalı	Sanat ve Tasarım
	Danışmanı	Dr. Öğr. Üyesi Bekir Kirişcan
Tezin Adı	Türkiye’de Kullanılan Havalimanı Bilgilendirme Grafiklerinin İncelenmesi ve Bir Havalimanı Bilgilendirme Grafiği Tasarımı	

ÖZET

“Türkiye’de Kullanılan Havalimanı Bilgilendirme Grafiklerinin İncelenmesi ve Bir Havalimanı Bilgilendirme Grafiği Tasarımı” adlı tez çalışması, ülkenin turizm açısından önemli ve uluslararası ticaret yollarında bulunan havalimanlarında kullanılan bilgilendirme grafiği tasarımlarının incelenmesi ve bu grafiklerin yorumlanmasını içermektedir.

İstanbul Sabiha Gökçen Havalimanı, Ankara Esenboğa Havalimanı, İzmir Adnan Menderes Havalimanı, Antalya Havalimanı ve 6 Nisan 2019 tarihinde hava trafiğine kapılarını kapatmış olan İstanbul Atatürk Havalimanı’ nın bilgilendirme grafiklerinde kullanılan renklerin yarattığı psikolojik etkileri, yazı karakterlerinin okunabilirliği ve uyumu, hazırlanan piktogramların yapı olarak birbirlerine uyumlarının detayları yer almaktadır.

Tezin proje aşaması için, TAV Airport yönetimindeki Antalya Havalimanı (AYT) için hareketli bilgilendirme grafiği tasarımları hazırlanmıştır. Tasarımlarda, uluslararası bir dil olan piktogram tekniği kullanılmıştır. Piktogram ve hareketli grafikler ile havalimanı için yeni bir bilgilendirme grafiği önerisinde bulunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Bilgilendirme Grafiği, Grafik Tasarım, Piktogram, Sembol, Harita, Havalimanı, Türkiye.

T.R.
AKDENİZ UNIVERSITY
Institute of Fine Arts

Student	Name Surname	Ozan Mertcan İnanç
	Number	20165307007
	Department	Art and Design
	Advisor	Asst. Prof. Bekir Kirişcan
Thesis Name		Examination of Airport Information Graphics Used in Turkey and Designing an Airport Information Graphic

SUMMARY

The thesis study titled “Examination of Airport Information Graphics Used in Turkey and Designing an Airport Information Graphic” includes the examination of information graphics used in the airports located on the international trade roads and the paths of our country significant in terms of tourism as well as the discussion on these graphics.

Psychological effects, readability and harmony of letter fonts, and the compatibility of the prepared pictograms with one another in terms of their structure on the information graphics of İstanbul Sabiha Gökçen Airport, Ankara Esenboğa Airport, İzmir Adnan Menderes Airport, Antalya Airport, and İstanbul Atatürk Airport, where air traffic was stopped on 6th April, 2019 are included in this study.

For the project stage of the thesis, sprite information graphic designs were prepared for Antalya Airport (AYT) administered by TAV Airport. In these designs, the pictogram method was used as it is an international language. A new information graphic suggestion was presented for the airport with pictograms and sprite graphics.

Keywords: Information Design, Graphic Design, Pictogram, Symbol, Map, Airport, Turkey.

KISALTMALAR

ADB: İzmir Adnan Menderes Havalimanı

AYT : Antalya Havalimanı

ESB: Ankara Esenboğa Havalimanı

İST: İstanbul Atatürk Havalimanı

SAW: İstanbul Sabiha Gökçen Havalimanı

DHMİ: Devlet Hava Meydancılık İşletmesi

YİD: Yap – İşlet – Devret

İSG: İstanbul Sabiha Gökçen

TAV: Tepe ve Akfen Şirketleri

ICF: İbrahim Çeçen Holding

GIF: Graphic Interchange Format (Grafik Değiştirme Biçimi)

PSD: Photoshop Document

AI: Adobe Illustrator

GÖRSELLER

Görsel 1:	Sine Qua Non Tipografik Çalışma	3
Görsel 2:	Lascaux Mağarası'ndan bir boğa figürü.....	4
Görsel 3:	Sümerler Tarafından Yazılan Çivi Yazısı Örneği.....	5
Görsel 4:	Mısırın Anatomisini Gösteren Bilgilendirme Grafiği	6
Görsel 5:	Şehrine Ses Ver İnfografik Atölyesi “Demografik Bilgilendirme Grafiği”	7
Görsel 6:	“Bir Google Dakikasında Neler Oluyor?” Adlı Bilgilendirme Grafiği	8
Görsel 7:	Bilgilendirme Grafiği Çeşitlerine Örnek.....	9
Görsel 8:	Doküman Tasarımı Örneği.....	10
Görsel 9:	Alfabetik Katalog	11
Görsel 10:	Sistemantik Katalog	11
Görsel 11:	Form Tasarımı Örnekleme “Araç Konsol Yönlendirmesi”	12
Görsel 12:	Form Tasarımı Örneği.....	13
Görsel 13:	Minton mp3 çalar için hazırlanan kullanma kılavuzu tasarımı	14
Görsel 14:	Audi Rs 6 Avant Kullanma Kılavuzu Tasarımı	15
Görsel 15:	Gıda Sektörü İçin Kullanma Kılavuzu Tasarımı.....	16
Görsel 16:	Türkiye Rüzgâr Haritası	17
Görsel 17:	Henry Beck'in tasarladığı 1935 yılına ait Londra Metro Haritası	18
Görsel 18:	Türkiye Nüfus Yoğunluğu Haritası.....	19
Görsel 19:	Coğrafya Şema ve Çizelge Örneği	19
Görsel 20:	Çevresel İnfografikler “Park Yapmak Yasak”	20
Görsel 21:	Çevresel İnfografikler “Yaya Geçidi”	20

Görsel 22: Hacettepe Üniversitesi Çevresel İnfografikler “Kampüs İçi Yönlendirme”	21
Görsel 23: Hacettepe Üniversitesi Çevresel İnfografikler “Kampüs İçi Yönlendirme”	21
Görsel 24: İstanbul Sabiha Gökçen Havalimanı, Bagaj Alım Yönlendirme ve İşaretleme Tasarımı.....	22
Görsel 25: İstanbul Sabiha Gökçen Havalimanı, Yönlendirme ve İşaretleme Tasarımı	23
Görsel 26: Sergilendirme Tasarımı Örneği.....	24
Görsel 27: Osmanlı Bankası Müzesi Ana Sergileme Mekânından Resim.....	25
Görsel 28: Fransa, Paris Eifel Kulesi	26
Görsel 29: Akıllı Telefon Piktogram Tasarımları	27
Görsel 30: Adana Havalimanı, Giden Yolcu Giriş Kapısı Piktogramı	28
Görsel 31: Polis Rozeti	29
Görsel 32: Çivi Yazısı	30
Görsel 33: Yin Yang Sembolü	31
Görsel 34: Matematik Sembolleri	32
Görsel 35: Tipografi Çeşitleri	33
Görsel 36: Garamond Font Ailesi (Font Family)	33
Görsel 37: Dolaşımsal Hastalıklara Bağlı Olarak Ölümler Konulu Bilgilendirme Grafiği	35
Görsel 38: Havalimanı Uçuş İstatistiklerini Anlatan Bilgilendirme Grafiği	37

Görsel 39:	Osmanlı Döneminden Nakkaşların Sanatından Bir Esinti	38
Görsel 40:	Osmanlı'da mimari simge olarak Edirne, Selimiye Camii	39
Görsel 41:	Nakkaş Osman'a ait minyatür bilgilendirme tasarımı, Yavuz Sultan Selim'in timsahı kesmesini resmeden bilgilendiren minyatür çalışması.	40
Görsel 42:	Takvim-i Vakayi Gazetesi.....	41
Görsel 43:	1927 yılına ait Türkiye haritası çizimi	42
Görsel 44:	Dur (Stop) Uyarı Levhası.....	44
Görsel 45:	Renk Çemberi.....	45
Görsel 46:	Prizma.....	46
Görsel 47:	Beyaz At.....	48
Görsel 48:	Asilliğin Simgesi Olan Siyah Rengi.....	49
Görsel 49:	Türk Bayrağımız	50
Görsel 50:	RGB Renk Görünümü.....	52
Görsel 51:	HEX Renk Kodunun Grafiği.....	53
Görsel 52:	CMYK Renk Açılımı	53
Görsel 53:	CMYK Renk Kataloğu.....	54
Görsel 54:	Ütü Yapma Kılavuzu.....	58
Görsel 55:	Hareketli Bilgilendirme Grafiği	57
Görsel 56:	Kuzey Amerika'da yaşayan kelebek türlerinin özelliklerinin gösterildiği GIF animasyonlu bilgilendirme grafiği görüntüsü	59
Görsel 56:	Canlıların uçuş anatomisini gösteren bilgilendirme grafiği tasarımı ..	60
Görsel 57:	Kiosk örneği	61
Görsel 58:	Siri ile etkileşim	62

Görsel 59: İstanbul Sabiha Gökçen Havalimanı “Giden Yolcu Girişi”	64
Görsel 60: İstanbul Sabiha Gökçen Havalimanı, Etkileşimli Bilgilendirme Tasarımı	65
Görsel 61: İstanbul Sabiha Gökçen Havalimanı, Hareketli Bilgilendirme Grafiği Tasarımı	66
Görsel 62: İstanbul Sabiha Gökçen Havalimanı, Durağan ve Hareketli Bilgilendirme Grafiği.....	67
Görsel 63: İstanbul Sabiha Gökçen Havalimanı, Bagaj Alım Bilgilendirme Tasarımı	68
Görsel 64: İstanbul Sabiha Gökçen Havalimanı, Kadınlar Tuvaleti Bilgilendirme Tasarımı	69
Görsel 65: İstanbul Sabiha Gökçen Havalimanı, Erkekler Tuvaleti Bilgilendirme Tasarımı	69
Görsel 66: İstanbul Sabiha Gökçen Havalimanı, Bebek Bakım Odası Bilgilendirme Tasarımı	70
Görsel 67: İstanbul Sabiha Gökçen Havalimanı, Engelliler Tuvaleti Bilgilendirme Tasarımı	70
Görsel 68: İstanbul Sabiha Gökçen Havalimanı, Görme Engelliler İçin Tasarlanan Bilgilendirme Grafiği.....	71
Görsel 69: İstanbul Sabiha Gökçen Havalimanı, Görme ve İşitme Engelliler İçin Etkileşimli ve Durağan Bilgilendirme Grafiği Tasarımı	72
Görsel 70: İstanbul Atatürk Havalimanı Giriş Kapısı	73
Görsel 71: İstanbul Atatürk Havalimanı, Hareketli, Durağan ve Etkileşimli Bilgilendirme Grafiği Tasarımları	74
Görsel 72: İstanbul Atatürk Havalimanı, Durağan Bilgilendirme Grafiği Tasarımı Renk Tercihleri	76

Görsel 73: İstanbul Atatürk Havalimanı, Engelli Tuvaleti Bilgilendirme Grafiği	77
Görsel 74: Esenboğa Havalimanı Durağan, Etkileşimli ve Hareketli Bilgilendirme Grafiği Tasarımı.....	80
Görsel 75: Yarışmada 1. Seçilen Tasarım.....	81
Görsel 76: Brail Alfabeti ile yapılmış bilgilendirme grafiği tasarımı	82
Görsel 77: Kadın Tuvaleti 1. Alternatif	83
Görsel 78: Kadın Tuvaleti 2. Alternatif	83
Görsel 79: Kayıp Bagaj (Lost Luggage) Bilgilendirme Grafiği	84
Görsel 80: Kayıp Bagaj (Lost Luggage) Bilgilendirme Grafiği 1	84
Görsel 81: Kayıp Bagaj (Lost Luggage) Bilgilendirme Grafiği 2	84
Görsel 82: İzmir Adnan Menderes Havalimanı, Hareketli Bilgilendirme Grafiği Tasarım Örneği	87
Görsel 83: İzmir Adnan Menderes Havalimanı, Etkileşimli Bilgilendirme Grafiği Tasarım Örneği	87
Görsel 84: İzmir Adnan Menderes Havalimanı, Durağan Bilgilendirme Grafiği Tasarımında Renk Kullanımları.....	88
Görsel 85: İzmir Adnan Menderes Havalimanında Sağlık Bölgelerini Gösteren Tasarımlardaki Farklılık	89
Görsel 86: Antalya Havalimanı, Bilgilendirme Grafiği Tasarımları	91
Görsel 87: Antalya Havalimanı, Bilgilendirme Grafiği Tasarımlarındaki Renk Çeşitliliği.....	92
Görsel 88: Antalya Havalimanı, Bilgilendirme Grafiği Tasarımlarındaki Renk Karmaşası.....	93

Görsel 89: Antalya Havalimanı, Bilgilendirme Grafiği Tasarımlarındaki Yazı Karakterleri ve Renkleri.....	94
Görsel 90: Gürcistan Tiflis Havalimanı, Durağan Bilgilendirme Grafiği Tasarımı	95
Görsel 91: Durağan Bilgilendirme Grafiği Projesinin Genel Görünümü	96
Görsel 91: Hareketli bilgilendirme grafiği çalışmasından tuvalet örneği	97
Görsel 92: Giden Yolcu Bilgilendirme Grafiği Tasarımı	97
Görsel 93: Gelen Yolcu Bilgilendirme Grafiği Tasarımı.....	98
Görsel 94: Asansör, Hareketli Bilgilendirme Grafiği Tasarımı	98
Görsel 95: Telefon ve Bagaj Alım, Hareketli Bilgilendirme Grafiği Tasarımı ...	99
Görsel 96: Kayıp Bagaj ve Bankamatik, Hareketli Bilgilendirme Grafiği Tasarımı	99
Görsel 97: Bilet Satış, Çıkış, Pasaport Kontrol, Mescid, Araç Kiralama, Silah Teslim, Check-in için hazırlanan, bilgilendirme grafiği tasarımı	100
Görsel 98: Kapıları gösteren hareketli bilgilendirme grafiği tasarımı	102
Görsel 99: Bilgilendirme Grafiği Tasarımı Ölçülendirmesi	103
Görsel 100: Bilgilendirme Grafiği Tasarımı 5 Farklı Dil Kullanımı (Türkçe – İngilizce – Rusça – Almanca – Farsça)	104

İÇİNDEKİLER

Bilimsel Etik Sayfası	i
Tez Kabul Formu.....	ii
Önsöz/Teşekkür	iii
Özet	iv
Summary.....	v
Kısaltmalar ve Simgeler Sayfası.....	vi
Görseller	vii
İçindekiler.....	xiii
Giriş.....	1
BİRİNCİ BÖLÜM: BİLGİLENDİRME GRAFİĞİ	
1.1. Bilgilendirme Grafiği Nedir?	2
1.2. Bilgilendirme Grafiği Çeşitleri	8
1.2.1. Doküman Tasarımı.....	10
1.2.2. Form Tasarımı.....	11
1.2.3. Kullanım Kılavuzu Tasarımı.....	13
1.2.4. Haritalar	16
1.2.5. Şema ve Çizelgeler.....	19
1.2.6. Çevresel Grafik Tasarım	20
1.2.6.1. Yönlendirme İşaretleme Tasarımı	21
1.2.6.2. Sergileme Tasarımı	23
1.2.6.3. Yer İmleri	26
1.2.6.4. Piktogramlar	27
1.2.6.5. Semboller	30
1.3. Bilgilendirme Grafiğinde Tipografi Kullanımı	32
1.4. Bilgilendirme Grafiği Nasıl Yapılır?	34
1.5. Bilgilendirme Grafiğinin Türkiye'deki Tarihsel Süreci.....	37
1.6. Bilgilendirme Grafiğinde Renklerin Psikolojik Etkileri ve Anlamları	43
1.7. Bilgilendirme Tasarımının Uygulama Ortamları	55

1.7.1. Durağan Ortamlar	55
1.7.2. Hareketli Ortamlar	57
1.7.3. Etkileşimli Ortamlar.....	60
İKİNCİ BÖLÜM: İNCELENEN HAVALİMANLARI	63
2.1 İstanbul Sabiha Gökçen Havalimanı	63
2.2 İstanbul Atatürk Havalimanı	73
2.3 Ankara Esenboğa Havalimanı	78
2.4 İzmir Adnan Menderes	85
2.5 Antalya Havalimanı.....	90
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM: ANTALYA HAVALİMANI'NA HAREKETLİ BİLGİLENDİRME GRAFİĞİ TASARIMI	95
Sonuç	105
Kaynakça	108
Özgeçmiş	112

GİRİŞ

Teorik anlamda bilgi kendi başına bir anlam ifade etse de, grafikler bilginin akılda kalıcılığını arttırmaktadır.

Bilgi (info) yüz yıllar boyunca kullanılıp paylaşılmıştır. Bilgiyi görselleştirmek uzun bir yoldur. Bilgilerin toplanması, sadeleştirilmesi, matematiksel oranlarla, yüzde hesaplamasıyla yansıtılması gibi birçok süreçten geçirilmesi mecburidir. Görsellerin hazırlanmasında, bilgi göz önünde bulundurularak kaynak depolaması yapılır. Kaynakların içeriğine göre tasarımcı kendi algısı ve tasarım zekâsı ile çalışma sürecini başlatır ve özgün bir yaratım sürecine girer. Daha sonra anket yoluyla genel geçerlilik göz önünde bulundurularak, hazırlanan tasarım veya tasarımların, hazır olup olmadığına kanaat getirilir.

19. yüzyıl başlarında bilgilendirme grafiği ilk olarak taşımacılık yoluyla hayatımıza girmiştir. Bu endüstriyel sektör içerisinde oluşan ihtiyaçlar, arz talep ilişkisi içerisinde hızla gelişmiştir ve günümüzde zorunlu bir ihtiyaç haline gelmiştir.

Havalimanları, yolcu taşımacılığı konusunda, son 10 yıl içinde hızlı bir şekilde büyümektedir. Bu büyümenin getireceği sonuçlardan birisi de yapıların artması, daha fazla bina ve pist ihtiyaçlarıdır. Büyüyen binalar içerisinde, yolcuların ve çalışanların, kolaylıkla yön bulabilmesi veya bilgiye olan ihtiyaçlarının karşılanması gibi sorunları, bilgilendirme grafikleri ile çözüme ulaştırılmıştır. Bilgilendirme grafikleri durağan, etkileşimli ve hareketli olmak üzere üç ana başlık altında hazırlanmakta olup, günümüz havalimanlarının genellikle hareketli ve durağan bilgilendirme grafikleri üzerinden gittiklerini görürüz.

Havalimanlarında yer alan bilgilendirme grafikleri, uluslararası havacılık kuralları çerçevesinde yapılmak zorundadır.

Bu tez içerisinde, İstanbul Atatürk, İstanbul Sabiha Gökçen, Ankara Esenboğa, İzmir Adnan Menderes ve Antalya Havalimanlarının bilgilendirme grafiklerindeki doğru ve yanlış yönlerinin incelenmesi hedeflenmiştir. Hedefler doğrultusunda, incelenen havalimanlarındaki sonuçlara göre, Antalya havalimanı için yeni bir bilgilendirme grafiği önerisinde bulunulmuştur.

BİRİNCİ BÖLÜM: BİLGİLENDİRME GRAFİĞİ

1.1. Bilgilendirme Grafiği Nedir?

Baer ve Vacarra'nın araştırmalarına göre;

“Tanımlar ve tartışmalar bir yana, bilgi tasarımıyla ilgili tüm tartışmalarda ortak bir nokta var. Mevcut en sevdiğimiz tanım, Teknik İletişim Derneği'nin (STC) bilgi tasarımına yönelik özel ilgi grubundan geliyor; bu da disiplini "... karmaşık, örgütlenmemiş veya yapılandırılmamış verileri değerli, anlamlı bir bilgi alanına çeviriyor" olarak nitelendiriyor” (Baer ve Vacarra, 2008:12).

Bilgilendirme grafikleri çok fazla gördüğümüz bir grafik tasarım unsuru olarak karşımıza çıksa da bu kavrama bir ad vermemiz 19. yüzyıl başlarına kadar dayanmaktadır. Bilgilendirme grafiği nedir? Günlük yaşamımızda defalarca karşılaştığımız ama literatürde isminin ne olduğunu bilmediğimiz tasarım ve bilgilendirme tabanlı çalışmalara bilgilendirme grafiği adını veririz. Bilgilendirme grafiği ve türevlerine en basit örnek otomobil trafiğini yönetmek için kullanılan yönlendirme tabelalarıdır. Bu ilk akla gelen bilgilendirme grafiği tasarımları uzun sözlerle açıklanan kural ve yönergeleri basit ve net anlaşılır grafiklerle, dikkat dağıtmayacak şekilde ifade etmeyi amaçlamaktadır.

Bilgilendirme grafiğinin en yoğun ve karmaşık halini, firmaların yıllık faaliyet raporlarında görebiliriz. Bir faaliyet raporunda ortalama 30 ila 40 arasında değişken bilgilendirme grafiği mevcuttur. Bir bilgilendirme grafiği yapmak ve tamamlamak için olmazsa olmaz unsur tabi ki bilgi (info) kısmıdır. Bilgi yani veriler sağlam ve tutarlı bir şekilde elimize geçtiğinde rahatlıkla tasarım anlamında bilgi grafiğini yapabiliriz. Bilgilendirme grafikleri günümüzün küresel dünyasında, özellikle metropol yaşamın sine qua non¹ ögesidir.

---

¹ Olmazsa Olmaz.

Görsel 1: Sine Qua Non Tipografik Çalışma

**SINE
QUA
NON**

Kaynak: <http://condicaosqn.blogspot.com>, 2019

“Grafik tasarımın temel işlevleri; bilgi vermek, kimlik tanımlamak ve ikna etmektir. Grafik tasarım elemanları çoğunlukla bu üç işlevi icra ederler. Bunların yanı sıra; ürünü korumak, insanları eğlendirmek, mekânları, sayfaları ve ekranları süslemek, hikâye anlatmak, birilerini eğitmek gibi, etkinliğe ve mecraya bağlı işlevleri de vardır. Bilgi vermek grafik tasarımın yaptığı en önemli işlerden biridir.

Bilgilendirme tasarımı, görsel iletişim tasarımı içinde bir uzmanlık koludur. Hayatın her anında ve her alanında bize yol gösterir. İstedığımız yere kolay ulaşmamızı, doğru trene binmemizi, satın aldığımız sınav² ürünleri doğru ve verimli kullanmamızı, yiyeceklerimizin içinde neler olduğunu öğrenmemizi sağlar. Kısacası yaşamımızı kolaylaştırır.

Aynı işi görmelerine, tasarım disiplinleri içinde bir uzmanlık dalı olan bilgilendirme tasarımını, grafik tasarımın bilgi verme işlevi ile karıştırmamak gerekir” (Karamustafa, 2009: 78).

Sadık Karamustafa'nın Grafik Tasarım dergisinde verdiği bilgilere göre; grafik tasarımın bilgi verme ve yönlendirme kavramı, bilgilendirme grafiği çalışmasından apayrı bir alandır.

Grafik tasarımın, bilgilendirme grafiğinin dışında kaldığı alanların en basit örnekleme kartvizittir. Kartvizit içerisinde bilgi barındıran bir unsurdur. Teorik olarak bilgi içeren her tasarım “bilgilendirme grafiği” olarak adlandırılmamalıdır çünkü; bilgilendirme grafiği, içerisinde bilgi karmaşası olan ve bu karmaşayı,

² Endüstriyel, Endüstri.Ss21

detaylarına inip, görsel alana ayrıştırılarak oluşturulan bir tasarım biçimidir. Kartvizitler tam anlamıyla bir tanıtım materyalidir. En bilinen grafik tasarım unsuru olarak kurumsal hayat içerisinde kullanılmaktadır.

“Baştan başlamak gerekirse, bildiğiniz gibi “info” bilgi anlamına gelir. Bilgilendirme Grafiği çalışmalarının faydalarını sayacak olursak;

- Akılda kalması oldukça kolaydır.
- Yapılan habere çekicilik katar.
- Etkilidir.
- Kısa sürede fazla bilgi aktarımı sağlar.
- Anlatım biçimi bakımından sıkıcılıktan uzaktır, eğlencelidir.
- Karmaşık ve yoğun bilgileri sadeleştirir.

Sebebi ise; insan beyni görsel bilgiyi yazılıdan 3 kat daha hızlı algılar ve okuduklarımızın yalnızca %20’si aklımızda kalırken gördüklerimizin akılda kalma oran %80’dir” (Netevent, 2019 www.netvent.com/infografik-nedir-infografik-nasil-yapilir-ve-nerelerde-kullanilir/).

Bilgilendirme grafiği tasarımına ihtiyaç duymamızın sebebi bilgilendirme grafiklerinin kolayca anlaşılabilir ve akılda kalıcı olmasıdır. Fotografik hafıza da dediğimiz görsel hafıza, insanoğlunun çok erken dönemlerinden beri sahip olduğu bir yetenektir.

Görsel 2: Lascaux Mağarasından Bir “Boğa Figürü

Kaynak: <https://www.theodysseyonline.com/we-dont-study-dinosaurs>, 2016

Fotografik hafıza ilk olarak, M.Ö. 35.000’li yıllarda, mağaralara çizilen hayvan figürleri (Görsel 2) gibi görsel bilgi vermek amacıyla kullanılan resimlerle dışa vurulmaya başlayıp günümüze kadar gelmiştir. İlk olarak Lascaux Mağarasında görülen çizimler, 1940 yılında bulunmuştur. Lascaux mağarası, Fransa’nın Dordogne bölgesinde yer almaktadır.

İlk görsel örneklerin ardından ilk yazılı örnekler, M.Ö. 3000 yılında Mezopotamya’da yaşayan Sümerler tarafından “çivi yazısı” adında görsel alfabe ile insanoğlunun hayatında yerini almıştır (Görsel 3).

Daha sonraları hiyeroglif³ adında kabartmalı alfabe ile devam eden yazının görsel serüveninin akılda kalıcı halini, günümüzde grafik tasarımda bilgilendirme grafiği olarak görmekteyiz.

Görsel 3: Sümerler Tarafından Yazılan Çivi Yazısı Örneği

Kaynak: <http://arkeopolis.com/civi-yazisi-doguyor/> , 2017

³ Eski Mısır Yazısıdır. Yazıya, “Kutsal Oyma” Veya “Kutsal Yazı” Anlamına Gelen Bu Adı Eski Yunanlılar Vermiştir. Resimlerle Yazılan Bu Yazı Çeşidini Eski Mısırlılar Taşlar, Anıtlar, Üzerine Oymak Suretiyle Yazıyorlardı. Sağdan Sola, Yahut Yukarıdan Aşağıya Yazılırdı. (Nedir.Com, 2017 <https://www.Nedir.Com/Hiyeroglif/>.)

“Grafik tasarım dünyasında, bilgi tasarımı daha yeni başlıyor. Terim nispeten yeni ve tasarım topluluğu içinde önemli bir sapma konusu. Terimi tanımlamak isteyen onlarca web sitesi, blog sayfası, özel ilgi grubu ve konferans var. Bilgi tasarımı kim uygular? Bir disiplini tanımlamanın bir yolu, uygulayıcılarına bakmaktır. Bilgi tasarımı, baskıdan çevrimiçi ortamdan çevreye ve deneysel tasarıma kadar birçok farklı tipte proje üzerinde çalışan çeşitli ortamlarda bulunan çeşitli profesyoneller tarafından uygulanmaktadır. Şaşırtıcı olmayan bir şekilde, insanlar, grafik tasarım, bilgi mimarisi, etkileşim tasarımı, kullanılabilirlik mühendisliği, insan-bilgisayar etkileşimi, insan faktörleri, yazma, düzenleme ve kütüphane bilimleri gibi ilgili diğer disiplinlerin bir kısmı için bir şemsiye veya entegratör olarak kabul etmeye başlıyorlar” (Baer ve Vacarra, 2008: 12).

Görsel 4: Mısırın Anatomisini Gösteren Bilgilendirme Grafiği

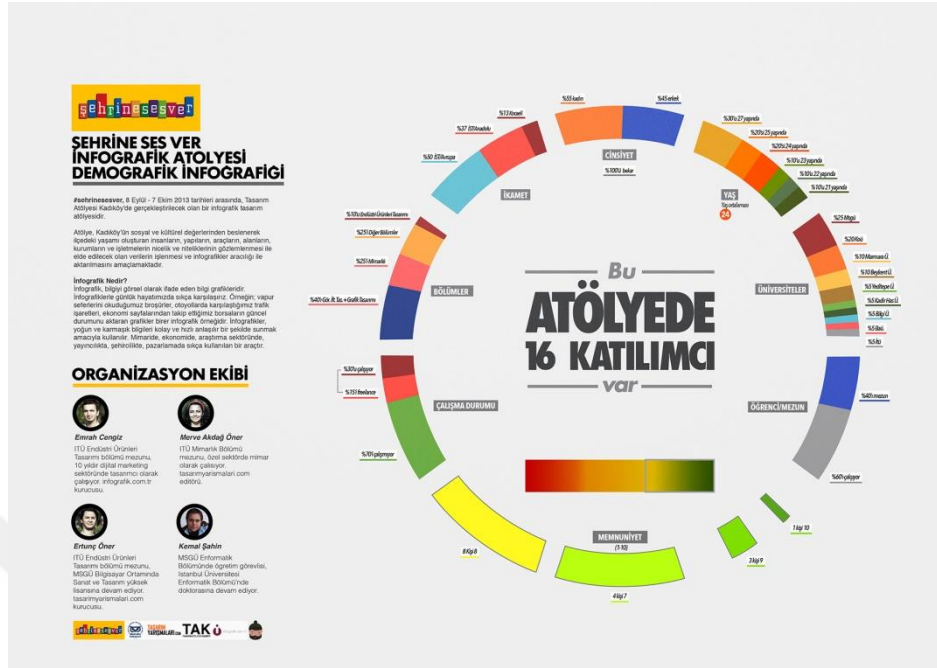

Kaynak: <http://www.gardentr.com/web-tasarim-blog/icerik/web-tasarim-projeleri-parcadan-butune.html>, 2018

Bilgilendirme grafiği tasarımları, birçok endüstri ve sanat alanını bir araya toplamıştır. Bu durum içerisinde, sayısal bilimciler, grafik tasarımcılar, yazarlar, editörler gibi meslek alanlarını aynı çatı altına toplamıştır. Bilgilendirme grafiği tasarımı, veriyi, sonuçları, nesneyi ve algoritmayı, karmaşa içerisinde çıkarıp grafik tasarımcının işlemeyle oluşturulmaktadır.

Görsel 5: “Şehrine Ses Ver İnfografik Atölyesi Demografik Bilgilendirme Grafiği”

Kaynak: <http://www.verigorsellestirme.com/sefa-feyzioglu-infografik-portfolyosu/2019>

“Uzmanlar bazı bilgi tasarımı uygulayıcıları, web sitesi için bilgi mimarisi ya da kullanılabilirlik araştırması ve testi gibi alanın bir tarafında derinlemesine uzmandırlar. Bazı insanlar, formların basitleştirilmesi veya ulaşım alanında yön bulma gibi tek bir tür bilgi tasarımına odaklanırlar. Geçmişte, bilgi tasarımı uzmanların alanıydı. Ancak, tüm tasarım projelerinin son derece önemli bir parçası haline geldi. Genel tasarım uygulayıcıları bile, projelerinin her birini kullanıcı merkezli bir şekilde tasarlamayı düşünmelidir. Bir proje için bilgi ne kadar karmaşıksa, bir bilgi tasarımı süreci ve zihniyetine o kadar fazla ihtiyaç duyulur.

Maddenin kökü. Bazen bir terimin diseksiyon⁴ yaparak anlaşılmasına yardımcı olur. Bilgi tasarımı terimini parçalayalım. Kendi başına ve yapısız bilgiler yalnızca veri karmaşası olabilir. Veriler kelimeleri, resimleri, hareketi, temelde bir insanın duyularını içine çekebileceği ve anlamlara çevirebileceği her şeyi içerebilir. Eğer tasarım kelimesini denkleme eklerseniz, bir amaç ve bir plan eklersiniz. Birisi (tasarımcı) bu amacı iletmeye çalışıyor ve bir başkası (izleyici) için anlam yaratmayı planlıyor.

İnsanoğlunun bilgiyi anlamlı bir şekilde özümseme ve anlama yolları vardır. Bu yollardan birisi de bilgi tasarımının disiplinler arası yapısıdır. Yazma, düzenleme, grafik ve illüstrasyonların hepsi, potansiyel izleyiciler üzerinde fikirlerinizi araştırıp test ederek bilgi tasarlama pratiğindeki yerini alır, böylece doğru tahminleri yaptığınızdan ve sadece tahmin etmeden yaptığınızdan emin olabilirsiniz.

⁴ Bir Organizmayı İncelemek İçin Küçük Parçalara Ayırma, Doku Veya Organları Görülebilir Duruma Getirme.

Birlikte çalışan tüm bu elemanlar ve taktikler bilginin etkili iletişimini sağlamaya yardımcı olabilir. Etkili iletişim, bilgi tasarımının özüdür” (Baer ve Vacarra, 2008 : 12-13).

Görsel 6: “Bir Google Dakikasında Neler Oluyor?” Adlı Bilgilendirme Grafiği Örneği.

Kaynak: <https://onedio.com/haber/google-in-1-dakikasi-infografik--370614>, 2014

Bilgilendirme grafiği, günlük hayat içerisinde rutin bir düzende kullandığımız ya da kullanmadığımız, görsellerden oluşuyor. Bilgi grafiğinin teori temeli dünyada yeni yeni atılmaya başlansa da uygulaması ve kullanılması uzun yıllar öncesine dayanmaktadır.

1.2. Bilgilendirme Grafiği Çeşitleri

Bilgilendirme grafikleri günlük yaşamda sürekli karşımızdalar ama uzman olmayan insanlar bunların bilgilendirme grafiği olup olmadığını bilmemekteler. Öyle ki bilgilendirme grafiklerinin yerine bazen “tabela” bazen “yönlendirme levhası” bazen de “kapı isimliği” gibi terimleri söylemekteyiz. Aslında bilgilendirme grafiği bütün bu gördüklerimizin, bildiklerimizin ve verilerin, daha kolay ve akıcı bir şekilde hafızada kalmasını sağlamak için vardır.

Görsel 7: “Bilgilendirme Grafiği Çeşitlerine Örnek”

Kaynak: İnanç, 2019

Temel bilgilendirme grafiği çeşitleri şunlardır:

- Doküman Tasarımı
- Form Tasarımı
- Kullanım Kılavuzu Tasarımı
- Haritalar
- Şema ve Çizelgeler
- Çevresel Grafik Tasarım

1.2.1. Doküman Tasarımı

“Bilgilendirme tasarımı yaklaşımına göre bilgi verme misyonu olan her iki boyutlu yüzey, bir dokümandır. Günümüzde her türlü basılı yayım (broşürler, kataloglar, yerine göre dergi ve gazete mizanpajları, ansiklopedi sayfası; ayrıca tek bir sayfa duyuru ya da uyarı) doküman tasarımı kapsamına girer. Doküman tasarımı, verilmek istenen mesajı (arındırılmış bilgi) kullanıcıya aktarmakla ilgilidir” (Güler, 2009: 48).

Görsel 8: “Doküman Tasarımı Örneği”

Kaynak: <http://thuyan.com.vn/du-an/52/ausico/>, 2018

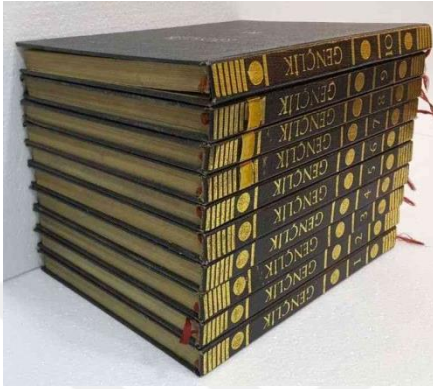
Doküman kavramı bilgiyle eşdeğerdir. Bu bağlamda doküman grafiksel açıdan ele alındığında broşür, katalog ve kitap gibi şeyler ortaya çıkar. Bu elde edilen materyaller bir infografik unsuru olmaktadır.

Katalog çalışmalarını, firmaların kurumsal bilgilendirme grafiğinin bir sembolüdür. Aslında firma sahipleri bu materyalleri fuar gibi organizasyonlarda, kendilerini tanıtmak ve başka kişileri bilgilendirmek için bu tasarımlara sığınmaktadırlar. Belki de kullandıkları dokümanların bir bilgilendirme grafiği olduğundan haberleri yoktur.

Katalog, Yunanca katalogos, Latince catalogus kelimesinden gelir. Belli bir sıraya göre hazırlanan listeye denir. Çeşitli konularda hazırlanabilirler. Daha çok

kütüphane ve yayın hayatında kullanılırlar. Ticari manada kullanılan kataloglarda vardır.

Görsel 9: Alfabetik Katalog

Görsel 10: Sistemantik Katalog

“Bir kütüphanede bulunan eserleri belli bir düzen içinde sıralamak, yerini belirtmek ve aranılan eserin kolayca bulunmasını sağlamak amacıyla bir sistem dahilinde hazırlanan kart (fiş) topluluğuna veya listeye katalog denir” (www.turkebilgi.com, 2019 <https://www.turkebilgi.com/katalog>).

Kataloglar genel olarak alfabetik ve sistemantik katalog olmak üzere ikiye ayrılırlar ve bunların hepsi de bilgilendirme grafiğinin alt tabanlarını oluşturmaktadırlar (Görsel 9-10).

Kataloglara eş değer olarak grafiksel anlamda ve bilgilendirme amacıyla yapılan tasarımlardan broşür gibi materyallerde bilgilendirme grafiği içerisinde yer almaktadır.

1.2.2. Form Tasarımı

Form tasarımını kullanılmak istenen bir nesnenin üzerinde yazan yönlendirme yazıları olarak adlandırabiliriz. Nesnelere bilgiler doğrultusunda faydalıdır. Bu bilgileri doğru aktarmak form tasarımının kilit noktasıdır. Form tasarımında dikkat edilmesi gereken birkaç unsur vardır. Bu unsurların en başında bilgiyi doğru yansıtmak gelmektedir. Yanlış lanse edilen bilgi, yapılan bir materyali kullanılamaz kılar, güvenilirlik ve geçerliliğini zayıf hale getirir.

Bir örnekle açıklamak gerekirse, mikrodalga fırının üstündeki tuşlardaki ON / OFF yazıları derece yazıları form tasarımı alanına girmektedir. Tamamen kullanıcıya bilgi vermek amaçlı yapılmış aynı zamanda kullanıcıya kolay bilgilendirmeyi ve yönlendirmeyi vermeyi hedeflemiştir.

Görsel 11: “Form Tasarımı Örnekleme Araç Konsol Yönlendirmesi”

Kaynak: İnanç, 2019

Genel olarak amacı bilgiyi, sınıflandırarak toplamak olan formlar, bilgi alışverişinin yoğun yaşandığı süreçlerde büyük önem taşır ve salt bir kağıt parçasından ibaret olmadıklarını gösterirler. Bu nedenle formların yapısına dikkat etmek ve tasarımları üzerine titizlikle çalışmak gerekmektedir. Bu konuya ilişkin bir örnek vermek gerekirse, ABD’de vergilerin düzenli toplanmasına yönelik çalışan komisyon, vatandaşların en ciddi sıkıntılarında birinin vergi bildirim formlarını doldurmak olduğunu öğrenmiştir. Daha çok alan terminolojisiyle hazırlanmış bu formlar, belki muhasebeciler için anlaşılır ve pratiktir; ancak asıl kullanıcı grubu tarafından “zor” diye nitelendirilmektedir. Üstelik zorluğun beraberinde getirebileceği hatalı bilgi girişi, yanlış beyan olarak değerlendirilerek cezaya tabi olabilmektedir. Yetkililerin duruma müdahale etmesiyle vatandaşların vergi formlarını daha kısa sürede ve doğru bir şekilde doldurabilmeleri sağlanmıştır. Bu noktada Erik Spiekermann’ın “bu yığın (bilgi bombardımanı) içerisinde gereksinim

duyduğumuz bilgiye nasıl ulaşacağız” sözü akla geliyor (Spiekermann, 2002a). Bilgiye ulaşmanın temel yolu, bilgiye giden yolun doğru tasarlanmasından geçmektedir.

Görsel 12: “Form Tasarımı Örneği”

Kaynak: İnanç, 2019

Örnekte de görüldüğü üzere (Görsel 12), klavye üzerindeki harflerin bir amacı vardır. Buradaki amaç kullanıcıya kolaylık sağlanmaktır. Harflerin her tuş üzerinde yazılı veya basılı olması kullanıcıya burada “A” harfi ya da “Z” harfi var bilgisini vermektedir. Klavyeler form tasarımına gündelik hayatımızdan verebileceğimiz en basit örneklerden biridir.

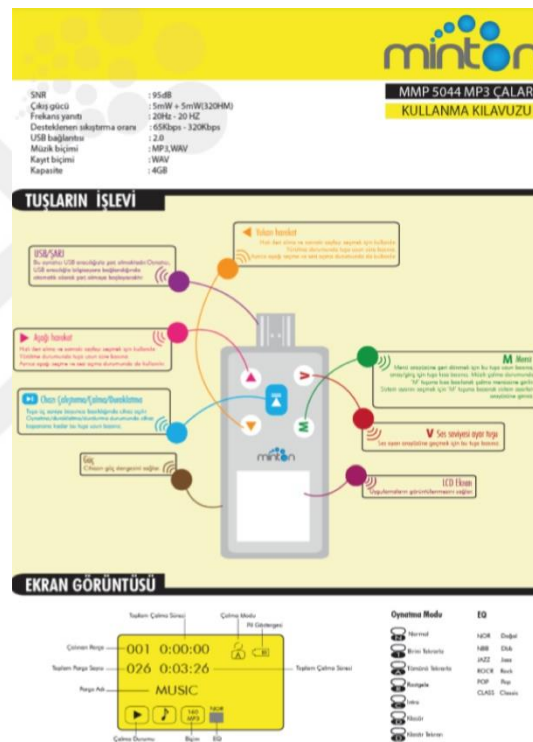
1.2.3. Kullanım Kılavuzu Tasarımı

Kullanım kılavuzları, günümüzde gıda dahil aldığımız her ürün içerisinde veya dışarısında bulunan ürünün nasıl kullanılacağı veya herhangi bir sorunda bilgi alınabilecek tasarım unsuru olarak hazırlanmaktadır.

“Kullanım kılavuzu bir ürün hakkında bilgi veren ve fotoğraf, şekil, yazı, simge, renk gibi öğelerle ürünün nasıl kullanılacağını açıklayan bilgilendirme tasarımı ürünlerinden biridir. Teknolojinin gelişmesi ve üretimin atmasına paralel olarak kullanım kılavuzları ihtiyaç haline gelmiştir. Her gün yeni ürünlerin piyasaya sürüldüğü bir ortamda kullanım kolaylığı ve iletişim açısından önemli bir yer tutar. Çoğunlukla ürünlerin yanında sunulan ve okuyucuya rehberlik eden bilgilendirici ürünler arasında yer alır. Kullanım klavuzu hazırlamak için ilk olarak hedef kitle ve hedef kitlenin

özellikleri hakkında bilgi edinilmesi gerekir. Klavuz içerisinde yer alan metnin okunabilir ve anlaşılabilir bir ifade biçimi ile dile getirilmesi iletişim açısından önemlidir. Metinlerde gereksiz bilgiden uzak, net ve kısa cümleler tercih edilmelidir. Kullanım klavuzlarında bilgiyi daha anlaşılır kılmak amacıyla şekil, sembol, fotoğraf, illüstrasyon vb. öğeler kullanılır. Özellikle illüstratif tasarımlar bilgi aktarımında daha etkili, eğlenceli ve açıklayıcıdır. Minton'un mp3 çaları için hazırlanan kullanım kılavuzu tasarımı illüstratif tasarıma örnek olarak verilebilir. Gerek renklerle gerekse yer alan sembollerle dikkat çekicilik sağlanmalıdır” (Karaalioğlu, 2015) (Görsel 13).

Görsel 13: “Minton Mp3 Çalar İçin Hazırlanan Kullanma Kılavuzu Tasarımı”

Kaynak: Karaalioğlu, Sevim, 2015.

Kullanma kılavuzu tasarımları, hazırlanan ürünün içerisindeki kullanım karmaşasından kullanıcıyı veya tüketiciyi uzak tutmayı hedefleyen bilgilendirme grafiği tasarımı çeşitlerindedir.

Örneğin; kullandığımız aracın bilgi ekranında bir hata uyarısı aldığımızda ekranda çıkan kodun veya görsel bildirim, araç kullanım kitapçığındaki, bir diğer adıyla kullanma kılavuzundaki açıklamasını kullanarak, sorunun yahut hatanın hangi

sebep ten dolayı ortaya çıktığı veya bize bildirildiği hakkında bilgi sahibi olmaktadır (Görsel 14).

Görsel 14: “Audi Rs 6 Avant Kullanma Kılavuzu Tasarımı”

Dear Audi Driver,

This quick reference guide gives you a brief introduction to the main features and controls of your vehicle. However, it cannot replace the Owner's Manual and the other manuals supplied with the vehicle; these contain important information and safety warnings. We wish you safe and enjoyable motoring with your Audi.

AUDI AG

Audi RS 6 Avant
Quick reference guide

Locking and unlocking the vehicle

Remote control keys
Press the required button.

- **Unlocking button:** Open one of the doors within about 60 seconds, otherwise the vehicle will lock itself again automatically.
- **Unlocking button for boot lid/tailgate:** Press the button for at least 1 second.
- **Locking button:** The turn signals flash once to confirm that the doors and boot lid/tailgate are properly closed and locked.
- **Folding out the master key:** Press the release button.

Folding in the master key:
Press the button and fold in the key.
Note: Press and hold the appropriate button on the remote control key to open or close all the windows and the sun roof automatically.

WARNING!
The doors and windows cannot be opened from inside the vehicle if it has been locked from the outside.

Anti-theft alarm
The alarm system is automatically **set** when you lock the car, and **switched off** when you unlock the car with the remote control. If you unlock the vehicle by inserting the key in the driver's door, the ignition must be switched on within 15 seconds, otherwise the alarm will be triggered.

advanced key
advanced key allows you to lock and unlock the vehicle and start the engine without handling the key itself. You only need to have the remote control key on your person.

Unlocking the vehicle
Take hold of one of the door handles or press the release catch on the boot lid/tailgate. The door (or the boot lid/tailgate) will be unlocked automatically.
Note: The driver's door will be unlocked as well when one of the other doors is unlocked.

Locking the vehicle
Press the exterior locking switch ④ on one of the door handles.
Note: If you press and hold the exterior locking switch ④, this will also close the windows and the sun roof.

Opening boot lid/tailgate
If you

- press the button on the remote control key,
- or pull the button on the driver's door,
- or press the catch on the boot lid/tailgate, this will unlock the boot lid/tailgate. The boot lid/tailgate will spring open slightly.

Closing the tailgate
Press the close button inside the open tailgate.

A Locking and unlocking the vehicle

Kaynak: Audi, 2009

Kullanma kılavuzu tasarımları, gıda sektöründe özellikle hazır ve donmuş gıdaların üzerlerinde bize yön gösterip bilgi vermektedirler. Ürünü kaç dakika sıcak suda veya kaç dakika fırında beklettikten sonra sunulmaya hazır olacağından tutun da, ürünün içerisinde bulunan alerjen madde içeriklerini göstermeye kadar pek çok farklı biçimde tüketiciyi bilgilendirmektedir (Görsel 15).

Görsel 15: Gıda Sektörü İçin Kullanma Kılavuzu Tasarımı

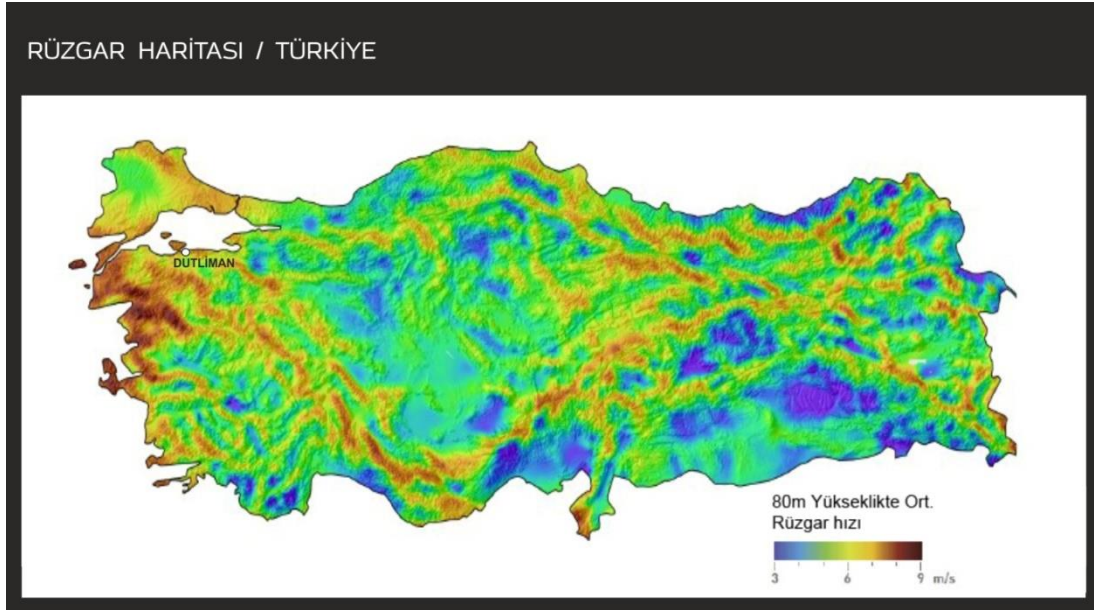
Kaynak: İnanç, 2019

Satılan teknolojik veya detaylı işleyişi olan her ürünün bir kullanım kılavuzuna ihtiyacı vardır. Bu kılavuzlarda alıcıya ürünün çalışacağı durumları ve ortamlarından tutun, kaç derece ısıya dayanıklı olabileceklerine kadar yazılıdır. Her biri, bilgiler doğrultusunda grafiğe dönüştürülerek hazırlanmaktadır. Bu kılavuzlar da bilgilendirme grafiği tasarımı olarak yer alır.

1.2.4. Haritalar

Günümüz ihtiyaçları arasında fazlasıyla yer edinen navigasyon cihazlarında dahil olmak üzere, “maps” olarak adlandırdığımız, yön bulmamıza, nerede olduğumuza, nereye nasıl ve hangi yol ile gideceğimize karar vermemizi sağlayan; aynı zamanda o bölgenin coğrafi konumunun nasıl olduğu gibi bilgileri bize aktaran bilgilendirme grafiği çeşidine harita denir (Görsel 16).

Görsel 16: Türkiye Rüzgâr Haritası

Kaynak: <http://mu haz.org/plan-acklama-raporu.html>, 2017

“İnsanlar, geçimlerini sağlamak (işe gitmek, yiyecek bulmak ve diğer zorunluluklar vb.), kişisel gelişimlerini sağlamak (okula gitmek ve kültürel etkinliklere katılmak vb.) ve eğlenmek (spor aktivitelerini izlemek veya katılmak, arkadaşlarını ziyaret etmek vb.) için seyahat ederler. Seyahat ihtiyacı türetilmiş bir ihtiyaçtır, çünkü insanlar, nadiren yolculuğun kendisi uğruna yolculuk yapar; yolculuk, hayatın temel ihtiyaçlarını karşılamak için yapılır. Devingenlik kentsel hayatın vazgeçilmez özelliğidir, çünkü çağdaş topluma iştirak etme yetisini tanımlar” (Aktaran: Taşçıoğlu ve Aydın, 2015, Sayı 9, 229)

Haritalar basılı olarak hazırlandıklarında, ölçeklendirme sistemi kullanılmaktadır. Gerçek oranda bir kâğıda baskı yapılamayacağı için; farklı ölçeklendirme tercih edilebilmekle birlikte, genel olarak 1:40000 oranında ölçeklendirilerek kullanıcıya bilgi verilir.

“Bilgilendirme tasarımı bağlamında yoğun kullanılan haritalarda anlam itibarıyla kastedilen, coğrafi çalışmalar değil, sınırlandırılmış bir alanda kullanıcıyı bilgilendirme çalışmalarının yapıldığı haritalardır. Bu bağlamda “fiziki dünya haritası” bilgilendirme tasarımı kapsamına girmezken, bir “sıcak su akıntıları haritası” konu kapsamındadır. Kentsel alanlar birbirinden farklı ulaşım biçimlerinin olduğu katmanlar haline gelirken demiryolları, otoyolları, tüneller, köprüler ve yaya yollarını kullanan yerel halkın ve hatta kente ziyaretçi olarak gelen turistlerin özel haritalara gereksinimi

olmaktadır. Tarihsel sürece bakıldığında ilk ciddi haritalandırma çalışmasının Henry Beck'in yaptığı 1935 tarihli Londra metro haritası olduğu görülür (Görsel 17)⁵. Beck burada, yerin altından giden düz ve kavisli tren güzergâhlarını yatay – dikey – 45 derecelik açılı çizgilerle yansıtmış (görselleştirmiş), böylece gerekli olmayan bilgiyi süzerek haritasını daha anlaşılır kılmıştır. Yapılan yalınlaştırma, kullanıcının gereksinim duymayacağı verileri elerken doğru ve tam bilgi vermeye devam etmektedir” (Güler, 2009: 50).

Görsel 17: “Henry Beck’in Tasarladığı 1935 Yılına Ait Londra Metro Haritası”

Kaynak: <https://tfl.gov.uk/maps/track/tube>

Haritalar kendi içlerinde ana başlık olarak ikiye ayrılırlar;

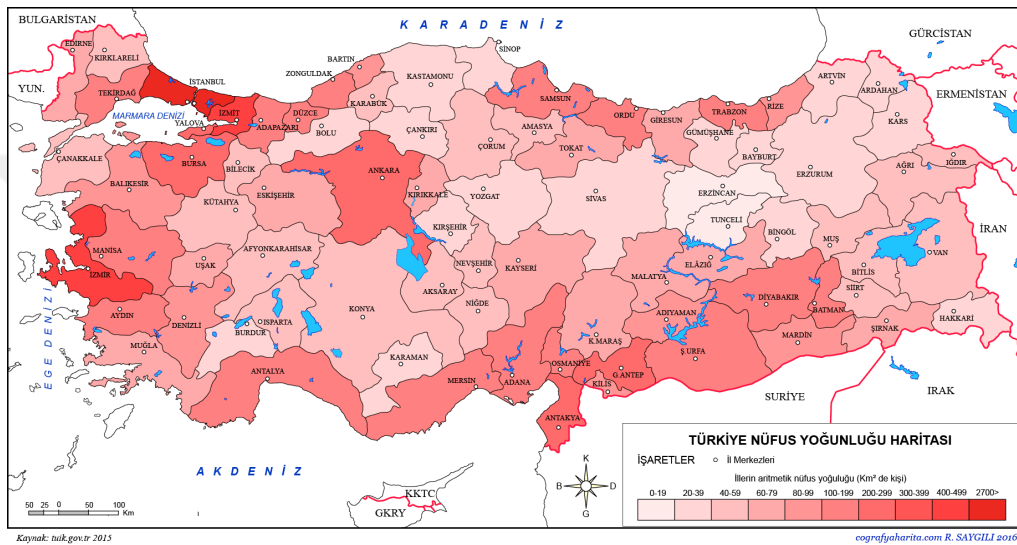
1. Genel Haritalar: Toplumun büyük kesimi tarafından kullanılan haritalardır.
  - a. Fiziki Haritalar: Yeryüzünün fiziki yapısını gösterir.
  - b. Siyasi Haritalar: Ülke ve il sınırlarını gösteren haritalardır.
2. Özel Haritalar: Belirli bir konu için konunun uzmanları tarafından hazırlanmış haritalardır.
  - a. Ulaşım Haritaları
  - b. İklim Haritaları
  - c. Bitki Örtüsü Haritaları
  - d. Toprak Haritaları

⁵ Yazar bu çalışmasında bilgilendirme tasarımı açısından tasarlanmış ilk haritadan bahsetmektedir.

- e. Nüfus Haritaları (Görüntü 18)
- f. Deprem Haritaları
- g. Maden Haritaları
- h. Askeri Haritalar

gibi harita çeşitleri vardır (<http://yumurtaliekmek.com/haritada-olcek-nedir-nasil-hesaplanır/2014>).

Görsel 18: “Türkiye Nüfus Yoğunluğu Haritası”

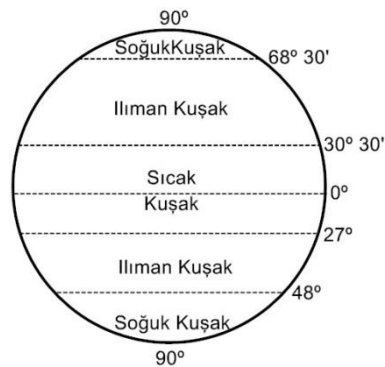

Kaynak: https://beytussebab.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2017_04/07095902_BRIFYNG.pdf

1.2.5. Şema ve Çizelgeler

Şema ve çizelgeler, en çok ders kitaplarında olmak üzere matematik, kimya, fizik ve coğrafi özellikler gibi birçok eğitim materyallerinde karşımıza çıkmaktadır. Bu materyallerin temelinde bilgi yer almaktadır (Görsel 19).

Görsel 19: “Coğrafya Şema ve Çizelge Örneği”

Kaynak: <https://www.nkfu.com/cografyada-sicaklik-konusu/>

“Herhangi bir olayın ana hatlarını gösteren çizim anlamına gelen şema, bilgiyi görselleştirme araçlarından biridir. Şema ve grafik çizimler ham verilerden oluşan bilgileri görünür hale getirirler William Playfair’in iki yüzyıl önce icat ettiği formlar günümüzde yerleşik olarak kullanılmakta, bu birikimin doğal sonucu olarak pek çok kişi tarafından rahatlıkla algılanabilmektedir. Şemalarda verilen bilgi, matematiksel oranlarla oluşturulmalıdır. Matematikle yoğun işbirliği nedeniyle erken dönem çalışmalarının çoğunlukla matematikçi ya da mühendisler tarafından üretilmiş olmaları tesadüf değildir. Şemalar konuyu, matematiksel oranların yardımıyla başarılı bir şekilde görselleştirmiş, verilen bilginin doğruluğuna inandırmıştır” (Güler, 2009: 50).

1.2.6. Çevresel Grafik Tasarım

İnfografiğin çevresel etkenleri grafik tasarım açısından sıklıkla karşılanan bir durumdur. Bu tasarımlar aslında, yollarda gördüğümüz, bir sokağa girdiğimizde ya da kampüs içerisinde karşılaştığımız tabela ve yönlendirme levhalarından farklı bir şey değildir. Çevresel infografikler, bulunduğu her alanda farklılık gösterebilir. Bu farklılıklar, mekân, çevre ve bilgi etkenleriyle grafikleri tamamen değiştirmektedir. (Görsel 20-23)

Görsel 21: Çevresel Bilgilendirme Grafiği
Yaya Geçidi

Kaynak: İnanç, 2019

Görsel 20: Çevresel İnfografikler,
Park Yapmak Yasak

Kaynak: İnanç, 2019

Görsel 22: Hacettepe Üniversitesi Çevresel Bilgilendirme Grafiği Kampüs İçi Yönlendirme

Kaynak: İnanç, 2019

Görsel 23: Hacettepe Üniversitesi Çevresel Bilgilendirme Grafiği Kampüs İçi Yönlendirme

Kaynak: İnanç, 2019

Çevresel infografikler genelde bilgiyi yön vererek anlatır. İnsanoğlunun görsel hafızası kısa sürede daha kuvvetli olduğundan bu bilgiyi görselleştirerek anlatmak temel amaçtır. Tabelalar, yön levhaları bu konuya en büyük örnektir.

1.2.6.1. Yönlendirme ve İşaretleme Tasarımı

Yönlendirme ve işaretleme tasarımları, bulunduğu noktayı, en sade ve stabil biçimde bilgileri, kullanıcıya ve yönlendirilmeye ihtiyacı olan kişi veya kişilere aktaran tasarımlardır. Bu tasarımlar, aktif yaşamımız içerisinde bilinmeyen denklemlerin çözülmesini sağlayan elemanlar olarak değerlendirilebilir.

Kapalı ortamlarda, örneğin havalimanlarında bagajımızı nereye ve hangi yöne teslim edeceğimize yardımcı olan, yönlendiren ve işaretleyen; kısacası hedefin ağzından “ben buradayım” mesajını veren tasarım elemanlarıdır. Kimi zaman bir piktogram⁶, kimi zaman da sade bir yazı ile karşılaşırız (Görsel 24).

⁶ Piktogram Bir Nesneyi, Eşyayı, Objeyi, Yeri Veya Bir Kavramı Resim Yoluyla Temsil Etmek İçin Kullanılan Sembollerdir.

Görsel 24: “İstanbul Sabiha Gökçen Havalimanı, “Bagaj Alım“ Yönlendirme ve İşaretleme Tasarımı”

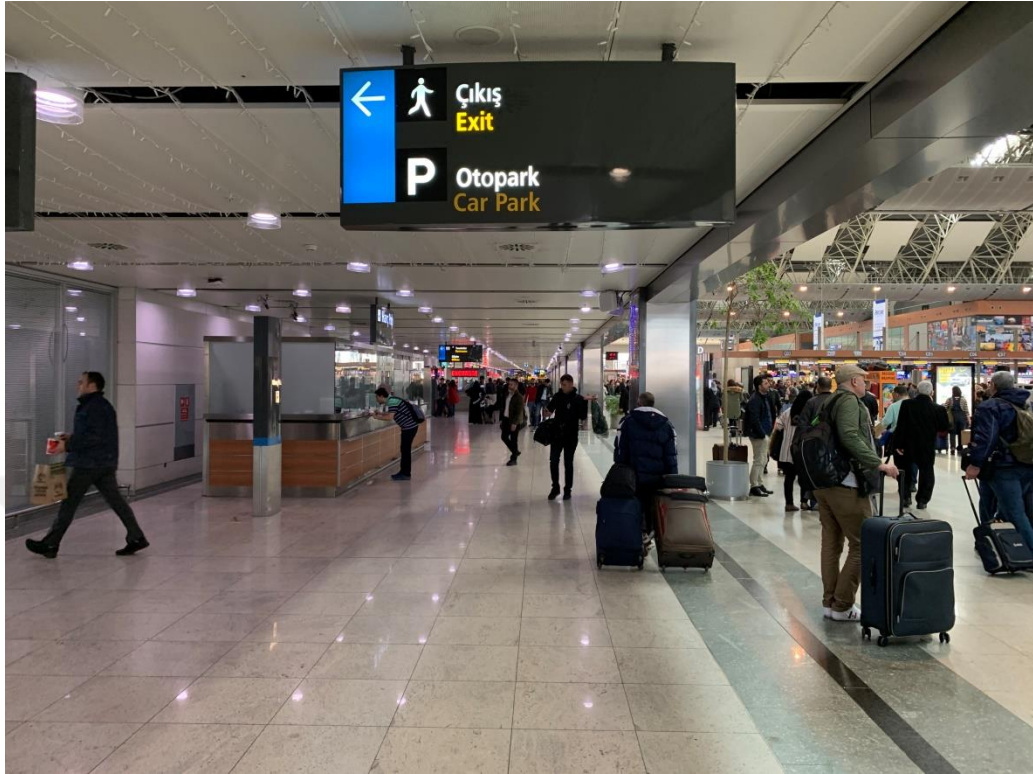

Kaynak: İnanç, 2019

“Yönlendirme ve işaretleme tasarımı, açık ya da kapalı alanlarda kullanıcıların gidecekleri noktayı bulabilmelerini sağlamayı amaçlayan bir bilgilendirme tasarımı alanıdır. Yönlendirme tasarımı, kullanıcıyı belli bir yöne doğru yönlendirme amaçlı görsel tasarımlardan oluşmaktadır. İşaretleme tasarımı ise kullanıcıya vardığı noktayı gösteren görsel işaretlerdir. (Görüntü 25) Bu işaretler, o yerin bir adını ve işlevini belirten imlerdir. Kapı yazıları, kat numaraları, bina isimleri v.b. gibi tamamı işaretleme tasarımının kapsamına girmektedir. “Yönlendirme ve işaretleme tasarımı, ana girişlerde, yol ağzlarında, varış ve çıkış noktalarında, yaya veya araç trafiğine, tipografi, semboller ve oklar gibi grafik öğeleri birleştirerek yön verir” (Aktaran: Uyan Dur, 2011:94).

Görsel 25: İstanbul Sabiha Gökçen Havalimanı, Yönlendirme ve İşaretleme Tasarımı

Kaynak: İnanç, 2019

1.2.6.2. Sergileme Tasarımı

Sergileme Tasarımı, günümüz sanat dünyasında, sanatçıların ihtiyaç olarak gördüğü sergi konuları için belirlediği konsepti anlatmak amacıyla yapılan çalışmalara verilen addır.

İlk sergileme tasarımı kavramı, 17. yüzyılın başlarında sanayi devrimi dönemi ile ortaya çıkmıştır. Günümüzde marketler, vitrin, reyon, pazaryeri düzenlemeleri de dahil olmak üzere, müze ve sanat sergileri de sergileme tasarımı kavramı içerisinde yer almaktadır (Görsel 26).

Görsel 26: Sergilendirme Tasarımı Örneği

Kaynak: Erkmen, 2002

Ülkemizde Bülent Erkmen ve Sadık Karamustafa, sergileme tasarımı konusunda çalışmalar yapan önemli tasarımcılardandır. Bülent Erkmen'in Osmanlı Bankası Müzesi için yaptığı sergileme tasarımı (Görüntü 27) 2002'de 82. New York Art Directors Club'ın "Merit" ödülünü kazanmıştır. Temel kavramı, mekânı çevreleyen tarihi yapı duvarları içindeki “sarkıt duvarlar” olan sergileme tasarımında, sergilenenler havada duran bu "duvarların" girintilerinde yer almakta, aynı zamanda mekânın müze olma özelliği de göz önünde bulundurularak saklanmakta ve korunmaktadır. Erkmen, sarkıt duvarlar kullanma nedenini şu şekilde açıklamaktadır:

“Önce, her şeyin havada asılı olduğu bir mekânda anıtsal bir mekân duygusu uyandırmak, yoğun ve etkileyici bir atmosfer oluşturmak, sonra sergilenenleri göstermek, “sergileme”den etkilenmiş izleyiciyi “sergilenen”le karşılaştırmak (2004, s.67) (Aktaran: Uyan Dur, 2011:101).

Görsel 27: Osmanlı Bankası Müzesi ana sergileme mekânından resim

Kaynak: Erkmen, 2002.

“Nesneleri ya da işleri gösteren, sunan, öneren, açığa vuran sergileme; neden yapılır ya da bir stant neden kurulur? Neden bir televizyon reklamı ya da reklam ilanı dururken, bir stant ve üzerinde birçok grafik ürünle birlikte sergileme yapılır? Velarde (1988, s. 49) bu sorulara "sergilenen bir şeyin ve anlatılacak bir hikayenin olması" cevabını vermektedir. Demie (2006: 6) ise; sergileme yapmanın insanın doğasında olan bir etkinlik olduğunu belirterek, her bireyin evinin aslında bir sergileme alanı olduğunu ve bireylerin kendileri, yaşamları, ihtiyaçları hakkında bilgi vermek için nesnelere sergilediklerini ifade etmektedir. İnsanoğlunun ne zaman ve ne amaçla iletişim kurmaya başladığı hakkında bir çok araştırma yapılmıştır. Lorenc, Skolnick ve Berger (2007: 8) insanın nesnelere ve buldukları çevreyi, içgüdüsel sergileme hissini gidermek, saygı göstermek, aydınlatmak, kutlamak, deneyimlerini göstermek, satış yapmak gibi durumlar için bir araç olarak kullanmış olabileceklerini belirtmişlerdir. Uzun bir geçmişe sahip olan sergileme tasarımı, son dönemlerde grafik tasarımın yeni ve etkin alanlarından biri olarak değerlendirilmeye başlanmıştır. Turgut (2003: 181) grafik tasarım içerisinde yeni bir uygulama alanı olarak değerlendirilmeye başlanmış olan sergileme tasarımı (Exhibition Design)'nin, ürünün kitlelere sunumunda yapılan görsel bildirişim süreçleri ve tanıtım düzenlemelerini kapsadığını belirtmektedir” (Aktaran: Demir, 2008:52).

1.2.6.3. Yer İmleri

Yer imleri, coğrafi bölgeleri, kültürel doğayı veya çevreyi, akılda kalıcı tasarımlar ile görsel hafızamıza yerleştirmeyi hedefleyen tasarımlardır. Fransa Paris'te bulunan Eifel Kulesi' nin yapılış amacı aslında bir şehri ya da ülkeyi imgelemek ya da sembolleştirmek değildir. Hatta bu yapı, Fransız ihtilalinin 100. yıl kutlamalarında 20 yıllığına sergilenmek için, yani geçici olarak inşa edilmiştir; ancak önce şehrin, sonrasında da bütün ülkenin yer imi olmuş ve kalıcı bir eser haline dönüşmüştür (Görsel 28).

“İngilizce literatürde “placemaking”⁷ olarak geçen yer imleri, çevresel grafik tasarım disiplininde görece küçük bir çalışma alanında yer almasına karşın, yüklediği işlev nedeniyle büyük bir öneme sahiptir. Bu disiplinin, izleri en eskiye ulaşan çevresel grafik tasarım ürünü olduğu söylenebilir. İlgili örnekleri arasında antik dönemden günümüze kadar ulaşan, zamanın kudretli kişilerinin sahiplenme güdüsüyle inşa ettirdiği eserler gösterilebilir. Yerleşik düzene geçen insanın ilk faaliyeti büyük olasılıkla bulunduğu yeri sahiplenmek olmuştur” (Güler, 2016:134).

Görsel 28: Fransa Paris Eifel Kulesi

Kaynak: <https://www.goodfon.com/download/parizh-franciya-eyfeleva-bashnya-60/2560x1600/>

⁷ Placemaking, Çevresel Tasarım Alanında “Yer İmi” Anlamında Kullanılırken, Şehir Planlama Biliminde Toplumun Yaşam Süreceği Güzel Alanları Planlama Eylemi Anlamında Kullanılmaktadır.

1.2.6.4.Piktogramlar

Piktogramların temeli, sembollere; sembollerin tarihi M.Ö. 12000’li yıllara dayanmaktadır. Geçmiş çağlarda yaşayan insanlar, bilgilendirmeyi görsel hafıza üzerinden sembol çizimleri ile yaparlardı. Bu çizimler oldukça basit tasarımların sadeleştirilmiş hali olmakla beraber akılda kalıcı olmasıyla tanınmıştır.

Piktogramlar günümüz dünyasında, gündelik hayat içerisinde bir lüksten çok, ihtiyaçtır. Piktogramlar ile sıklıkla karşılaşmaktayız. Akıllı telefonlarımızda dahi piktogramlar yer almaktadır. Menü içerisindeki ayarlar sembolü bir piktogramdır. Bu piktogramların amacı, konunun tamamen sadeleştirilmiş bir düzen içerisine oturtulması ve tam odaklı bir bilgilendirme sunmaktır. Böylece bilgilendirme grafiği tasarımının amaca ulaşması hedeflenmektedir (Görsel 29).

Görsel 29: Akıllı Telefon Piktogram Tasarımları

Kaynak: Camibek, 2019

“Piktogramın tarihte ilk olarak görülmesi, MÖ 5000’li yıllarda Çin’e dayanmaktadır. Bu kavram bu yıllarda Çin Kültüründe oldukça sık kullanılmıştır. Günümüzde halen bazı toplumlar piktograf yazı tekniği kullanmaktadır. Bu toplumlar Afrika ve Amerika’da yaşayan gelişmemiş topluluklardır. Gelişmemiş kültürlerde bu kavram yazı halinde kullanılırken, gelişmiş toplumlar hayata yön verme özelliği olan semboller olarak kullanmaktadır. Bu duruma verilebilecek en iyi örneklerden birisi ise,

günümüzde kullanılan trafik işaretleridir. Bu trafik işaretlerinin her biri piktografır. Piktogramların bir özelliği de, kişilerin dili, dini ve ırkı ne olursa olsun anlam bakımından herkeste aynı çağrışımı uyandırmasıdır. Tren istasyonları, hava alanları, otoglar ve çarşı gibi çok farklı ulusları birleştiren mekanlarda piktogramlar taşıdığı evrensel anlamlarla çok önemli bir konumdadır. Ortak bir dil ifadesi de, piktogramlar için kullanılmaktadır. Simge halinde olan bu işaretler, bir nesneyi veya yeri işaret ederler buraları direkt olarak anlatırlar. Kavramın kökenine bakıldığında ise, karşımıza Latince çıkmaktadır. Kelime Latince de yer alan pictus ve gram sözcüklerinin türemesinden meydana gelmiştir. Anlamı ise, yazısı olmayan resimdir. Tarihte resmen kullanılmaya başlaması, 1964 yılında olmuştur. Kavramlar utarihte düzenlenen Tokyo olimpiyatlarında yer bulabilmek için resmen kullanılmıştır" (Gül, Erdoğan. bilgiustam.com, 2019).

Görsel 30: Adana Havalimanı, Giden Yolcu Giriş Kapısı Piktogramı

Kaynak: İnanç, 2019

Piktogramların temel amacı, minik semboller ile görsel algıyı ve bilgiyi bir arada tutmaktır. İletiyi ve iletileni, alıcıya sunmaya çalışan bir piktogramın geçerli olması için net, sade ve anlaşılır olması gerekmektedir.

Matematik sembolleri (+, -, x, /), burçların sembolleri, rozetler gibi bilgilendiren, bir takım bilgileri aktaran sembolik çizimlere piktogram denir. Örneğin; rozetler, üzerinde bir siyasi kuruluşu anlatan tasarım içerebilir ve yahut bir

otelin ikonlaşmış sembolünü taşıyarak, alıcıya ilgili mesaj hakkında bilgi verecektir. (Görsel 31)

Piktogramları günümüz şehir yaşamında sıklıkla kullanılmaktadır. Parkta, trafikte, cep telefonunda, toplantılarda dahi karşımıza çıkmaktadırlar. Günümüz yaşamının es geçilemez unsurlarından bir tanesidir.

Görsel 31: Polis Rozeti

Kaynak: İnanç, 2019

“İlk çağlarda iletişim aracı olarak kullanılan Piktogramlar obje çizimlerinden bir hikâye anlatımına kadar başvurulan bir yöntem olmuştur. Ashında konuşma veya dil ile bağlantısı olduğu söylenemez. Belki daha sonra evrim geçirip, ideogram formlar ve Phonogramlar halinde günümüz alfabesini oluşturmuşlardır. Piktogram ya da piktograf bir eşyayı, bir objeyi, bir yeri, bir faaliyeti, bir kavramı resmetme yoluyla temsil eden semboldür. Bu sembollere dayalı yazı sistemine piktografi denir. Bir başka deyişle, anlamlı işaretleri esas alan yazı sistemlerindeki işaretler olarak açıklanabilir. Çivi yazısında ve hiyeroglifik yazılarda piktogramlar bulunur. Örneğin, Hitit ve Urartu yazı sistemleri piktografiktir” (Halil, 2009) (Görsel 32).

Görsel 32: Çivi Yazısı

Kaynak: <https://www.timetoast.com/timelines/el-diacronismo-de-la-ciencia>, 2015

1.2.6.5. Semboller

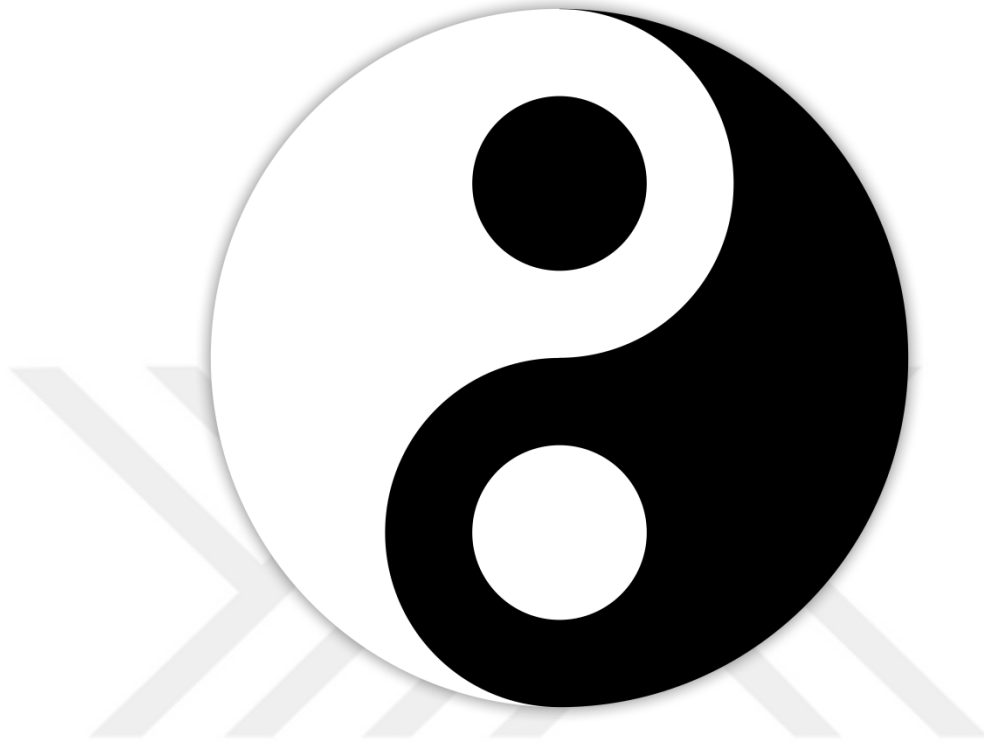
İçerisinde anlam barındıran, şekle ve nesneye anlam yüklediğimiz ve evrensel olarak o anlam sınırları içerisinde bütün kitleye hitap eden veya ettiren görsel tasarımları sembol olarak nitelendiririz.

Örneğin Yinyang⁸ sembolü, uzak doğuya ait olsa da dünyaca içerisinde barındırdığı anlamı ve felsefeyi, o sembolü gördüğümüzde bize hatırlatır ve kavram karmaşası yaşatmadan, ortak dildeki anlamını hedef kitleye ulaştırır (Görsel 33).

⁸ Uzakdoğu, Özellikle Çin’de Karşılıklı İki Zıtlığın Dengede Olduğu Ve Hatta Birer Parça Da Birbirinin İçinde Olduğunu Anlatan Felsefedir.

Görsel 33: Yin Yang Sembolü

Kaynak: İnanç, 2019

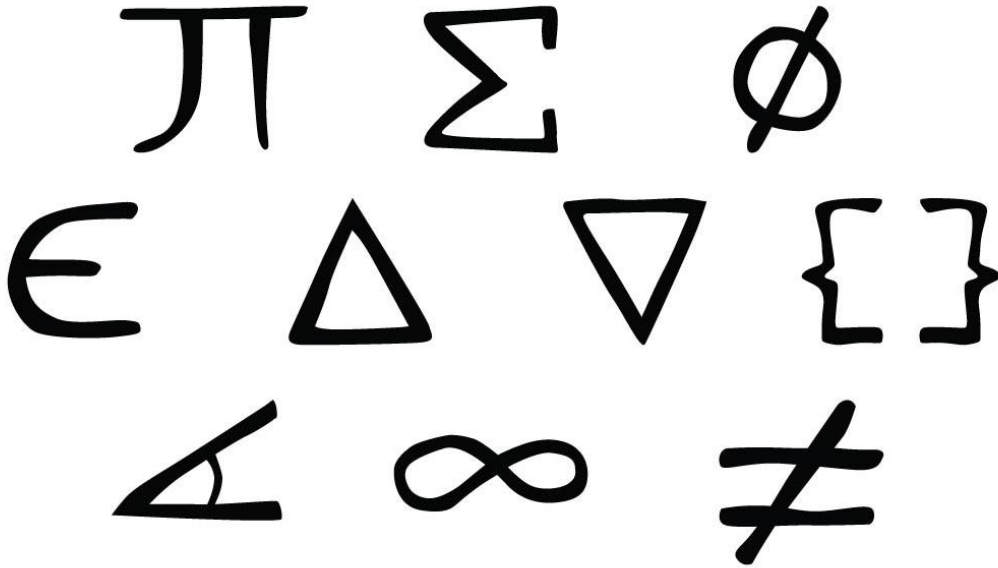
Tevfik Fikret Uçar'ın, “Görsel İletişim ve Grafik Tasarım” kitabında sembolleri şu şekilde ele almıştır;

“Sembol (simge) sözcüğünü; bir kavramı temsil eden somut bir şekil, bir nesne, bir işaret, bir söz ya da bir hakaret tanımıyla açıklayabiliriz. Türkçede “simge” ile eş anlamlı olmak üzere “sembol” sözcüğü de kullanılır. Bu sözcüğün kökü Yunanca'dır; bir şeyin bir başka şeyle karşılaştırılması eylemini belirleyen bir yüklemden dönüştürülerek türetilmiştir. Dolayısıyla sembol belirli bir nesnel olay ya da olgunun düşünsel kaynaklı bir kavram, veya kendi kavramının açılımları ve çağrışımlarıyla karşılaştırılmasından doğar. Bir yaklaşıma göre de semboller “evrenselmiş sessiz bir dildir”.

Semboller kullanılarak yapılan iletişim, diğer doğrudan iletişim biçimlerine göre çok daha farklı, derin ve algılama seviyelerine göre şekillenen zengin bir boyutta gerçekleşir. Bu yüzden sembolizm resim, din, edebiyat gibi dallarda yoğun şekilde kullanılmıştır. Sembollerin bu özelliği kullanım alanının genişlemesine, anlam ve

iletişimin yeni boyutların keşfedilmesine sebep olmuştur. Bu sayede tüm din kitapları sembolik anlatımlarla doludur. Örneğin aslında matematiksel bir işaret olan rakamlar, başlı başına sembolik bir yapıya da sahiptir” (Uçar, 2004) (Görsel 34).

Görsel 34: Matematik Sembolleri

Kaynak: İnanç, 2019

1.3.Bilgilendirme Grafiğinde Tipografi Kullanımı

“Bir tipografik karakterin değişik et kalınlıklarında ve daraltılmış, genişletilmiş, eğimli, outline gibi çeşitlemelerinin birarada oluşturduğu gruba “ Yazı Ailesi” adı verilir. Claude Garamond’un John Baskerville’in yazı tasarımı yaptıkları dönemlerde bir yazı ailesi üç ana fonttan oluşuyordu: Normal et kalınlığında / yarım siyah (Regular), Siyah(Bold) ve eğimli (İtalik). Siyah yazılar genellikle başlık, duyuru ve alt başlıklarda vurgulayıcı olarak kullanılır. Zamanla harflerin et kalınlıkları derece derece arttırılarak, zengin diziler oluşturulmuştur. Günümüzde bilgisayar denetimli fotodizgi ve sayısal dizgi sistemleri yardımıyla tipografik karakterlere daraltma, genişletme, eğim gibi etkiler kazandırılmaktadır” (Becer, 2006) (Görsel 36).

Görsel 35: Tipografi Çeşitleri

Kaynak: https://wallpaperscraft.com/download/surface_paper_letters_50384/1440x900

Görsel 36: Garamond Font Ailesi (Font Family)

Kaynak: İnanç, 2019

Bilgilendirme Grafiği tasarımlarında, kullanılan tipografik düzen ve yerleşim, tasarlanan grafiği destekleyen en önemli unsurdur. Tipografi, görselin yanında algı açııcıdır. Yerleşim, yazının okunurluğu, uzaktan dikkat çekiciliği ve sönük olmamasının getirdiği vurgu ile, bilgilendirme grafiği tasarımı için vazgeçilmez elemanlardandır.

Tasarım planlaması esnasında, tipografik düzen okunaklı, temiz ve açık yazı karakterleri ile yapılmalıdır. Yeni arayışlar, görseldeki algı kaybını artıracaktır.

“Öncelikle belirtelim ki yazı ve kaligrafi çok özel bir konu olmakla birlikte ayrı bir sanat dalıdır. Tarihin bütün dönemlerinde de bu böyle olmuştur. Yazı yazan sınıf, toplumda ayrıcalıklı bir kitleyi oluşturmuş ve seçkinler sınıfına dahil edilmişlerdir. Günümüze yakın bir zamana kadar da Avrupa’da yazı yazanlar sınıfı aileler arasında sürdürülmüş, babadan oğula geçen bir meslek olarak devam edegelmiştir. Bu tutucu ve kapalı yazı çevresi, olumsuzluklarının yanında, yazı ve tipografi sanatı için çok önemli bir üstünlüğü de beraberinde getirmiştir.

Aileler arasında biteviye uygulanması ve korunması, yazı ve tipografi üzerinde yoğun bir biçimde çalışmayı gerekli kılmış, çocukluk yaşlarından başlayan yazı eğitimleri ölümlerine kadar sürek adeta bu sanatla iç içe yaşamışlardır. Böylesine uzun ve yoğun çalışma biçimi de tipografinin ehil ellerde giderek ilerleyen bir biçimde gelişmesine sebep olmuş, onu dejenerasyondan da alabildiğine korumuştur. Tipografik uygulamalar ve font tasarımı bu çekirdekten yetişme ustaların ellerinde zenginlik kazanarak optik algılama problemleri de ustaca çözümlenmiştir.

Günümüze geldiğimizde durumun biraz farklılaştığını gözlüyoruz. Tipografi ile uğraşan çevrelerin genişlemesi, onun dejenerasyonuna da zemin hazırlamaktadır. Özel bir alan olması nedeniyle her devirde yazı ustaları sanatlarına büyük bir titizlikle sahip çıkmışlar ve korumuşlardır” (Büyükakkaş, 2016).

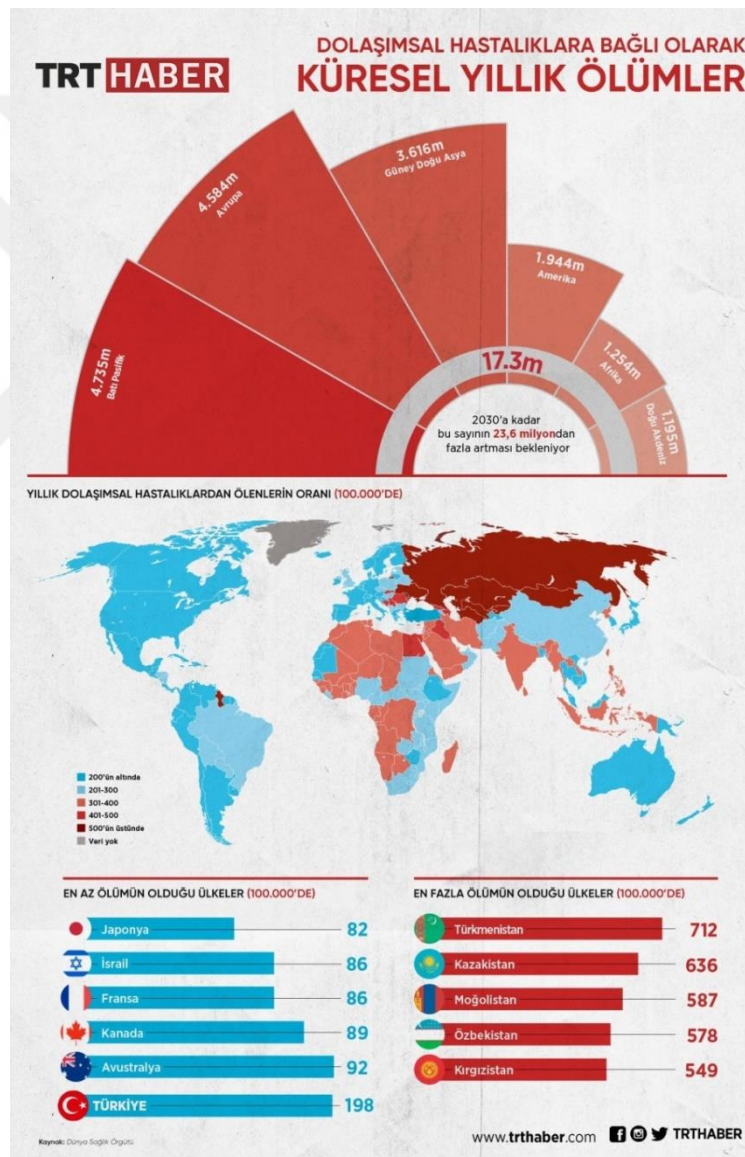
1.4. Bilgilendirme Grafiği Nasıl Yapılır?

Bilgilendirme grafiği tasarlamak için; veri, kaynak, görsel, mesaj ve alıcı unsurları göz önünde bulundurulmalıdır.

Veri kendi başına bir grafik içermez, verilerin oluşmasını sağlayan unsurlar değişken olabilir. Yerel seçimlerde kullanılan grafikler en belirgin veri ve grafik içeren bilgilendirme grafiğinin örneğidir.

Yerel seçimlerde, bilgilerin elde edilmesini sağlayan unsurlar üst üste koyularak bilgilerin taranması sağlanır ve sonuç okuyucuya aktarılır. Bilgi okunması bittikten sonra, mesaj ortaya çıkmaktadır. Mesajın temel kuramı, sonuca ilişkindir. Mesajın akılda kalıcılığını sağlamak ise grafiğe, renklere, tipografiye bağlıdır. Özetle; verilerin ayrıştırılıp mesaja dönüştürülmesi, ardından bilgilerin tasarımcıya iletilmesinden sonra bilgilendirme grafiğinin parçaları bir bütün oluşturmak üzere bir araya gelmektedir (Görsel 37).

Görsel 37: Dolaşimsal Hastalıklara Bağlı Olarak Ölümler Konulu Bilgilendirme Grafiği

Kaynak: TRT Haber, 2016

“Bilgilendirme tasarımı projesi üretmek uzun ve zorlu bir süreçtir. Konuya ait yeterli kuramsal bilginin son yirmi yılda şekillenmeye başlaması nedeniyle süreç pek çok kişi için ilk etapta karmaşık gelmekte ve bilgilendirme tasarımının kurallarının olmadığını düşündürmektedir. Hemen her tasarımcı bu nedenle kendi deneyimlerinden yararlanmakta, hedef kitleyle empati kurmaya çalışmakta ve ortak akılla hareket etmektedir. Tüm bu iyi niyetli ancak sürekliliği tartışılabilir çabaları sağlam bir zemine oturtmak adına bilgilendirme tasarımının ilkelerini konuşmakta yarar vardır” (Güler, 2008).

Bilgilendirme grafiği tasarımı oluşum süreci, bilgileri analiz edip aynı zamanda analiz sonucunu hesaplayan ve bu hesaplamaları sadeleştirerek sonuca ulaştıran bir araştırma ve sonuç ilişkisi ile başlar. Daha sonra bu sonuçlar grafik tasarım sürecine aktarılır ve bilgilendirme grafiği oluşturulur.

Kaynak, bilgilendirme grafiği tasarımının en temel kavramıdır. Kaynaklar, sadeleştirilerek tasarımcıya aktarılır. Aktarılan bilgiler, görsel algı içerisinde, alıcıya ileti şeklinde ulaşır.

Tasarımcı veya bilgilendirme grafiği tasarımından sorumlu ekip, inceleyeceği bilgilerin, neden, nasıl ve sonucun ne olacağını önceden planlamasını yapmalı ve bu konuda kaynak taraması yapmalıdır. Kaynak taramaları genellikle, tarihsel süreci içerisinde barındıran bilgilendirme grafiği tasarımlarında ele alınır. Piktogramlar gibi bilgilendirme grafiği tasarımlarında, kaynak taraması yapılmaz.

Piktogramlarda, algı ve evrensel bir dil ele alınması gerekmektedir. Kaynak taraması yapılan bilgilendirme grafiği tasarımlarına örnek vermek gerekirse; seçim sonuçlarının bilgilendirme grafiklerini, havalimanlarının yolcu taşıma kapasitesini içeren grafikleri söyleyebiliriz. Bu örnekler bu alanda uzman olan kişiler tarafından ilk akla gelenlerdir (Görsel 38).

Görsel 38: Havalimanı Uçuş İstatistiklerini Anlatan Bilgilendirme Grafiği

Kaynak: <https://www.temizmekan.com/dubai-havalimanindaki-ekolojik-tedbirler-ekonomik-iyilesmede-saglayacak/> 2018

1.5. Bilgilendirme Grafiğinin Türkiye’deki Tarihsel Süreci

Türk sanat tarihi açısından, Osmanlı’ dan günümüze kadar olan süreçte, nakkaşlardan⁹ günümüz tasarımcılarına kadar uzanan dönüşüm içerisinde bilgilendirme grafiği tasarımı uzun ve meşakkatli bir süreç içerisinde geçmiştir.

“Osmanlı İmparatorluğu ile grafik tasarım ifadelerine aynı cümle içinde rastlamak pek olası değildir. Çünkü İmparatorluğun çöküşü ile “grafik tasarım” ifadesinin kullanılmaya başlanması hemen hemen aynı dönemlere rastlar. Tipografi ve görüntü, grafik tasarımın temel bileşenlerini oluştururlar. Grafik sanatlar tarihine baktığımızda, “görüntü” ve “yazı” ile ilgili, sanatsal değil işlevsel yanı ön plana çıkan, bilgi iletimine hizmet eden tüm çalışmaların bu kapsamda değerlendirildiğini görürüz. Osmanlı kültürü içinde çok ilerlemiş olan hat ve minyatür sanatlarının ne olduğu kabaca da olsa herkes tarafından bilinse de, bunların grafik tasarımla bağlantısı kurulmaz. Hattatlar ve nakkaşlar Osmanlı sarayı için çalışan sanatçı ve zanaatkar teşkilatı olan ehl-i hiref içinde önemli bir yere sahiptir” (Selamet, 2011).

⁹ Nakkaş, Süslü Ve Renkli Resim Yapan Sanatçılara Verilen İsimdir.

“Türk grafik tasarımı, teknik sorunlarla uğraşması nedeniyle üsluplaşma konusunda henüz bir farkındalık içinde değilken, tasarım ve sanat alanında ulusal üslup fikrini ilk benimseyen ve konu ile ilgili ilk ciddi çalışmaları yapan disiplin mimarlık olmuştur. Ulusal bir üslubu kendilerine sorun edinen Jön Türk dönemi mimarları, XIX. yüzyıldaki Osmanlı yapılarında “kirlenme” ve “soysuzlaşma”dan kurtulmak için, imparatorluk mimarisinin klasik ve “altın çağ”ına dönülmesinin gerektiğini savunmuşlardır (Bozdoğan, 2002; 64). Buradaki dönüşten kastedilen, bildiğimiz anlamda ulusçu bir kaygı ile yapılan dönüş değil, yozlaşmakta ve yabancılaşmakta olan bir mimariye gösterilen tepkiden kaynaklı bir reflekstir. Yine de tasarımın ithal edilmesinden kaynaklı kendi coğrafyasının geçmişinden almak eğilimi ile bu kaygının da ulusçu bir yanının olduğundan bahsedilebilir. Türk mimarisinde “Osmanlı Canlandırmacılığı” olarak bilinen bu dönemi, I. Dünya Savaşı ve Kurtuluş Savaşı gibi bir dizi tarihsel gelişimin de katkısı ile, daha ulusçu ve Türklere ait bir kimlik oluşturma süreci izlemiştir (Aktaran: Akdenizli, Bozdoğan, 2002:50-51).

Görsel 39: Osmanlı Döneminden Nakkaşların Sanatından Bir Esinti

Kaynak: İnanç, 2019

Süsleme sanatları alanından minyatür, hat sanatı, tezhip, ebru, çinicilik ve kakmacılık, Osmanlı döneminin en belirgin sanat çizgileridir. Aynı zamanda mimari açıdan sanata çok önem verilen Osmanlı döneminde, camii, türbe ve medrese inşalarında sanatın ve mimarinin, din çizgisiyle harmanlanmasına çok önem verilmiştir (Görsel 40).

Görsel 40: Osmanlı'da Mimari Simgeler Olarak; Edirne, Selimiye Camii

Kaynak: <http://www.leblebitozu.com/mimar-sinan-eserleri-denince-akla-gelen-10-cami/> 2017

Osmanlı devletinin yükselme, geçiş ve çökme dönemi de dahil olmak üzere, içinde grafik tasarım barındıran ve bu alanın önemini anlatan çalışmalara pek rastlanmaz. Her şeyin hem teknik hem sanatsal anlamda en yüksek kalitesinin sunulduğu padişahların kullandığı haritaların dahi, grafik tasarım ürünü sayılabilmesi, kara düzen odaklı ilerleyiş sebebiyle mümkün değildir. Osmanlı dönemi boyunca, sadece nakkaşların, anlık resim yorumlamalarını bilgilendirme grafiği olarak kabul edebiliriz (Görsel 41).

Görsel 41: Nakkaş Osman'a Ait Minyatür Bilgilendirme Tasarımı "Yavuz Sultan Selim'in Timsah Kesmesi"

Kaynak: <https://www.pinterest.ca/pin/458241330819147038/>

Minyatürleri, süsleme sanatları sınıfında ele aldığımızı hepimiz biliyoruz; fakat minyatürler üzerlerinde yazı ve görsel ritim içerdikleri için, bilgilendirme grafiği tasarımına da girmektedir Türk topraklarında cumhuriyetten sonra bilgilendirme grafiği tasarımında ilk gelişmeleri görmeye başlarız. Osmanlının çöküş sürecinden kaynaklı, bilgi dağıtımı ihtiyacı doğmuş ve Osmanlı döneminde kurulan Takvim-i Vakayi¹⁰ gazetesi tarafından bilgi yayımına başlanmıştır. Önceleri grafik sanatına çok fazla yer vermeyen gazete, sadece bilgi odaklı uzun metin bilgiler içeren, genellikle sıkıcı olan bir düzene sahipti. Hedef sadece bilgiyi mümkün olduğunda geniş kitlelere net olarak ulaşmaktı (Görsel 42).

¹⁰ İlk Türk Resmi Gazete

Görsel 42: Takvim-i Vakayi Gazetesi

بازار

۲۳ جمادی الاخره ۱۳۲۷ و ۲۸ حزيران ۱۳۲۵

۱۶۶۴

۳۶۸ عدد

اداره‌سی

باب عازمه مطبوعات داخلیه
دائر مسندهور .

تقدیر وقت و تاریخ

تاریخ تاسیس ۱۲۴۷

تعداد امدادی نایضی ۱۳۲۶

مرجعی

مطبوعات داخلیه و عموم وقایع اداره‌سی

اعلانات

منصراً دوائر سبیه املاک و دوح اولتور

دولت علیّه عنایتک جریده رسمیّه سیدر

نسخه‌سی ۱۰ پاره‌بدر

بوی نشر اولتور

نسخه‌سی ۱۰ پاره‌بدر

مواد عمومیّه

مبدأ سعادت عنایان اولان اون نمودار بختک
ایداره رسمیّه عنایتک عدینه دائر تنظیم و مجلس
مبولان و هیئت امینجه قبول وقت. منق اولان
و بالاسنذان اراده سبیه جناب پادشاهی به اقتزان
ایدن لایحه قانونیه ایله هیئت امین قرارنامه‌سی
صورتلردر :

قرارنامه

مبدأ سعادت عنایان اولان اون نمودار بختک
ایله رسمیّه عنایتک عدینه دائر حکومتجه تنظیم
و ارسال اولان لایحه قانونیه هیئت عمومیّه
دوونایده بالاتفاق قبول اولدیلنه دائر
مجلس مذکور ایستمدن وارد اولان ۲۲ حزيران
سنه ۳۳۵ تاریخ والی بر سومرولی تذکره
مذوقانیه برار هیئت عمومیّه اعیاده مطسالعه
اولسونق سنالف الذکر لایحه قانونیه
عنأ والاتفاق قبول و تصدیق قلمش و بالاسنذان
تصدیق عالی حضرت پادشاهی به اقتزان ایستدکن
سکره جریده رسمیّه ایله اعلانیه موقع اجرا به
وضع اولونق اوزره با تذکره قوه اجراییه به
بودینه قرار و برلشدر .

ق ۵ جمادی الاخره سنه ۲۲۷
و ق ۲۳ حزيران سنه ۳۳۵

•••••

هر سنه اون نمودار بختک ایجاب رسمیّه
عنایتک عدینه دائر قانوندر .

توزک اونجه کونی ایجاب رسمیّه عنایتک
اولوب هنر سنه یوم مذکورده اجرای نهر آیین
ایده بختکدر . ق ۱۰ جمادی الاخره سنه ۳۳۷
و ق ۱۵ حزيران سنه ۳۳۵

بو بایده مقام ساسی صدارت سبیه ایله داخلیه
نظارت جلیه‌سندن در اثر متلفه سبیه و ایلات والویه
غیر الحاقیه نیایات ایفا بولمیشدر .

داخلیه نظارت جلیه‌سنه
دائر بکر ولایتی و کالتدن :

درسه‌اندکه منتشر یکی تصویر افکار
غریبک بکرسی بدی سومرولی و ۱۳ حزيران
سنه ۳۳۵ تاریخی لایحه‌سنده یاو قائمقامی رشید
افندیکن ارتقا بولدن اولسی حبیبیه توفیق
ایچون اقامتگاهنه بر مقدار عسکر سونق اولتورقی
صلحی تکلیف اولمش ایله ده تکلیف واقعه
سلاحه مقابله ایتسبیه عسکر طرفدن خلاصی
قورشونه مؤثره برقی کندیسه عوتسک اتلاف
ایلدنکی بولنده بر فسقره مندرج اولدیفسندن
صورت جریان وقعه دردخی اوردو مشیرتدن
سؤال اولمش ورشید افندی نامنده قضای
مذکورده قائمقام گلدیگی معلوم ایسه ده بوکامس
ایدر بروقمه حادث اولوب اولمیشی قائمقام
و کالتدن استفسار اوله‌رقی التان جوابده اوکی
برخدا نه واقع اولمیشی بیلدیرایش اولسه منق
تشریحات واقعه‌ک تکدیجی معروضدر .

۲۵ حزيران سنه ۳۳۵

حضور ساسی صدارت سبیه
وطن مقدس عنایتک بر جزء غیر مفارقی

اولان کرباط طامسی سقنده حکومت بونایه طرفدن
من تقدیم پرورده ایبدین حساب استیلا کارانه
دولت حایه‌ک انصام معاوتیه نمه جبقارلسنه
جالیله‌بدری روش حال و صورت جریان احوال
ایله استدلال اولور کتبه معظمه عنایتک دست‌بدرست
وقف و اتحاد اوله‌رق الحاقه و نایمت و بواو غورده
ایتار تقدیرنه ثروت و فدای موجودینه فراز و بردی
بر سرده هر خصوصی پشوی ارباب هیئت اولان
انکه و قرا اهالی صادقسی بالاضریق نس و مذهب
بو کون و اسع مقیاسده بر مینق عقدا بدرک اختیارات
و اشعارات واقعه تأید ایتدیجی قدرده حقوق
عنایتیه وقوع بولدیجی امرت قارشو کلکه عهد و پیمان
ایشاردر . اهالیکن امل واقعی حکومتونه عرض
و اعلامه صلاحیتدورز . بنا علی حیات سیاسیزه
اولونق ایستیلان شره طریق مغلوب سیاسیده
دفع و رفع ایده‌بده‌بدری تقدیرده عمومیته سلاحه
ساریلدیجی جائزی فدایه آماده و بیک و بره‌بیک
امر مهیا بولسان بو محترم خلیفک مأیوس
براقلماسنی استرخام ایلروز فرمان .

مینق هیئت نامه کبریجی زاده‌علی حاسی
احمد ، مهرجی شکره ، پاپس اوغلی خراسیو ،
سافر حسن ، محمود زاده صدردی ، قوجه باش
اوغلی محمد ، قره‌کوز اوغلی خرستو ، علی بک
زاده حسین ، انبار معسوقی عزت ، قهرمان
اوغلی نیقولاک ، دیمتزی تولوس ، جم فراواغلی
نوری ، بهری قاری زاده حسن ، قوجه بیلوان
اوغلی علی ، ترزی حافظ زاده طلمت ، معز حسن ،
اوسه انشی اوغلی مصطفی ، علی افندی زاده ابراهیم ،
ترزی حافظ زاده بیزام ، شایح زاده محمد .

MILLI KUTUPHANE ANKARA

Kaynak: <https://www.edebiyatogretmeni.org/takvim-i-vekayi-gazetesi-1831/2014>

Osmanlının çöküşüyle birlikte, kazanılan bütün toprakları yeniden çizmek adına, bilgilendirme grafiği olan haritalama sistemi kullanılarak, misak-ı milli sınırlarımızın çizimine başlanmıştır (Görsel 43). Türkiye tarihinde bilgilendirme grafiği tasarımı ilk defa Cumhuriyetten sonra, vatan topraklarını belirlemek için kullanılmıştır.

Görsel 43: 1927 yılına ait Türkiye haritası çizimi

<https://www.mynet.com/osmanlidan-gunumuz-ilk-haritayi-kim-cizdi-ilk-modern-harita-kimin-eseri-190101089678>, 2018

“İlk Türk basımevi 1727’de kurulmuştur ama, Türk topraklarında ilk basımevinin kuruluşu çok daha eskiye uzanmaktadır. 1493 yılında, yani Gutenberg’ten 43 yıl sonra Türkiye’ye yerleşen Museviler İstanbul’da ilk basımevini faaliyete sokmuşlardır. Sivas’lı Apkar adında bir Ermeni ise 1567’de başka bir basımevi açmıştır. 1627 yılında da Rumlar kendi basımevlerini kurdular. Bir görüşe göre İbrahim Müteferrika, azınlıkların kurduğu bu basımevlerinde deneyim kazanmıştır. Türkiye’deki ilk kâğıt fabrikası İstanbul’un Kâğıthane köyünde 1453 yılında kurulmuştur. Kuruluş tarihi bilinmeyen Bursa’daki kâğıt fabrikası ise 1520 yılına kadar faaliyet göstermiştir. Bu işletmelerin üretimi daha çok hattatların kâğıt taleplerini karşılamaya yöneliktir. İbrahim Müteferrika, basımevi kurulduktan sonra bir kâğıt fabrikasının kurulması için girişimlerde bulundu ve 1746 yılında Yalova’nın Elmalık köyü yakınında Yalakabat Kâğıt Fabrikası faaliyete geçti. Bu fabrika, kâğıt üretimini 19. Yüzyıl ortalarına kadar sürdürmüştür. İbrahim Müteferrika 1729 ile 1742 yılları arasında 17 tane kitabın basımını gerçekleştirdi. Bunlardan “Vankulu Sözlüğü” için Arap harfleri ilk kez metal

döküm olarak hazırlanmıştır. “Cihannüma” ve “Tarih-i Hind-i Garbi” adlı kitaplarda ise ilk defa resim ve haritalar kullanıldı. Latin harfleri ilk kez “Grammaire Turque” (Türkçe’nin Grameri) adlı kitabın basımında kullanılmıştır. İbrahim Müteferrika’nın 1745’te ölümünden sonra Türk Basım Sanatı uzun süren bir krize girdi. Müteferrika’nın çoğaltma yoluyla kitap fiyatlarını ucuzlatma ideali, ne yazık ki daha sonraki yıllarda da gerçekleşmemiş; bilgi, yönetici azınlığını tekelinde kalmıştır” (Becer, 2006)

“Harf devrimi ile tirajı düşen basın, görselliğe önem vermiş, Cumhuriyetin ilk yıllarında fotoğraf ve karikatürler sıkça yayınlanmıştır. 1940’lı yıllarda Türk basımında 3 görsel unsur hakimdir. Fotoğraf, karikatür ve harita. Savaş yıllarında gündem fotoğraf, karikatür ve haritalarla sunulur (Kırlı, 2009: 143).

Ulusal basında infografik olarak nitelenmese de parametrik ortaklık gösteren ilk çalışmalardan biri olarak 2. Dünya Savaşı başlarken Cumhuriyet gazetesinde yayınlanan harita örnek verilebilir. Haritanın sol altındaki tabloda dönem savaş uçaklarını temsil eden simge ile tayyare hücumu, altındaki sembol ile de Alman taarruzu harita üzerinde gösterilmiştir.

Ulusal basın kategorisinde yer alan gazetelerin günlük toplam tirajı 4,5 - 5 milyon arasında değişkendir (Turkuvaz Dağıtım, Yay -Sat, 2011).

Türkiye’de milyonlarca insanın bilgiye ulaştığı kitle iletişim aracı gazetelerin pek çoğunda “mimari” olmadığını; sayfa mizanpajını veya haber sunumunu “meyve salatasına” benzeten Garcia bu tabirle çok şey ima ediyor olabilir. “Her görsel birbiriyle mücadele ediyor, renkler birbirini rahatsız ediyor” (Garcia, 2010).

“Araştırmanın konusu sayfa tasarımı olmamakla birlikte bu tespit, Garcia’nın gazetede fotoğraftan sonra ikincil görsel argüman olarak gördüğü infografiğin, Türk basımında neredeyse yok denecek kadar az olmasının nedeni hakkında fikir verebilir. İlave olarak etken temel faktörün, çağdaşlarının “haber tasarımı” olgusundan kavramsal yaklaşımla bilgi sunumu gerçekleştirirken ulusal basında haber sunumunun, mizanpaj sıklığında kotarılmaya çalışılması olabilir.” (Aktaran: Öztürk, 2012)

1.6. Bilgilendirme Grafiğinde Renklerin Psikolojik Etkileri ve Anlamları

Gözlerimizdeki reseptörler, milyonlarca hatta katrilyonlarca farklı renk tonlamasını görüp beynimize iletmektedir. Renkler ışığın nesneye çarpıp gözümüze gelen tepkimesiyle oluşmaktadır. Prizmalar içerisinden ışık hızı içerisinde bir rengi tanımlar ve o rengin bize anlatmaya çalıştığı bilgiyi, psikolojik etkiyi sezinleyebilir, ardından bu duruma göre etkileşim ve tepki gösterebiliriz. Örneğin; “Dur” yazılı bir

levha, kırmızı zemin üzerine yazıldığında fazlasıyla serttir ama beyaz üzerine pembe ile yazıldığında, kırmızı kadar ciddiyeti olmadığını hissedebiliriz (Görsel 44).

Bu yüzden ki, bilgilendirme grafiği tasarımında, özellikle piktogramlar olarak adlandırdığımız trafik uyarı işaretleri, yönlendirme tabelalarının yapımında, kırmızı ve mavinin resmiyet tonlarını kullanırız. Uyarıcı ve bilgi vermek adına bu kuramdan vazgeçilmez.

Görsel 44: Dur (Stop) Uyarı Levhası

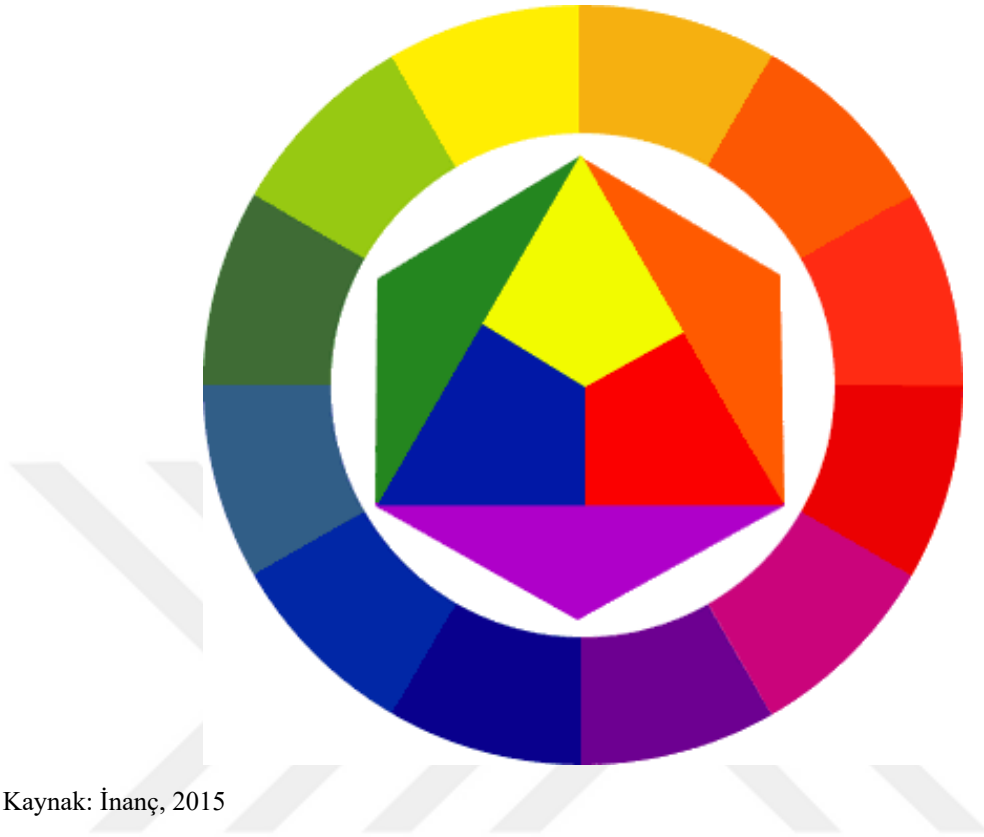

Kaynak: Garcia, 2018

“Fizik biliminde renk, ışığın ölçüler ve rakamlarla incelendiği fiziksel bir olaydır. Her türlü titreşimdeki ışık, dalgalardan ibarettir. Göz, ışık titreşimlerini, sınırlar vasıtasıyla beyne ileterek, rengin algılanmasını sağlar. Rengi algılayabilmek için ışık birinci koşuldur. Bu nedenle ışısız bir ortamda rengi algılama olanağı yoktur. Güneşten gelen ışınlar, ayrı hızlarla titreşerek, değişik dalga boyları meydana getirirler. Rengin zihinde uyandırdığı hisler, ışığın değişik dalga boylarının tesirinden başka bir şey değildir”(Bigalı, 1984:260).

“Işık, bir enerji kaynağından gözümüze gelen ışının elektromanyetik dalgalara dönüşmüş halidir. Farklı dalga boylarına sahip ışınların bir araya gelmesiyle beyaz ışık oluşur. Newton’un yaptığı ayrımaya göre, beyaz ışık yedi renk taşımaktadır. Bunlar: mor, lacivert, mavi, yeşil, sarı, turuncu ve kırmızıdır. İnsan görme boyutları içine düşen ve beyaz ışığın ayrıştırılmasıyla elde edilen renkler, aynı zamanda tekrar birleştirildiklerinde beyaz ışığa dönüştürülebilirler” (Aktaran: Çağlayan; Temizsoylu, 1987:10).

Görsel 45: Renk Çemberi

Kaynak: İnanç, 2015

İnfografiklerin en önemli, en temel kurgusu bilginin yanı sıra, renklerdir. Bilgileri grafiğe çevirmek bir nebze kolaydır; ama çevrilen bilgiyi tam yansıtan renkleri bulmak sanatçı ruhu gerektirir. Yanlış renk seçimlerinin infografikleri başarısız kılabilme ihtimali yüksektir.

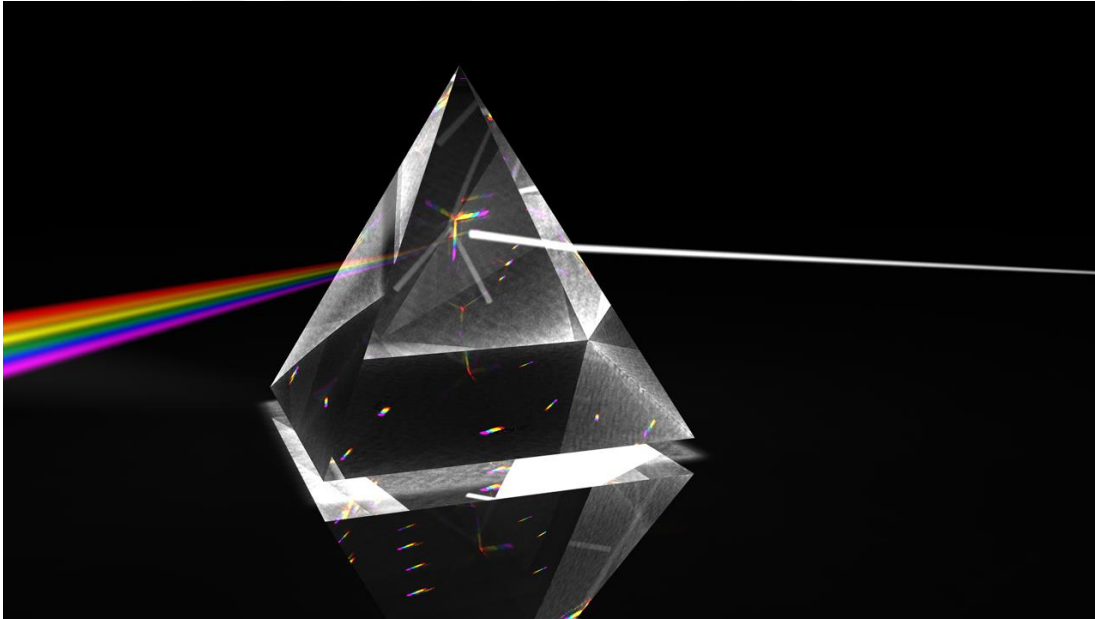
Seçilen hedefler, kullanılan renkler ile örtüşmeli ve renk kullanımı izleyiciye ve kullanıcıya anlatılmak istenen hedefi renk yoluyla hissettirmelidir. Renklerin yerleşimi ve geçişleri hakkında fikir edindiğimiz kataloglara “Renk Çemberi” deriz. (Görsel 45) Renk Çemberleri, üç ana rengin ve üç ara rengin oluşumunu aşama aşama gösterir, ayrıca ara ve ana renklerin geçişlerindeki “degrade”deki¹¹ renk tonlarını verirler.

¹¹ IşığI veya Renk Tonu Düşürülmüş Geçişli Görsel.

“Renkler, fiziksel yapıları ve dalga boylarının farkları dolayısıyla değişik coğrafya ve kültürlerde anlamsal farklılıklar gösterirler. Bu farklılıklar sembolizmasının da büyük farklılıklar gösterecek şekilde değişimini yaratır. Bazı renkler, belirli kültürlerde hiçbir anlam ifade etmezken, farklı coğrafyada, başka bir kültürde aynı renk önemli sembolik anlamlara sahip olabilir. Bu anlamlar, zamanla değişiklikler de gösterebilir. Renklerin sahip olduğu sembolik değerler kabul gördüğü taktirde yeni anlamlar yüklenebilir” (Uçar, 2004:46).

Renk tayflarının oluşmasına etken, prizmadır (Görsel 46). Prizmalar, yüzeyine vuran beyaz ışığı, renkleri ayırıştırır ve ışığın içerdiği milyonlarca renk tonunu meydana çıkarır. Prizmaların kuvvetini ışık etkisi kararlaştırmaktadır. Işıksız ortamda renk görmemiz imkansızdır.

Görsel 46: Prizma

Kaynak: <http://niccentre.blogspot.com/2018/08/18-inspirational-glass-shop.html>

Renkler insan psikolojisine bazı etkiler doğururlar. Renklerin bizlere hissettirdiği duygularla onların gücünü ve verdiği mesajı anlarız.

Beyaz: İyi niyet ve sadeliği simgeler. Pozitif bir imaj sergiler ve genelde kabul görür. Genel olarak masumiyet, temizlik, saflık anlamına gelir. Örnek olarak; beyaz güvercin, barışı simgelemektedir (Görsel 47).

Pek çok coğrafyada farklı şekilde işlese de, hepsinin ortak görüşü olarak şamanizme göre beyaz, tamamlanmış olmanın, olgunluğa erişmenin simgesidir. Saçlarımızın yaşlandıkça ağarması, beyaz renkli hayvanların ve hatta “ak saçlı dede” mizin ruhani bir his uyandırması şamanik görüşü desteklemektedir. Gelinliklerin beyaz olmasını modern çağda kadının, genellikle cinsel anlamda, masumiyeti olarak yorumlaya gelsek de, şamanizm bunu hayatın yeni aşamasına hazır olmakla, tamam olmakla ilişkilendirir. Zaten beyaz da tüm renkleri içinde barındırarak bir kaynak noktası oluşturur ve hepsini bir birlik içinde başka bir boyuta taşır.

Ak renk Türklerde ve Çinlilerde batıyı temsil ederken, Hintlerde doğuyu, Eski Ahitte güneyi, Mayalarda kuzeyi temsil eder (Gabain, 1968: 109).

Tevfik Fikret Uçar, beyaz renk hakkında şunları yazmıştır:

“Beyaz, saflık ve temizliğin sembolüdür, olumlu ve kabul edici bir tavrı vardır. Savaşta beyaz bayrak, teslimiyet, barışı simgeler. Saflık çağrışımı nedeniyle, Batı’da gelinlikler genellikle beyazdır. Oysa beyaz, Asya’daki bazı toplumlarda matem ve yas rengidir. Renklerin ses karşılıkları üzerinde fikir yürütürsek, belki beyaz en huzur verici, nötr, sakin ve sessiz bir tona sahiptir. Bu yapısı sayesinde beyaz Doğu’da bir yas ve geri dönüş rengi olarak kabul edilmektedir. Basılı malzemelerin tasarımında genelde kağıdın beyazından faydalandığı için boya olarak kullanımı çok enderdir. Farklı yüzey doku ve zenginliklerdeki beyazın kullanımını, kozmetik ambalajlarında ve temizlik ürünlerinin grafik tasarımlarında gözlemleyebiliriz. Temizlik ve saflık adına da en önemli renktir. Bir temizlik ölçüsü olarak kullanılabilir, “kar gibi bembeyaz”, “bembeyaz bir sayfa”, “ak kaşık”, “ak alın”, “akpak”, “aklanmak” gibi tanımlamalar, hep beyazın bu özellikleri ile ilişkisini kanıtlar. Ak sözcüğü bir nevi, arılık ifadesidir. Bir sıfat gibi kullanılabilen ve kara sözcüğünün karşıtlığını ifade etmektedir (Uçar, 2004).

Görsel 47: Beyaz At

Kaynak: http://www.hellowallpaper.com/animal_horse-widescreen--01_16-2560x1600.html

Siyah: Genelde negatif olumsuz düşünceleri simgelese de, siyah asil bir renktir. Matemi, yası, asaleti simgelemektedir. Cenaze törenlerinde batıda siyah giyilmektedir (Görsel 48). Şamanizme göre ise siyah ışığı ruhani görüşe göre enerjiyi içine çeken yapısı ile koruyucu bir renktir, ancak kendisini de çabuk tükettiği için sık tercih edilmez, yalnızca şaman altarı gibi belirli yerlerde bazı meditasyonlarda kullanılır. Ayrıca ölümle ilişkilendirilir, her şeyi soğutup katılaştıran ölüm, rengi de nesneden çekip almış ve geriye yansıyan bir renk ışını bile kalmamıştır.

Genel olarak siyah rengin anlamı şunları ifade eder:

- Gizem
- Güç
- Kötülük
- Ölüm
- Resmîyet
- Zerafet
- Cesaret

Bunun dışında siyah rengin anlamı şu aşağıdaki ifadelerle de ilişkilidir:

- Korku ve bilinmeyenle ilişkilidir. Buna örnek olarak kara delikler verilebilir. Kara deliklerin sırrı henüz tam anlamıyla çözülmüş değildir. Karanlık kelimesi de buradan gelir.
- Olumsuz bir çağrışım oluşturur. Örneğin; kara mizah, karabasan, kara liste, kara gün gibi ifadelerde bu ilişki yerini almıştır.
- Ayrıca güç ve yetkiyi belirtir. Resmi bir renk olarak kabul edilir. Genelde ülkemizde resmi iş görüşmelerine koyu renkli takım elbiselerle gidilmesi tavsiye edilir.
- Kalbin kararması, canlılığını yitirmesi de siyah rengin kötülükle ilişkilendirilmiş bilinçaltı kalıplarına bir örnektir.
- Cesaretle bağlantısına, en kötüsünden dahi korkmamak anlamını veren “gözü kara olmak” deyimini örnek verebiliriz.

Türk kültüründe siyah renk kuzeyi temsil etmektedir. Buldukları coğrafyada kuzeye doğru gidildikçe yaşam şartlarını zorlaşması, göçlerini batıya (ak) doğru yapmaları da bu renklerin sembolik anlamlarını pekiştirmektedir.

Bu bilgileri göz önünde bulundurarak siyah rengi çok farklı anlamlarda kullanabiliriz.

Görsel 48: Asilliğin Simgesi Olan Siyah Bir At Rengi

Kaynak: <https://www.goodfon.com/download/loshad-chernyy-mustang/2560x1600/>

Kırmızı: Dikkat çekici bir renktir. Uyarıcıdır ve doğaldır. Kanın rengidir ve siyahın tersine, canlılığı simgeler. Siyah tonlarına dönüştürülmüş bile olsa kırmızı diğer renklerden ayırt edilir. Doğada da tehlike işaretidir ve bizler bu rengi uyarı levhalarında sık sık kullanırız.

Kırmızı renk sıcaktır, ana renklerin başında gelir, dijital ekranlarda RGB kısaltmasındaki R (Red) kodudur. Çoğu ulusun bayrağında kullandığı renktir. Bayrakta uğruna dökülen kanları simgeler.

Kırmızı rengin anlamı içerisinde bulunan kanı, Türk bayrağımızdaki kırmızı renkte görebiliriz ki, vatan uğruna dökülen kanları simgelemektir (Görsel 49).

Yön olarak Türklere güneyi temsil eden kırmızı, sıcaklığı da gösterir ki buldukları coğrafyada güneye doğru gidildikçe sıcaklık ve canlılık artmakla birlikte, sürekli savaşta oldukları Çin ülkesine yani tehlikeye de yaklaşılmaktadır. Siyahın kuzey, soğuk ve ölüm, kırmızının, sıcak ve canlılık anlamı çok uzun yıllar önce kültürümüzde sembolleşmiştir.

Görsel 49: Türk Bayrağımız

Kaynak: <https://ru.toluna.com/polls/8226393/Sizce%2C-Bir-Türk-yurtdışında-dil-bilmeden-en-kolay>

“Türk bayrağımızdaki hilal simgesi islâm dininde çok kullanıldığı için bayrağımızda da şeklini almıştır. Kırmızı renk, ay ve yıldız islâm dininden gelse de kosova savaşı sırasında vefat eden Türk askerlerinin bir çukura dolan kırmızı kanının üzerine yansıyan ay ve yıldızdan oluşmaktadır. Daha önce 8 köşeli olan yıldızımız şimdi beş köşeli yıldızdan oluşmaktadır” (www.turkbayraklari.com 2015 <https://turkbayraklari.com/turk-bayraginin-anlami-nedir/>).

Mavi, resmîyeti ve asaleti simgeler. Mavi kan deyimini sadece beyaz tenlerini korudukları için damarları görülebilen soylularla bağdaştığı için dünya dillerine bu kadar yerleşmiş değildir. Tanrının tahtının bulunduğu inanılan göğün rengidir mavi. Göksel olan her şey gibi kutsal ve asil kabul edilmiştir, zaten kraliyet ailelerinin soyları Tanrı ile bağlantısı olduğuna inanılan bir ataya dayanmaktadır. Mavi renk, doğada çoğu yerde karşımıza çıkmaktadır. Gökyüzü, su (şeffaf olsa da suyu mavi olarak tanımlarız), erkeğin rengi olarak adlandırmaktayız. Rahatlatıcı bir etkisi vardır, özellikle koyu tonları serinlik hissi verir.

Ülkemizde, eskiden kadınlara pembe, erkeklere mavi renk olarak nüfus cüzdanı verilir ve bu şekilde ayırışım yapılırdı. Günümüzde ise bu sembolik ayırışımın en yeni halinin cinsiyet belirleme partilerinde görebiliyoruz.

Yön olarak ise Türklerde doğu temsil eder. İlk Türk imparatorluğu olarak kabul edilen Büyük Hun İmparatorluğu’ nun doğu komşusunun Büyük Okyanus olduğunu hatırlayalım.

Sarı: Enerjik bir renktir, kırmızı renk kadar iddialı değildir. Uyarıcı etkenliğini çoğunlukla trafik uyarı levhalarında görmekteyiz. Trafik ışıklarındaki sarı renk “hazırlan” harekete geçmek üzere anlamında kullanılmaktadır. Güneşi tasvir eder, yaz renkleri arasında yer alır ve sıcak renklendirir.

Sarı rengin yoğunlukta olduğu zamanların ve mekanların enerjisi oldukça yüksektir. Tüm Dünya’ ya canlılık veren Güneş’ in ve zenginlik sembolü olan altının rengidir. Geçiciliği ve yaratıcılığı temsil eder, benlik duygusunu güçlendirir.

Türk geleneğinde sarı renk hastalıkla da ilişkilendirilmiştir.

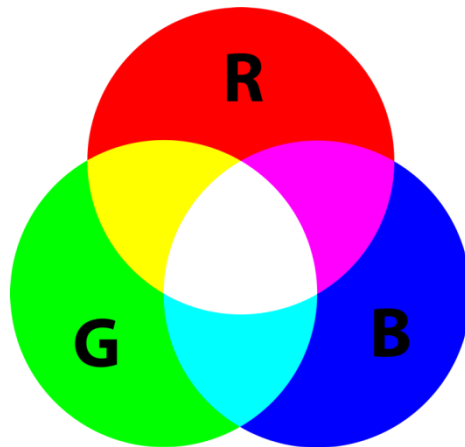
Yeşil: Ara renklendirir. Sarı ve mavinin karışımından oluşur. Parayı, huzuru ve doğayı simgeler.

“Yeşil, pek çok kavramla ilişkili olarak karşımıza çıkar, bunların içinde en güçlüsü ve evrensel olanı doğadır. Buna bağlı olarak ayrıca yaşamı, gençliği, yenilenmeyi, ümitleri ve dinçliği simgeler. Bazı kültürlerde orta yaşlardaki gelinler, doğurganlığı simgelemesi için yeşil giyer. Yeşil, gözler için en rahat renktir ve görme gücünü artırır. Sakinleştiricidir ve sinir sistemi üzerinde doğal bir etki yapar. Yeşil aynı zamanda hastanelerde de tercih bir renktir. Çünkü hastaların rahatlamasını sağlar. Yeşil, aynı zamanda Amerikan kültüründe parayı simgeler. Yeşil rengi tercih edenlerin kişilik analizinde, bu kişilerin kendilerine değer verme duygularının çok fazla olduğu görülür. Doğru bildiğinde ısrarcıdır. Fikrinden ödün vermez. Kovalayıcı ve takipçidir. Otoritesi ve inandırıcılığı ile çevresindekileri etkilemeyi başarır. Bazen abartıya kaçarak megaloman küstah bir kişilik sergileyebilirler” (www.leblebitozu.com, <http://www.leblebitozu.com/renklerin-anlamlari-ve-psikolojik-etkileri/> 2016).

Renkler grafik tasarım içerisinde farklı kodlara göre ayrıştırılabilir. Bunlar web uzantılı (Hex, RGB), baskı uzantılı (CMYK) olarak ikiye ayrılır. Web uzantılı tasarımlarda kodların kullanım amacı bilgisayar ekranından görüleceği için doğru rengi elde edebilmemiz için Hex ve RGB kodlarına ihtiyacımız vardır.

Çıkarımsal renk yöntemi olan RGB (Red – Green – Blue) kombininden, bütün renkleri elde edebiliriz. RGB’de beyazı elde etmek için 3 rengi üst üste getirmemiz gerekmektedir. Bu durum sadece dijital ortamda gerçekleşecektir. (Görsel 50)

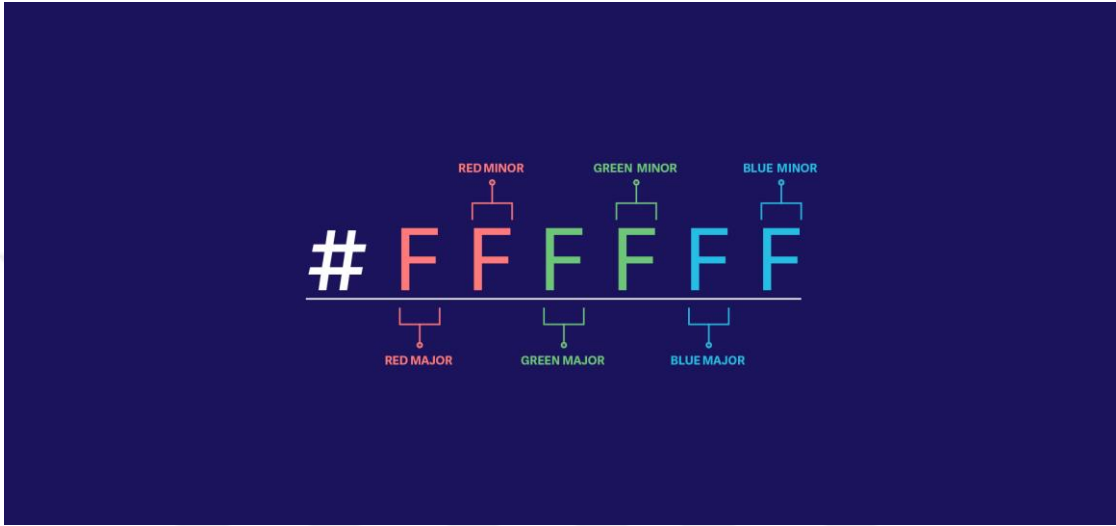
Görsel 50: RGB Renk Görünümü

Kaynak: İnanç, 2015.

Hex renk kodu da çıkarımsal renk yöntemi alanına girmektedir. Dijital mecraada, web yazılımcılarının kullandığı kod biçimidir. #00FF00 gibi değerleri ile beyazı, siyahı ve yeşili görebiliriz. Sadece kodlama esnasında kullanılmaktadır. (Görsel 51)

Görsel 51: HEX Renk Kodunun Grafiği

Kaynak: İnanç, 2015.

Küresel toplumda, yaşamlarımızın en büyük etkenleri basım, yayın üzerine kuruludur. Basılı her türlü evrak CMYK kodu ile düzenlenir ve tasarlanır. Bu kodlar sayesinde istenilen renge 4 rengin karışımı ile ulaşabiliriz.

CMYK: Cyan – Magenta – Yellow – Key, yani Mavi – Pembe – Sarı ve Siyah dörtlüsünün kombini, elimize aldığımız fotoğrafların ortaya çıkmasını sağlamaktadır (Görsel 52).

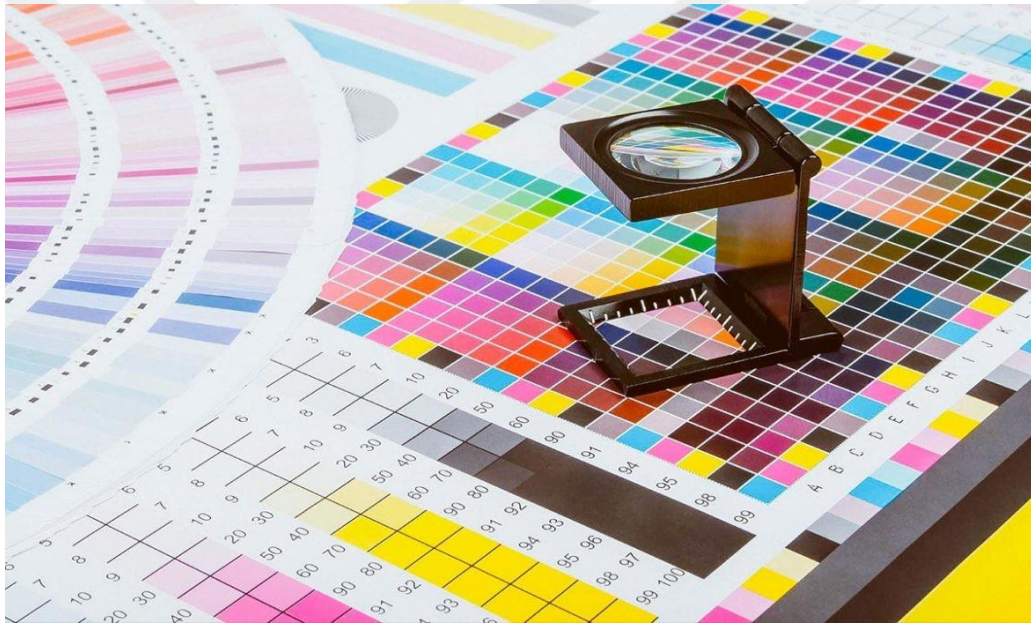
Görsel 52: CMYK Renk Açılımı

Kaynak: İnanç, 2015.

“CMYK renk uzayında; Magenta; Red+Blue, Cyan; Green+Blue, ve Yellow; Red+Green renklerinin karışımı ile oluşmaktadır. CMYK renk uzayı; Cyan Magenta Yellow Kontrast (Black) renk bileşenlerinden oluşmaktadır. Bu renklere çıkartmalı renkler de denilmektedir. CMYK renk bileşenleri her biri için (0:100) aralığında sayısal değerler olarak yeni renk ve tonlarını oluştururlar (Hardeberg, J.Y.). Cyan+Magenta+Yellow renklerinin aynı %100 oranda karışımlarından siyah elde edilmektedir. %0'lık bir oran yani tüm değerler sıfır olduğunda ise beyaz görüntü elde edilir. CMYK da baskı materyalinin zemini beyaz olarak kabul edilir. CMYK renk uzayında Kontrast (Black) kullanımı görsel çalışmalarda resime üç boyut ve derinlik kazandırmak için kullanılmaktadır” (Aktaran: Kısa, 2019).

Görsel 53: CMYK Renk Kataloğu

Kaynak: İnanç, 2018.

“Bilgilendirme ve yönlendirme elemanlarını renk ilişkisine bağlı değerlendirdiğimizde; kullanıcının dikkatini ait olduğu objenin üzerine çekip, algılama süresinin kısaltılmasını sağlayan en önemli unsurlardan biri olarak karşımıza renk faktörü çıkmaktadır. Sağocak’ın (2005: 78), ışığın cisimlere çarpıp, yansımaları sonucu, görme duyumuzda bıraktığı etki olarak tanımladığı renk, yapısal özelliklerine bağlı olarak, insan psikolojisini ve mekan tasarımını doğrudan etkiler. Her rengin kendi bünyesinde barındırdığı bir anlam ve insan psikolojisi üzerinde bıraktığı etkinin varlığı bilinmektedir. Bu sebeple, mekan tasarımına dahil edilen bilgilendirme ve yönlendirme elemanlarında tercih edilen renkler, insan psikolojisine olumlu katkı sağlamalı, mekan ile görsel uyum oluşturmalıdır. Mekan ile bütünlük oluşturmasına ya da mekana çeşitlilik kazandırmasına dikkat edilmelidir” (Aktaran: Bulut, Merve ve Özlem, 2017).

1.7.Bilgilendirme Tasarımının Uygulama Ortamları

Bilgilendirme grafiği tasarımının uygulama alanlarını üç ana başlıkta ele alabiliriz:

- Durağan Ortamlar
- Hareketli Ortamlar
- Etkileşimli Ortamlar

1.7.1. Durağan Ortamlar

Durağan kelimesi, isminin de çağrıştırdığı gibi sabit anlamına gelir. Hareket etmeyen, stabil ve tek düze olan anlamında kullanılır. Bilgilendirme grafiği tasarımında durağan ortamları, daha yaygın olarak günlük yaşamımızda kullanılmaktadır, her zaman aynı yerde, aynı bilgiyi, kullanıcıya sürekli olarak anlatan bilgilendirme grafiklerine, durağan ortamlardaki bilgilendirme grafiği adını veririz.

Durağan ortam grafikleri genellikle, trafikte, metroda, havalimanında, tren istasyonlarında, haritalarda karşımıza çıkar. Sürekli geçtiğimiz sokaklarda yer alan, sokak isimleri, cadde adları gibi levhaların adına durağan bilgilendirme grafiği denir. Kullanma kılavuzları da durağan ortamlarda ki bilgilendirme grafiği tasarımına bir girmektedir (Görsel 54).

Görsel 54: Ütü Yapma Kılavuzu¹²

36

KULLANMA KILAVUZU

Ütü yapmanın incelikleri

Ütü 17. yüzyılda icat edilse de hâlâ birçokumuz için en zor ve uğraştırıcı ev işi onunla yapılır. Ütüsüz bir hayata geçiş yapamadık bir türlü! Her şeye rağmen uygulanacak birkaç basit yöntemle ütü yapmak daha pratik ve katlanabilir hale getirilebilir.

Yazı: Zeynep Kaçmaz
Infografik: Adnan Sarıkabak

PANTOLON NASIL ÜTÜLENİR?

1

ÖNCE CEPLER
Öncelikle pantolonun cepleri ütülenmeli. Çünkü ceplerin daha sonra ütülenmesi, pantolonun diğer kısımlarının kırışmasına yol açar.

2

BEL BÖLGESİ
Cepten sonra pantolonun bel kısmı ütülenmeli. Pantolonun üst kısmı, bel bölgesi ütü masasına geçirilerek ütülenmeli.

3

BACAK KISIMLARI
Pantolonun bacakları üst üste gelecek şekilde ütü masasına uzunlamasına yerleştirilmeli. İç dikisler, her bir bacağı karşılık gelecek biçimde ayarlanmalı. Böylece çift çizgi yapılırsa önlenir. Pantolonda önceden çift çizgi mevcut ise ütüye başlamadan önce mutlaka bir fısfs yardımcı ile pantolonun tersine su püskürtülerek ütü yapılmalı.

KÜÇÜK İPUÇLARI

PAMUKLU KUMAŞLAR: İç yüzünden buharlı ya da kuru ütülenebilir.
DANTEL: Havlu kumaş üzerinde, bastırılmadan buharlı bir şekilde ütülenmeli.
HAVLU VE TÜYLÜ KUMAŞLAR: Ütünün fışkırtma özelliği kullanılarak, bastırılmadan ütülenmeli.
KADİFE GİYSİLER: Kalmın bir örtü üzerinde, içi dışına getirilerek ütülenmeli.
İPEK KIYAFETLER: Tersten ütülenmeli ancak üzerine su püskürtülmemelidir. Aksi halde kumaşta su lekeleri kalabilir.

GÖMLEK NASIL ÜTÜLENİR?

1

Manşetten başlanmalı
Gömleğin öncelikle ütülenmesi gereken yerleri manşet kısımları ve kollarıdır. Manşet kısımları önce içten sonra dıştan ütülenmeli.

2

Kol kısmı
Kollar, manşet açıklığından başlanarak kol dikisi çizgisi alta gelecek şekilde ütülenmeli. Bu hareket, gömlek kolunda çift çizgi yapmayı önler.

3

Omuzlar
Gömleğin önce sağ sonra sol omuz kısmı ütü masasının ön kısmında bulunan oval yere geçirildikten sonra ütülenmeli.

4

Ön ve arka beden
Gömleğin ön ve arka bedenini ütülenirken düğmesiz taraftan başlamaya özen gösterilmeli.

5

Yaka kısımları
Yaka size bakacak şekilde önce tersi ardından ön yüzü ütülenmeli. Daha sonra gömleğin yakası ikiye katlanıp bastırılarak ütülenmeli.

Kaynak: <https://infografiknedir.com/utu-yapmanin-incelikleri-erkekler-icin-infografik/>

¹² Bilgilendirme Grafiği; Adnan Sarıkabak, Bilgi: Zeynep Kaçmaz.

1.7.2. Hareketli Ortamlar

Sürekli değişen, dakikalık bilgi veren, güncellemeler yapılarak kullanıcıyı aydınlatan bilgilendirme grafiklerine hareketli grafikler denir. Bir grafiğin hareketli olması için dijital platform gereklidir. Dijital platformlarda grafiklerin işlenmesi, anlık akışın geldiği bilgi havuzuna bağlıdır. Verilerin hareketli grafiğe dönüşmesinde en büyük etken, dijital platformdur. Otoyollarda bulunan led yönlendirme tabelalarını hareketli bilgilendirme grafiği örneği olarak verebiliriz. Durağan grafik olan trafik levhalarından farklı olarak, bir dakika öncesine kadar emniyet kemeri uyarısı veren ekranında, siz geçerken hem hızınızın bilgisini verebilir, hem de uyarabilir. Bunun için de hızınızı ölçen bir sistemden gelen anlık veriyi kullanır (Görsel 55).

Görsel 55: Hareketli Bilgilendirme Grafiği

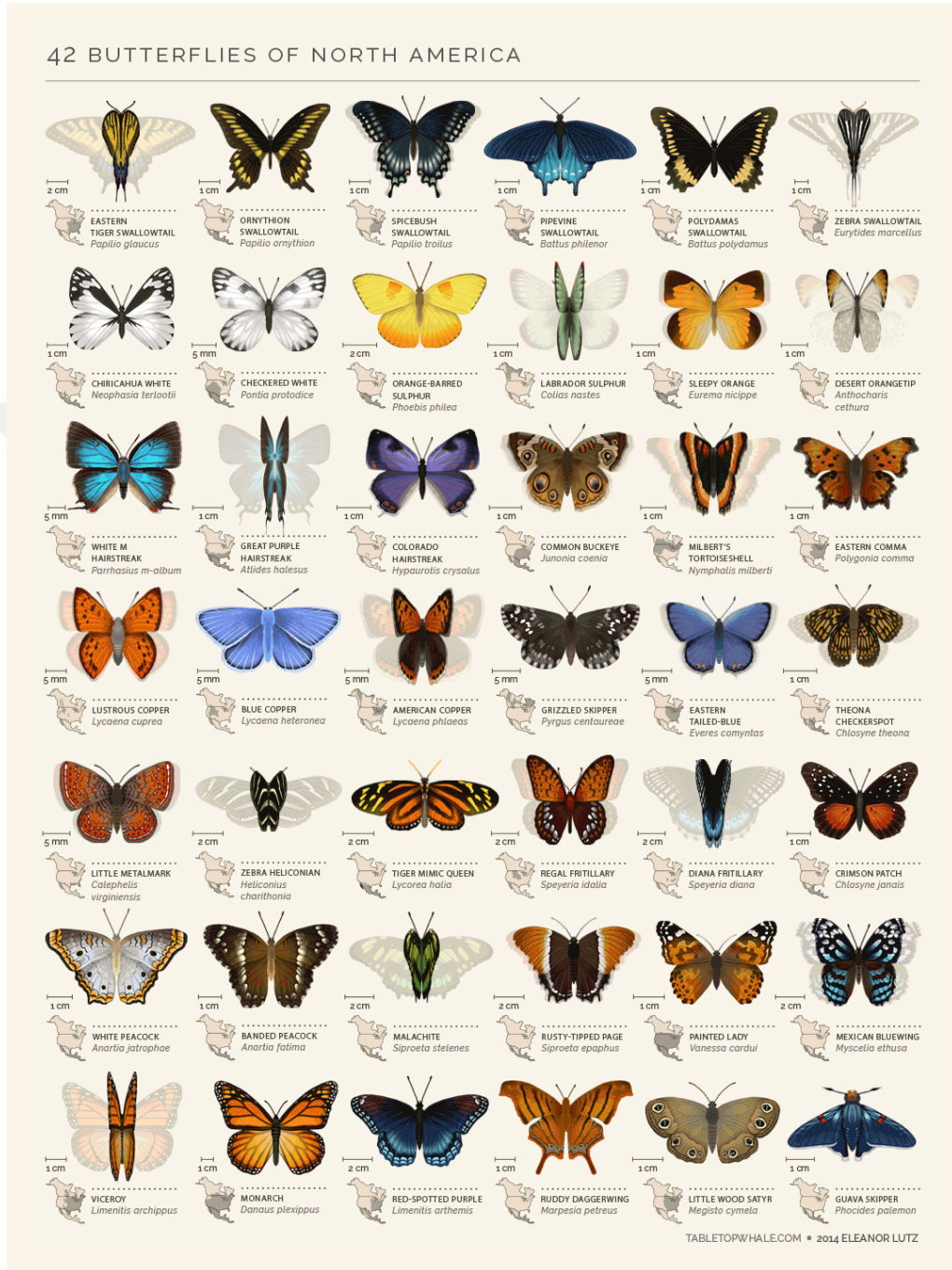
Kaynak: Canibek, 2019.

“Hareketli bilgilendirme tasarımı, amaç yönünden bilgilendirme tasarımı ile birebir örtüşmektedir. Fakat hareketli bilgilendirme tasarımı, bilgilendirme tasarımının canlandırılmış durumudur gibi bir tanım yapmak yeterli olmayacaktır. Ya da hareket eden her bilgilendirme tasarımını, hareketli bilgilendirme tasarımı olarak tanımlamak sorunsal ortaya çıkmaktadır. Günümüzde internette genel olarak yapılan sorgulamada hareketli bilgilendirme için birçok farklı örneklere ulaşmak mümkündür. Eleanor Lutz tarafından hazırlanmış olan Görsel 56’deki bilgi grafiğinde kelebek türlerinin isimleri, boyutları ve nerede yaşadıkları gösterilmektedir. Fakat tasarım gif animasyon olarak hazırlanmış ve sadece kelebeklerin kanatlarının açıp kapatma hareketi gösterilmiştir. Bilgi iletimi açısından tasarıma kattığı bir faydası olmayan bu hareketin sadece dikkat

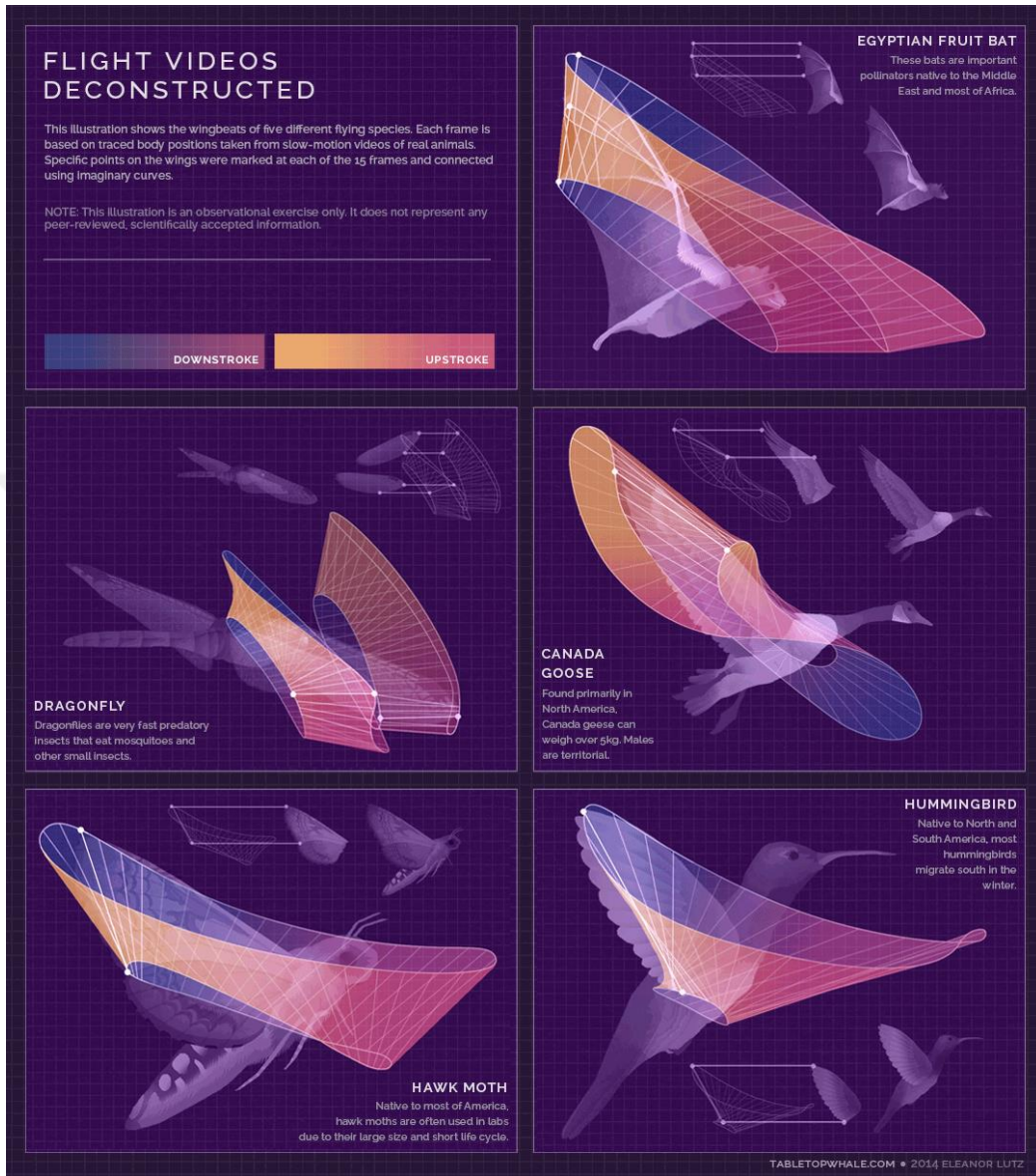
çekmek, izleyicinin tasarıma ilgi duymasını sağlanmaya çalışılmıştır. Hareket kavramının bilgilendirme tasarımı üzerinde sadece estetik amaçla kullanılması; o tasarımın hareketli bilgilendirme tasarımı olarak görülmesi için yeterli değildir. Yine benzer bir çalışma da (Görsel 57) aynı yöntemle ve gif animasyon olarak tasarlanmıştır. Bu tasarımda anne karnındaki bir bebeğin doğuma kadar geçirdiği gelişim evreleri gösterilmektedir. 44 adet çizim birbiri arasında 9 aşamada evrilerek bir animasyon oluşturmaktadır. Toplamda 396 adet çizimin görüldüğü bu tasarımda izleyici, tasarımcının oluşturmuş olduğu spiral hareket sayesinde bebeğin evrelerini rahatlıkla takip edebilmektedir. Tasarımın durağan halini bilgilendirme tasarımı olarak tanımlamak uygun olmaktadır.

Tasarımda, geçişler arasındaki detayları daha fazla verebilmek için kullanılan hareket ögesi, aynı zamanda izleyicinin de ilgisini çekmektedir. Bu tasarımdaki hareket ögesi kelebek çeşitleri animasyonundan farklı olarak, her hareketinde başka bir veriyi izleyiciye iletmektedir. Tasarımcı oluşturduğu bu spiral hareket sayesinde izleyiciye fazladan 352 adet çizim gösterme imkanı bulmuştur” (Sayın, 2018).

Görsel 56: Kuzey Amerika'da yaşayan kelebek türlerinin özelliklerinin gösterildiği gif animasyonlu bilgilendirme grafiği görüntüsü

Kaynak: <http://Tabletopwhale.Com/2014/08/27/42-Butterflies-Of-North-America.Html> 2015

Görsel 56: Canlıların uçuş anatomisini gösteren bilgilendirme grafiği tasarımı¹³

Kaynak: [Http://Tabletopwhale.Com/2014/09/29/Flight-Videos-Deconstructed.Html](http://Tabletopwhale.Com/2014/09/29/Flight-Videos-Deconstructed.Html), 2015

1.7.3. Etkileşimli Ortamlar

Bilgilendirme grafiklerinin etkileşimli ortamlarda kendilerini kabul ettirmeleri son 10 yıl içerisinde gerçekleşmiştir. Bu hızlı sürecin sebebi, teknolojinin gelişmesi artan arz talep ilişkisi, teknolojiye olan düşkünlük gibi faktörlerdir. Günlük hayatımızın neredeyse %80’lik kısmı teknolojik aletler ile geçmektedir, bu aletlerin en başında akıllı cihazlar gelmektedir.

¹³ [Http://Tabletopwhale.Com/2014/09/29/Flight-Videos-Deconstructed.Html](http://Tabletopwhale.Com/2014/09/29/Flight-Videos-Deconstructed.Html)

Akıllı cihazlar, bizlere sundukları hizmetlerin sınırının olmadığını bildiğimiz için sürekli yanımızdadırlar. Yanımızda taşıyamadığımız durumlarda, toplumun gerekliliğini göz önünde bulundurarak, firmalar, belediyeler, alışveriş merkezleri bu duruma kiosk¹⁴ sistemiyle çare bulmuşlardır (Görsel 57). Kiosklar etkileşimli bilgilendirme grafiklerinin en net örneğidir. Müzelerde kullanımı çok yaygındır ve istediğimiz birçok bilgiye ulaşmamızı sağlar.

Görsel 57: Kiosk Örneği

Kaynak: <https://www.nedir.com/kiosk>

---

¹⁴ Dijital Bilgi Bankası.

Etkileşimli bilgilendirme grafiği tasarımlarında, ulaşabileceğimiz bir alan üzerinden dokunarak veya seslenerek; kısacası komut vererek, istediğimiz bilgilere kolaylıkla erişebiliriz. Örneğin, akıllı telefonlarımızdaki uygulamaya sesli komut vererek öğrenmek istediğimiz konuyu sorabilir ve bilgiye ulaşabiliriz.

Apple, Siri¹⁵ adındaki sanal asistan ile bu konuda öncü olmuştur. 3 yıl önce Türkçe dil desteği ile ülkemizde ilk defa sesli etkileşim seçeneğiyle bilgiye erişimi kullanıcılarına sunmuştur. Örneğin, Görsel 58'deki gibi “Hey Siri! Bugün hava nasıl?” sesli komutu ile asistana soru sorup cevabını alabilirsiniz. (Hava durumu, trafik durumu vb.).

Yazma, dokunma gibi etkileşimlerle de bilgiye erişebiliriz. Navigasyon cihazlarına koordinatlarını girip gitmek istediğimiz yön hakkında harita bilgisine ve yönlendirmeye erişebiliriz.

Görsel 58: Siri İle Etkileşim

Kaynak: Akkuş, 2019

¹⁵ Apple, Sesli Asistanın İsmi

İKİNCİ BÖLÜM: İNCELENEN HAVALİMANLARI

Türkiye sosyo-kültürel ve turizm bakımından ele alındığında, hem tarihi hem de turistik bağlamda gezilip görülecek bir ülkedir. Bu duruma göre, ülkede yer alan ve en çok tercih edilen beş büyük havalimanı olan, İstanbul Sabiha Gökçen Havalimanı, İstanbul Atatürk Havalimanı, Ankara Esenboğa Havalimanı, İzmir Adnan Menderes Havalimanı ve Antalya Havalimanı'nda yer alan bilgilendirme grafiği tasarımlarının incelemesi yer almaktadır. Bu havalimanlarının seçilmesinde en büyük etken, ülke genelinde en fazla yolcu ağırlayan 5 havalimanından biri olma özelliği taşımalarıdır. Bu istatistiklere yeni İstanbul havalimanı dahil edilmemiştir.

2.1. İstanbul Sabiha Gökçen Havalimanı (SAW)

Bu yıl 10. Yılıni kutlayan İstanbul Sabiha Gökçen havalimanı, ismini ilk Türk kadın pilotu olan Sabiha Gökçen'den almaktadır. İstanbul'da Anadolu yakasında yer alan tesis, İstanbul'daki 2. Havalimanıdır.

2009 yılında açılışı yapılan İstanbul Sabiha Gökçen havalimanı günümüze kadar, 200 milyondan fazla yolcu misafir etmiştir.

“Türkiye'nin önde gelen holdinglerinden Limak Holding, Hindistan'ın önde gelen altyapı gruplarından GMR Infrastructure ve 1991 yılından bu yana havalimanı işletmeciliği yapan Malaysia Airports Holdings Berhad ortaklığında kurulan ISG, İstanbul Sabiha Gökçen Uluslararası Havalimanı'nda mevcut terminalerin işletme hakkının yanı sıra otopark işletmesi, yer hizmetleri, kargo, uçak yakıt ikmal operasyonları ve havalimanı oteli ile CIP tesislerini 20 yıl süre ile işletme hakkını 1 Mayıs 2008'de devraldı.

30 Nisan 2014 tarihi itibarıyla GMR Grubunun, 31 Aralık 2014 tarihi itibarıyla de Limak Yatırım'ın şirketimizdeki hisselerini Malaysia Airports Holdings Berhad'a devretmesiyle MAHB, hisselerin tamamına sahip oldu. Halen şirketimiz bir MAHB iştiraki olarak faaliyetine devam etmektedir (www.sabihagokcen.aero 2019 <https://www.sabihagokcen.aero/kurumsal-bilgiler/hakkimizda/isg-hakkinda>).

Görsel 59: İstanbul Sabiha Gökçen Havalimanı Giden Yolcu Girişi

Kaynak: İnanç, 2018.

İstanbul Sabiha Gökçen Havalimanı, geçtiğimiz yıl içerisinde 34 milyon'u aşkın yolcu ağırlamıştır. 2018 yılının verilerini değerlendiren İSG¹⁶ Ceo'su¹⁷ Ersel Göral şöyle bir açıklama yapmıştır;

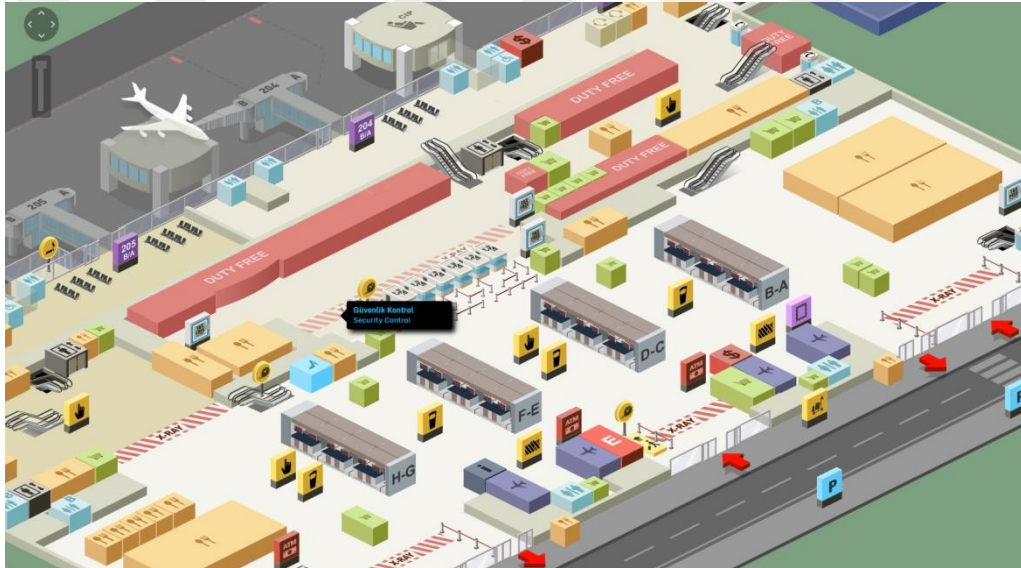
"Terminal işletmesini devralmamızın 10. yıl dönümünde yolcu sayımızı 34 milyonun üstüne çıkartarak geçen yıla göre yüzde 9 bir büyüme elde ettik. Ayrıca uluslararası yolcu sayısında da çift haneli büyüme elde ederek dış hat yolcu sayısını yüzde 13 oranında artırdık. 31 Temmuz 2018'de iç hatlar ek terminal binamızı hizmete soktuk. Sosyal sorumluluk projemiz ödülleri aldı, almaya da devam ediyor. Tüm bunları ortaya koyduğumuz zaman 2018'i bizim için 10'uncu yıla layık bir dönem olarak değerlendiriyoruz" (www.yenikapihaber.com 2019 <https://yenikapihaber.com/sabiha-gokcen-havalimani-2018-yilinda-kac-milyon-yolcu-agirladi-96789h.htm>).

¹⁶ İstanbul Sabiha Gökçen Havalimanı'nın Kısaltması.

¹⁷ Şirketler İçerisinde, En Üst Düzey Yöneticiye Verilen Ünvan.

İstanbul Sabiha Gökçen Havalimanı'nda bir yolcu olarak aradığımız yönleri rahatlıkla bulabilmemizi sağlayan etkileşimli, durağan ve hareketli bilgilendirme grafiği tasarımları yer almaktadır. Bunlardan etkileşimli olanları, kiosk sistemiyle çalışmaktadır, yolcular bilgilenecek istedikleri alanlar için havalimanının içinde bulunan dört kiosktan faydalanabilmektedirler. Bu kiosklar sadece havalimanı içerisini bilgilendirmeye değil aynı zamanda web üzerinden tarama yapabilmemizi sağlamaya da yaramaktadır. İSG yönetimi, yenilikçi tavırlarıyla, tarayıcı üzerinden maps geliştirmesi yaparak etkileşimli tasarımın en güzel örneklerinden bir tanesini sunmuşlardır (Görsel 60).

Görsel 60: İstanbul Sabiha Gökçen Havalimanı Etkileşimli Bilgilendirme Tasarımı¹⁸

Kaynak: www.isg.com.tr/maps, 2019

İstanbul Sabiha Gökçen Havalimanı'nı bilgilendirme grafiği açısından incelediğimizde etkileşimli, durağan ve hareketli bilgilendirme grafiklerini görmekteyiz. Etkileşimli bilgilendirme grafiklerinde bir öncülük yapmış olan İSG yönetimi, akılda kalıcılık hedeflerini başarıyla tamamlamıştır. Dijital oyunları andıran görsel yapısı ile hem bilgilendirici hem de eğlendirici özellikte bilgilendirme grafiği tasarımını kullanıcılarına sunmuştur.

¹⁸ [Http://Map.Sabihagokcen.Aero/Index_Giden.aspx](http://Map.Sabihagokcen.Aero/Index_Giden.aspx)

Hareketli bilgilendirme grafiği tasarımları artık, her havalimanında karşımıza çıkmaktadır (Görsel 61). Bu durumun da “Devlet Hava Meydan İşletmeciliği” standartlarına göre bir gereklilik olduğunu görmekteyiz.

Görsel 61: İstanbul Sabiha Gökçen Havalimanı Hareketli Bilgilendirme Grafiği Tasarımı

FLIGHT	DESTINATION	STD	ETD	GATE	REMARK
PC 2088	ADANA	09:40	09:40	253	DEPARTED
TK 2816	TRABZON	09:40	09:45	209	GATE CLOSED
TK 2968	ANKARA	10:20	10:20	402	GATE CLOSED
PC 2244	KAYSERİ	10:20	10:20	402	GATE CLOSED
PC 2500	MILAS - BOD	10:20	10:20	202	LAST CALL
PC 2006	VAN	10:40	10:40	210	LAST CALL
PC 2006	ANTALYA	10:50	10:50	210	LAST CALL
TK 2188	İZMİR	11:00	11:00	212	
TK 2306	AGRI	11:00	11:00	212	
PC 2688	ANKARA	11:20	11:20	211	
PC 2016	ANTALYA	11:20	11:20	211	
TK 7318	ANTALYA	11:25	11:25	208	
TK 7318	SANLIURFA	11:30	11:30		GATE INFO 10:00
PC 2620	TRABZON	11:45	11:45		GATE INFO 10:30
PC 2288	DALAMAN	12:00	12:00		GATE INFO 10:30
TK 7208	MARDİN	12:10	12:10		GATE INFO 10:30
PC 2792	SAMSUN	12:20	12:20		GATE INFO 10:30
PC 2008	ANTALYA	12:20	12:25		GATE INFO 10:30
TK 7244	ANKARA	12:30	12:30		CANCELLED
TK 7370	BATMAN	12:30	12:35		GATE INFO 11:30
TK 7504	İZMİR	12:40	12:40		GATE INFO 11:30
TK 2996	MILAS - BOD	12:40	12:40		GATE INFO 11:30
TK 7268	ADANA	12:40	12:40		GATE INFO 11:30
PC 2058	ADANA	13:00	13:00		GATE INFO 11:30
PC 2190	İZMİR	13:00	13:00		GATE INFO 11:30
TK 2924	ANTALYA	13:15	13:15		GATE INFO 11:30
TK 7300	KARS	13:20	13:20		GATE INFO 11:30
TK 7312	HATAY	13:30	13:30		GATE INFO 12:30
TK 2910	İZMİR	13:55	13:55		GATE INFO 12:25
TK 7528	ANTALYA	14:00	14:00		GATE INFO 12:30
TK 7294	KAYSERİ	14:00	14:00		GATE INFO 12:30

Kaynak: İnanç, 2018

Hareketli bilgilendirme grafikleri, sürekli değişen bilgileri, anlık verileri kullanarak ekran üzerinden aktaran grafiklerdir. Yukarıdaki görselde hangi firmanın, nereye ve saat kaçta uçacağı veya ineceğine kadar detayları içerisinde barındıran bir örnek görmekteyiz.

Hareketli ve etkileşimli bilgilendirme grafikleri, dijital mecrada oldukları için sürekli değişken renk, tipografi ve yerleşim elemanlarına sahiptirler. Dünya üzerinde son 10 yılda yaygınlaşan dijital medya çılgınlığı henüz, basılı ve somut grafiklerin önüne geçememiştir.

İstanbul Sabiha Gökçen Havalimanı, her havalimanında bir kural niteliği taşıyan durağan bilgilendirme grafiği tasarımlarına da sahiptir. Bu grafiklerin teorik

adına piktogram denir. Piktogramlar sadeleştirilmiş, ulusal bir dile sahip olması gerektiği için oldukça sade bir biçimde resmedilmelidir.

İstanbul Sabiha Gökçen Havalimanı içerisinde, bagaj alım, çıkış, transit yolcu ve biniş kapıları gibi birçok alanı gösteren bilgilendirme grafiği ana dalında piktogramlar mevcuttur (Görsel 62). Bu piktogramlar bilgilendirme grafiğinin en yaygın halidir. Havalimanlarında hareketli ve etkileşimli bilgilendirme grafiği tasarımları da sık görülmekle birlikte, henüz bir şart ve kural olarak belirlenmese de durağan bilgilendirme grafikleri bir zorunluluk haline gelmiştir.

Görsel 62: İstanbul Sabiha Gökçen Havalimanı Durağan ve Hareketli Bilgilendirme Grafiği

Kaynak: İnanç, 2018

İstanbul Sabiha Gökçen Havalimanı'nda durağan bilgilendirme tasarımları, piktogram başlığı altında tasarlanmıştır. Piktogramlar, sadeleştirilmiş uluslararası anlaşılabilirliğe sahip bilgilendirme grafikleri olarak anılır. İstanbul Sabiha Gökçen Havalimanı'nda piktogramların en sade halleri kullanılmıştır, bagaj alım için hareketli bagaj bandı 5 nokta ile zemin olarak resmedilmiş, üstüne bavulun en sade figürü ile piktogram çalışması elde edilmiştir (Görsel 63).

Görsel 63: İstanbul Sabiha Gökçen Havalimanı Bagaj Alım Bilgilendirme Tasarımı

Kaynak: İnanç, 2018

Yazı karakteri olarak incelediğimizde, bütün havalimanı içerisinde tırnaksız¹⁹ yazı karakteri kullanıldığını görürüz. Tırnaksız yazılar, okunurluk ve uygulanabilirlik açısından daha verimli olmaları göz önünde bulundurularak uygulanmıştır.

Durağan bilgilendirme grafiği tasarımlarında, koyu gri zemin üzerine mavi, beyaz, sarı ve siyah renkleri kullanılmıştır. Beyaz renk ile yönlendirme isminin Türkçesi, sarı renk ile İngilizce olarak tercih edilmiştir. Koyu zemin üzeri sarı beyaz ilişkisinin her zaman dikkat çekeceği tartışılmaz bir gerçektir. Mavi, resmiyeti ve ciddiyeti simgelediği için, yönleri gösteren piktogramlarda mavi renk kullanılmıştır. Ayrıca mavi renk uzak mesafede kırmızıdan daha fazla dikkat çeken bir renktir. Böylece yönlendirmenin uzaktan da rahatlıkla algılanabilmesi sağlanmıştır.

¹⁹ Tırnaksız Yazılar, Yazı Tiplerinin Başlangıç Ve Bitiş Köşelerinde Yer Alan Çıkıntılara Denir. "Calibri" Yazı Tipi Tırnaksız Yazıdır.

Tuvaletler de ise bu renklere ek olarak pembe de kullanılmıştır. Anonim²⁰ olarak da bildiğimiz, kadınlara pembe, erkeklere mavi renk yakıştırmasının bir örneğini de, İstanbul Sabiha Gökçen Havalimanı'nda görmekteyiz. Pembe rengi ile kadınlar tuvaletini (Görsel 64) renk açısından destekleyen İSG yönetimi, erkekler tuvaleti için mavi (Görsel 65), bebek bakım odası için sarı (Görüntü 66), engelliler tuvaleti için siyah rengini uygulamayı tercih etmişlerdir (Görüntü 67).

Görsel 64: İstanbul Sabiha Gökçen Havalimanı Kadınlar Tuvaleti Bilgilendirme Tasarımı

Kaynak: İnanç, 2018

Görsel 65: İstanbul Sabiha Gökçen Havalimanı Erkekler Tuvaleti Bilgilendirme Tasarımı

Kaynak: İnanç, 2018

²⁰ Herkes Tarafından Kullanılabilen ve Kabul Görmüş.

Görsel 66: İstanbul Sabiha Gökçen Havalimanı Bebek Bakım Odası Bilgilendirme Tasarımı

Kaynak: İnanç, 2018

Görsel 67: İstanbul Sabiha Gökçen Havalimanı Engelliler Tuvaleti Bilgilendirme Tasarımı

Kaynak: İnanç, 2018

İstanbul Sabiha Gökçen Havalimanı yönetimi, bilgilendirme tasarımlarında özellikle tuvalet kapılarına, görme engellileri de düşünerek, brail²¹ alfabesiyle bilgilendirme yapmıştır. Görme engelini aşarak bilgiyi kullanıcıya ulaştırmayı

²¹ Görme Engelliler İçin Tasarlanmış Alfabe.

hedefleyen bu uygulama, hijyen açısından riskli olsa da bir başlangıç olarak kabul edildiğinde olumlu karşılanmalıdır (Görsel 68).

Görsel 68: İstanbul Sabiha Gökçen Havalimanı Görme Engelliler İçin Tasarlanan Bilgilendirme Grafiği

Kaynak: İnanç, 2019.

İSG yönetimi hem işitme engelli hem de görme engelli yolcularını düşünerek, engelli tuvaletinin girişine hem brail alfabetisiyle hem de barkod sistemi ile, akıllı cihazlar aracılığıyla kullanılmak üzere, etkileşimli ve durağan bilgilendirme grafiği tasarımı yapmışlardır (Görsel 69). Ancak işitme engelli birinin özellikle engelli tuvaletine neden gitmek isteyeceği, diğer tuvaleti neden tercih etmeyeceğine dair mantıklı açıklamalarının olup olmadığını sorgulamak gereklidir. Açıkçası bu durum olaya hala yüzeysel yaklaşmakta olduklarını göstermektedir. Bu tür bilgilendirme grafiği tasarımlarında, amacın kullanıcıya işine yarayacak bilgiyi ulaştırmak olduğu ve bunun için de ihtiyacın ve verinin derinlemesine analiz edilmesi gerektiği unutulmamalıdır.

Görsel 69: İstanbul Sabiha Gökçen Havalimanı Görme ve İşitme Engelliler İçin Etkileşimli ve Durağan Bilgilendirme Grafiği Tasarımı

Kaynak: İnanç, 2019.

2.2. İstanbul Atatürk Havalimanı (IST)

İstanbul'un ilk havalimanı olan eski adıyla Yeşilköy Havalimanı, 1953 yılında kullanıma açılmıştır. Günümüze kadar hizmet veren havalimanı, her yıl yeni talepleri karşılamaya çalışsa da, yapının yetersiz kalması, arz talep dengesini karşılayamaması gibi bir çok nedenlerden dolayı, 6 nisan 2019 tarihinde son uçuşunu gerçekleştirip kapılarını sivil havacılığa kapatmış ve yerini İstanbul'da yeni açılan, 3. Havalimanı olarak adlandırılan, İstanbul Havalimanına bırakmıştır.

6 Nisan 2019 tarihi itibariyle, askeri havacılık, fuar alanı gibi hizmetler için kullanılması planlanmıştır. İstanbul Atatürk Havalimanı (Görsel 70). Devlet Hava Meydanı İşletmeciliği tarafından işletilmiştir.

Görsel 70: İstanbul Atatürk Havalimanı Giriş Kapısı

Kaynak: İnanç, 2019.

“İstanbul'da ilk hava meydanı, askeri amaçla 1912 yılında, Yeşilköy'de açıldı. 1944 yılında Chicago'da imzalanan Uluslararası Sivil Havacılık Anlaşmasından sonra, İstanbul/Yeşilköy'de uluslararası bir hava limanı yapılmasına karar verildi. Bu hava limanının yapımı için 1947 yılında, Westinghouse Electric International Company ve The IG White Engineering Corporation ile sözleşme imzalandı. 1949'da başlanan inşaat, 1953'te tamamlandı ve 01 Ağustos 1953 yılında Yeşilköy Hava Limanı adı ile hizmete açıldı.

Limani, o günün teknolojisiyle uluslararası standartlarda 05/23 pistine, taksi yollarına, 10 bin m²'lik modern yolcu terminaline, bakım hangarlarına, radyo alıcı – verici cihazlarına ve yedek enerji santraline sahipti. Hava ulaşımının gelişmesi üzerine,

05/23 pisti yetersiz kalınca yeni bir pist yapılmasına karar verildi, 1968 yılında yapımına başlanan 45 m genişliğinde ve 3 bin metre boyundaki 17/35 pistinin inşaatı 1972 yılında tamamlandı. 1971 yılında Yeşilköy Hava Limanı için bir master plan uygulamaya konuldu. Plan 05/23 ve 17/35 pistlerinden başka, her biri yıllık 5 milyon yolcu kapasiteli 4 terminal binası ve müteimmimlerinden²² oluşuyordu. Mimar Hayati TABANLIOĞLI tarafından hazırlanan proje, THY Hangar Tesisleri, Kargo Tesisleri, Hava Trafik Kontrol Kulesi ve Teknik Blok, Aydınlatma Sistemi, Elektrik Dağıtım Sistemi, eski 05/23 pistinin yeniden yapımı, akaryakıt ikmal tesisleri ile diğer tesisleri kapsamaktadır. Söz konusu projenin içinde yer alan Dış Hatlar Terminali 29 Ekim 1938'de işletmeye açıldı. 1985 yılında, kavuştuğu modern görünümü ile ATATÜRK HAVALİMANI adını aldı.

Gelişen hava kargo taşımacılığı nedeniyle 1993 yılında Kargo Terminali Tesisleri hizmete verilmiştir. Sovyetler Birliği'nin dağılmasıyla ortaya çıkan bavul ticareti ve artan charter²³ yolcu trafiğine hizmet amacıyla 7 Aralık 1995 yılında C Terminali işletmeye açılmıştır. C Terminali 16 Ocak 2000 tarihinde yolcu hizmetine kapatılmış, 2002 yılında ise özel şirketlerin kargo operasyonları için kullanılmaya başlanmıştır.

Artan yolcu trafiği nedeniyle, Yap-İşlet-Devret modeliyle yeni bir dış hatlar terminali yapımına karar verilmiş, proje yarışmasıyla proje belirlenmiş daha sonra ise Yap-İşlet-Devret modeliyle yapım ihalesi gerçekleştirilmiştir. Yeni terminal, 10.01.2000 tarihinde işletmeye açılmıştır. Yeni terminalin yolcu kapasitesi 20 milyon yolcu/yıl'dır.

Yapılan genişletme ve yenileme çalışmaları sonucunda havalimanımızın kapasitesi 25.500.000 dış hat ve 12.800.000 iç hat olmak üzere toplam 38.200.000 yolcu/yıl'a çıkartılmıştır" (DHMİ İstanbul Atatürk Havalimanı, 2019 <https://havalimanlarimiz.dhmi.gov.tr/Sayfalar/icerik-detay.aspx?oid=1201>).

İstanbul Atatürk Havalimanı, TAV Airport ve DHMİ ile ortak olarak yönetilmiştir. Havalimanı bilgilendirme grafiği çalışmalarını, hareketli, etkileşimli ve durağan olarak yolcularına 3 farklı kanal ile aktarmayı başarmışlardır (Görsel 71). Bilgilendirme grafiklerinde en çok dikkat çeken konu, durağan tasarımlardaki karmaşadır. Oldukça karmaşık olan durağan tasarımların, havalimanını sade ve net

²² Tamamlayan, Bitiren.

²³ Kiralama Sistemi, Örneğin; Charter Yolcu Trafiği, Kiralama Sistemiyle Alınan Biletler.

bir şekilde anlatamadığını görmekteyiz. Yönlendirme tabelaları, sık olmasına rağmen net bilgi vermeyi başaramamıştır.

Görsel 71: İstanbul Atatürk Havalimanı Hareketli, Durağan ve Etkileşimli Bilgilendirme Grafiği Tasarımları

Kaynak: İnanç, 2019.

Hareketli bilgilendirme grafiği tasarımlarında ise, uçak iniş-kalkış saatleri, hangi kapıda yer aldığı, saat kaçta kalkacağı, kaçta ineceği, rötar yapıp yapmadığı ve hangi firmaya ait olduğu bilgilerini içeren ve led paneller yardımıyla anlık bilgi iletimi sağlayan panolar kullanılmıştır. Yolcular bu panolar aracılığı ile ayrıca, uçaklarının hangi yönde olduğundan kaç dakika sonra kapıların kapanacağına kadarki bilgilerine erişebilmektedirler. Etkileşimli bilgilendirme tasarımları olarak kioskları kullanmayı tercih eden Atatürk Havalimanı bu kioskları genelde uçak biletlerinin check-in yapılması ve uçuş saatleri hakkında bilgi dağıtımına hizmet etmesi amacıyla donatmıştır.

Durağan tasarımlar, piktogram olarak ele alındığında sade bir form olarak tasarlanmıştır. Tasarımların yaklaşık 10 yıl öncesinin tasarım diline ait olduğunu göz önünde bulundurursak, o zamanlar için bilgilendirme eğilimlerini fazlasıyla gerçekleştirdiğini hatta günümüz tasarım diline de ayak uydurmaya çalıştığını görmekteyiz.

Havalimanları aynı zamanda, yerel ve milletvekili seçimleri olmak üzere yurtdışında yaşayan vatandaşların sınır kapısı olarak kabul edilmiştir. Bu yüzden

ki 31 Mart 2019 seçimleri esnasında, görüntü 70’te de görüldüğü üzere, durağan bir bilgilendirme grafiği tasarımı ile yolcuların sınır oy verme alanına nasıl gideceği hakkında bilgi veren bilgilendirme grafiği koyulmuştur. Durağan tasarımlarında, mavi, beyaz ve turuncu renklerini kullanan Atatürk Havalimanı yönetimi, mavi rengini fon rengi olarak, beyaz rengini Türkçe metinler için ve turuncu rengini ise, Türkçe metinlerin İngilizce anlamlarını yazarak bilgilendirme grafiği tasarımlarını gerçekleştirmişlerdir (Görsel 72).

Kısaca eklemek gerekirse, mavi gök yüzünün, beyaz ise net bir ifadenin dışı vurumudur. Zemin olarak mavinin kullanılmasının bir diğer amacı da uzak mesafeden seçilebilmesini sağlamak ve grafiğe resmiyet kazandırmaktır. Mavi için kullanılan renk tonunda esasen resmiyetin fazla vurgulandığını hissedebiliyoruz. Daha önce değinmediğimiz turuncu renk ise gençliğin, keyif ve zevk duygusunun aynı zamanda yaratıcılığın rengidir. Yabancı dil tercihinde turuncunun kullanılması hem grafiğin ifadesini canlı kılmış hem de keyif hissine hitap ederek mavi rengin fazlasıyla vurgulanan resmiyetini bir nebze de olsa hafifletmiştir. Atatürk Havalimanı yönetimi, tipografi olarak tırnaksız yazı seçerek, bu konuda Sabiha Gökçen Havalimanı ile aynı tercihte kalmıştır.

Görsel 72: İstanbul Atatürk Havalimanı Durağan Bilgilendirme Grafiği Tasarımı Renk Tercihleri

Kaynak: İnanç, 2019.

Diğer bölümler için de standardını bozmayan Atatürk Havalimanı bilgilendirme grafiği tasarımları, kadın, erkek, engelli tuvaletleri ve çocuk bakım odası gibi bölümleri mavi zemin üzeri beyaz, turuncu olarak kullanmıştır (Görsel 73) Bu da tasarımların kullanıcılar için kolaylığı tam olarak gözetmediğini anlatıyor. Havalimanında farklı bölümler için farklı renk kombinasyonları seçilmesi en uzak mesafeden, üzerindeki okumaya gerek kalmaksızın gerekli bilginin edinilebilmesini sağlar. Bunun avantajı da kullanıcılar için zaman ve efor tasarrufudur. Havalimanlarının her kitleye hitap ettiği düşünüldüğünde, kullanıcıların hareket akışının hızlı ve kolay olması ilk hedeflerden biri olmalıdır. Bunun önemini anlamak için çocuğunu tuvalete yetiştirmeye çalışan bir ebeveyni ya da bizzat kendisi tuvalete yetişmeye çalışan bir hastayı gözümüzde canlandırmamız yeter. Bununla birlikte uzağı net göremeyenler de hesaba katılmalıdır.

Görsel 73: İstanbul Atatürk Havalimanı Engelli Tuvaleti Bilgilendirme Grafiği

Kaynak: İnanç, 2019.

2.3. Ankara Esenboğa Havalimanı (ESB)

Esenboğa Havalimanı, Türkiye'nin başkenti olan Ankara' da yer almaktadır. Yapımı, İstanbul Yeşilköy Havalimanı yani bildiğimiz adı ile Atatürk Havalimanı ile aynı anda başlanmış ve 1955 yılında kullanıma açılmıştır.

“1955'te Esenboğa Havaalanı'nın hizmete girmesine kadar Ankara'ya yolcu uçuşlarının inip kalktığı havaalanı ağırlıklı olarak Güvercinlik'tir. Güvercinlik Havaalanı Ankara'nın 10 km batısında yer alan ilk havaalanı ilk teknik bakım merkezi olmuştur. Ankara'da ilk uçuşlar; 1912 yılında ilk ticari havaalanı olacak Ankara Güvercinlik'te terminal olarak kullanılan tek çadırla hizmete girmiştir.

Ankara başkent olunca; yeni başkenti Avrupa'ya bağlanmasını teminen, 20 Mayıs 1933'de Hava Yolları Devlet İşletmesi kuruluncaya kadar, kayıtlarda tarifeli sefer yapan bazı yabancı şirketler olmuştur; İlk ticari hava hizmetine 14 Şubat 1924 tarihinde, İstanbul'dan Ankara'ya deneme amaçlı, ilk kez bir yolcu uçağı seferi yapılmıştır. Junkers F-13 tipi bir uçak, 4 yolcusu ile uçuşunu yaklaşık 3 saatte tamamlamış ve bugün Gazi Üniversitesinin yer aldığı Yenimahalle'deki düz alana iniş yapmıştır. Sonrasında “Ankara Hava İstasyonu” olarak anılmaya başlanan bu alan 9 yıl boyunca kullanıldı.

Havayolları Devlet İşletmesi adıyla, başlangıçta Milli Müdafaa Vekâleti bünyesinde, 1933 ilk ulusal havayolu kuruldu. 3 Şubat 1933'te Eskişehir – Ankara arasında ilk milli uçak seferi yapılmıştır.

1932 yılında Ankara ve İstanbul arasında hizmet verecek bir devlet havayolu şirketi kurmaya karar verildiğinde yeni havaalanı için Ankara'nın yaklaşık 25 km. batısında bulunan Etimesgut seçilmişti. 1933 yılında küçük bir istasyon binası, bir hangar ve toprak bir iniş yeri inşa edilmişti. Etimesgut'tan ilk uçuş İstanbul'a Mayıs 1933 tarihinde gerçekleşmiştir.

Bu arada Güvercinlik Havaalanı yatırımları da devam ederek, başlangıçta birkaç çadırdan oluşan Ankara Güvercinlik Havaalanına 1939 yılında sağlam bir pist, yeni tesisler, bakım hangarları kurulmuş ve aynı DHY faaliyetleri Etimesgut'tan Güvercinliğe nakledilerek Etimesgut Türk Hava Kuvvetleri hizmetine verilmiştir. 12 Şubat 1947'de Devlet Hava Yolları'nın ilk dış seferi Güvercinlik'ten kalkıp Atina'ya ulaşmıştır.

1947 yılında J.C. White ve Westinghouse Electric International Corporation ile Türk Hükümeti arasında, ülkenin ilk Uluslararası Havaalanı Tesislerinin yer alacağı Yeşilköy Havalimanı ve Esenboğa Havaalanı için anlaşma imzalanmıştır. Bu proje

kapsamında Bayındırlık Bakanlığına bağlı olarak 1951 yılında Esenboğa Havalimanının inşaatına Westinghouse Electric International Company tarafında başlanılarak 1955 yılında ülkenin ikinci tam teĥizatlı Uluslararası Havalimanı olarak Sivil Hava Ulaşımına aĥılmıştır”(DHMI Ankara Esenboğa Havalimanı, 2019 <https://esenboga.dhmi.gov.tr/Sayfalar/icerik-detay.aspx?oid=126>).

Ankara Esenboğa Havalimanı yönetimi 13 yıl boyunca TAV Airport tarafından yapılmıştır. Aynı zamanda DHMI'nin kontrolündedir. Havalimanı bilgilendirme grafikleri iĥinde durağan, hareketli ve etkileşimli bilgilendirme tasarımları mevcuttur (Görsel 74).

Ankara Esenboğa Havalimanı'nda kullanılan durağan bilgilendirme grafiklerinde siyah zemin tercih edilmiştir. Kullanılan zemin üzerine sarı ve siyah renklerini kullanan yönetim, Türkĥe yönlendirme yazılarını beyaz, diğer dilleri sarı olarak hazırlamışlardır. İstanbul Atatürk ve Sabiha Gökĥen havalimanlarında da olduğu gibi Ankara Esenboğa Havalimanı 3 renk kombinasyonunu kullanmıştır. Fazla renk karmaşasından uzak olan bu 3 havalimanı şirketi ikisi TAV Airport, biri MALAYSIA Airport tarafından yönetilmektedir. DHMI tarafından kontrolleri sağlanmaktadır.

Görsel 74: Esenboğa Havalimanı Durağan, Etkileşimli ve Hareketli Bilgilendirme Grafiği Tasarımı

DIŞ HATLAR GİDİŞ 10/03/2019 10:41:58

PKS	TKS	HAVAYOLU	UÇUŞ	VARIS	KONTUAR	AÇIKLAMA
11:25		TK	1609	FRANKFURT		
12:00		WS	119	TAHRAN	813-814	SALONA GİDİNİZ
12:10		THY	7602	ERCAN	826-827	KONTUAR AÇIK
12:30		QR	314	DÖHA	805-808	KONTUAR AÇIK
13:45		SV	272	CIDDE		
13:55		PC	1702	ERBİL		
14:10		PC	1710	AMMAN		
16:20		PC	1883	ERCAN		
19:15		PC	1885	ERCAN		
19:55		THY	7606	ERCAN		
20:30		IA	202	BAGDAT		
21:00		IR	714	TAHRAN		

INTERNATIONAL DEPARTURES 10/03/2019 10:41:59

STD	ETD	AIRLINE	FLIGHT	DESTINATION	COUNTER	REMARK
23:15		PC	7344	DÖHA		
23:45		PC	1722	KIEV-ZHULIANY		
23:55		THY	7608	ERCAN		
00:25		TK	421	VNUKOVA		
07:00		TK	1297	VIENNA		
07:00		PS	722	KIEV		
08:15		THY	7600	ERCAN		
09:40		PC	1650	PARIS CDG		
09:45		TK	156	MADINAH		
10:00		PC	1881	ERCAN		

İÇ HATLAR GİDİŞ 10/03/2019 10:41:58

PKS	TKS	HAVAYOLU	UÇUŞ	VARIS	KONTUAR	AÇIKLAMA
11:00		TK	2127	ATATÜRK		SON ÇAĞRI
11:10		THY	7142	DIYARBAKIR		SALONA GİDİNİZ
11:50		THY	7050	BİNGÖL	D08-44	KONTUAR AÇIK
11:50		THY	7194	ŞIRNAK	D08-44	KONTUAR AÇIK
11:55		THY	7040	BATMAN	D08-44	KONTUAR AÇIK
12:00		THY	7192	HAKKARI	D08-44	KONTUAR AÇIK
12:00		THY	7046	MARDİN	D08-44	KONTUAR AÇIK
12:00		THY	7164	BURSA	D08-44	KONTUAR AÇIK
12:05		TK	2969	S.GÖKÇEN	E04-13	KONTUAR AÇIK
12:10		THY	7176	DALAMAN	D08-44	KONTUAR AÇIK
12:10		THY	7026	ANTALYA	D08-44	KONTUAR AÇIK
12:15		THY	7102	ADANA	D08-44	KONTUAR AÇIK

İÇ HATLAR GİDİŞ 10/03/2019 10:41:58

PKS	TKS	HAVAYOLU	UÇUŞ	VARIS	KONTUAR	AÇIKLAMA
12:15		THY	7122	GAZİANTEP	D08-44	KONTUAR AÇIK
12:20		TK	2136	ATATÜRK	E04-13	KONTUAR AÇIK
12:20		PC	3165	İZMİR	E11	KONTUAR AÇIK
12:40		THY	7006	İZMİR	D08-44	KONTUAR AÇIK
12:55		PC	2669	S.GÖKÇEN		
13:30		THY	7028	ANTALYA	D08-44	KONTUAR AÇIK
14:10		THY	7245	S.GÖKÇEN	D08-44	KONTUAR AÇIK
14:15		TK	2147	ATATÜRK	E04-13	KONTUAR AÇIK
14:25		THY	7084	VAN	D08-44	KONTUAR AÇIK
14:30		THY	7098	İGDIR	D08-44	KONTUAR AÇIK
14:50		THY	7008	İZMİR	D08-44	KONTUAR AÇIK
15:15		TK	2151	ATATÜRK	E04-13	KONTUAR AÇIK

Check-in Kontuarları ←→

Check-in Counters ←→

Pasaport Kontrol →

Passport Control →

Danışma ←

Information ←

Bilet Satış ←

Ticket Sales ←

Kuaför ←

Barber Shop ←

Tuvaletler ←

Toilets ←

Postane ←

Post Office ←

Yurt Dışı Çıkış ←

Harç Pulu ←

Sağlık Denetleme-Aşı ←

Heat unit-Vaccination ←

Eczane / Pharmacy ←

Esenboğa Airport

Emanet ←

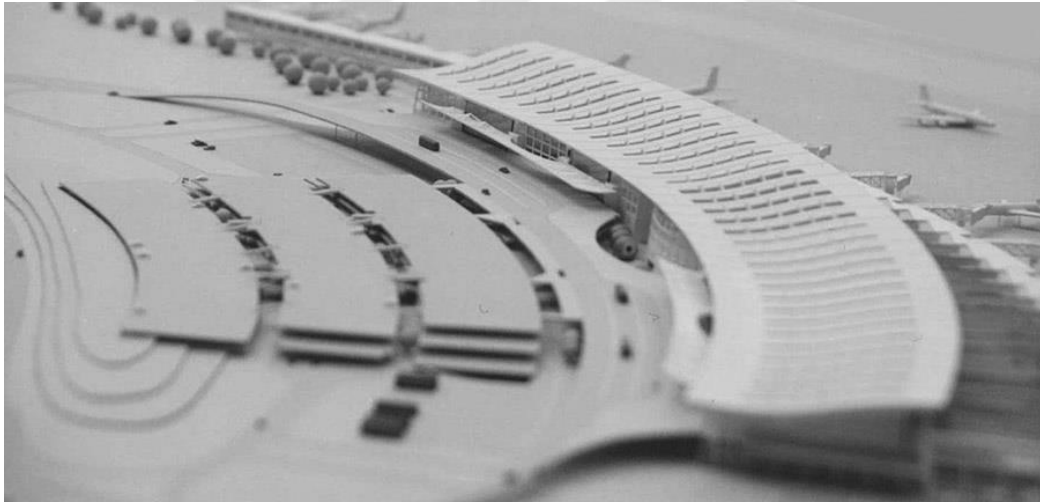
Left Luggage ←

Kaynak: İnanç, 2019.

“90”lı yıllara gelindiğinde; Ülkemizin protokol amaçlı en önemli giri – çıkış kapısı olan Esenboğa Havalimanı, 1955’te hizmete girmesini müteakip aradan geçen yarım asra yakın sürede yolcu sayısı kat ve kat artmış ancak terminal kapasiteleri ve standartları yaklaşık aynı kalmıştır. Türkiye’nin çağdaş dünyadaki medeni düzeyinin göstergesi olacak yeni bir terminal yapılmasına 1998’de karar verilerek YİD²⁴ modeli ile yaptırılacak Esenboğa Havalimanında yeni bir İç ve Dış Hat Terminal Binası için 17 Nisan 1998 tarihinde mimari proje yarışması düzenlenmiştir. Ercan Çoban, Ahmet Yertutan, Suzan Esirgen ve Süleyman Bayrak’ın eseri DHMİ tarafından birinci seçilmiştir.

Bu şekilde belirlenen projenin realize edilmesi için 23 Ocak 2004’te YİD Modeliyle yapım ihalesi gerçekleştirilmiş ve TAV, 15 yıl 8 aylık işletim süresiyle Ankara Esenboğa Yeni İç-Dış Hatlar Terminal Binası ve Katlı Otopark Kompleksi ihalesini kazanmıştır (Görsel 75).

Görsel 75: Yarışmada 1. Seçilen Tasarım

Kaynak: <http://www.essaproje.com/proje.php?pid=9&l=tr> , 2009

Ekim 2004 ayında YİD modeli ile yapımına başlanılan İç ve Dış Hatlar Terminal Binasının Uygulama Projeleri; proje müellifi olan ESSA Proje Danışmanlık tarafından hazırlanıp, DHMİ Proje İnceleme Heyeti tarafından incelenip, onaylanarak Esenboğa Başmüdürlüğümüz ve DHMİ Kontrollük Teşkilatı denetim ve koordinesinde görevli şirket TAV tarafından sürdürülen yapım çalışmaları planlanan bitiş tarihinden

²⁴ Yap İşlet Devret

bir yıl önce bitirilerek 13 Ekim 2006 tarihinde yapılan törenle açılmış ve 16 Ekim 2006 tarihinde işletmeye alınarak hizmete girmiştir.

Yeni terminal binası ile Esenboğa Havalimanı Türkiye'nin en büyük 2. Havaalanı olma özelliğini kazanmıştır“ (DHMI – Ankara Esenboğa Havalimanı, 2019 <https://esenboga.dhmi.gov.tr/Sayfalar/icerik-detay.aspx?oid=1262>).

Ankara Esenboğa Havalimanı, ISG yönetimi gibi, engellilerin ihtiyaçlarını dikkate almışlardır. Her iki havalimanı yönetimi farklı olsa da iki havalimanı yönetimi de görme engelliler için bazı durağan bilgilendirme grafiği tasarımlarına brail alfabesiyle farklılık yaratmışlardır (Görsel 76).

Görsel 76: Brail Alfabesi İle Yapılmış Bilgilendirme Grafiği Tasarımı

Kaynak: İnanç, 2019.

Bütün durağan bilgilendirme tasarımlarına brail alfabesi eklememelerinin nedeni ise, çoğu durağan tasarımların insan boyutunun üzerinde olmasıdır. Brail alfabesi kullanım koşullarını, alfabenin belirli büyüklükte olmasını gerektirmektedir. Yüksekte duran bilgilendirme grafiği çalışmaları için sesli yönlendirme veya brail alfabesi olan tasarımları henüz yapılmamıştır.

Bununla birlikte brail alfabesi kullanımı yüzeysel bir yaklaşımdır. Havaalanları gibi büyük yerlerde, brail alfabesinin verimli çalışmasını beklemek gerçekçi değildir. Tuvaletin kapısına kadar gelmeyi başarmış bir görme engellinin kapıdan içeri girerken kadın-erkek-engelli yazılarını kontrol etme ihtiyacı gerçekten var mıdır? Şans eseri değil de birinin yardımı ile oraya gittiğine göre sorumuzun cevabı bellidir. Tuvalet yönlendirmelerini yapacak farklı bir çözüm üretilmesi gerektiği ortadadır.

Bilgilendirme grafiği tasarımlarında, siyah zemin üzerine sarı veya beyaz renk ile yapılan bilgilendirme grafiği çalışmalarında, kurumsallık dışında olan bazı maddeler göze çarpmaktadır. Havalimanı içerisinde bilgi, bazı tuvalet girişlerinde, siyah sade bir tasarım altına yazı olarak yer almakta iken (Görsel 76), bazı tuvalet girişlerinde ise, gümüş renk içerisinde turuncu olarak kullanılmıştır. Kadın, erkek, engelli tuvaletleri ve çocuk bakım odalarında bu tarzda karmaşalar mevcuttur (Görüntü 77 – 78).

Görsel 77: Kadın (Bayan) Tuvaleti

1. Alternatif

Kaynak: İnanç, 2019

Görsel 78: Kadın (Bayan) Tuvaleti

2. Alternatif

Kaynak: İnanç, 2019

Bilgilendirme grafiği tasarımları, yazı düzenlemesi açısından incelendiğinde, tırnaksız yazı sitili kullanıldığını görmekteyiz. Fazla kıvrımlar ve detaylar içermeyen bu yazı tipinde, Kayıp Bagaj (Lost Luggage) tasarımında da gördüğümüz üzere Türkçe yazılar beyaz renk, İngilizce yazılar ise turuncu renk, aynı punto ile yazılmıştır (Görsel 79 – 80 – 81).

Görsel 79: Kayıp Bagaj (Lost Luggage) Bilgilendirme Grafiği

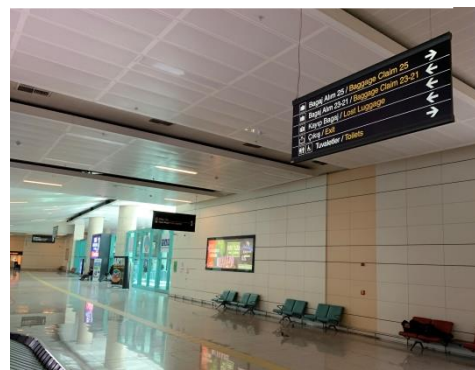
Kaynak: İnanç, 2019

Görsel 80: Kayıp Bagaj (Lost Luggage) Bilgilendirme Grafiği

Kaynak: İnanç, 2019

Görsel 81: Kayıp Bagaj (Lost Luggage) Bilgilendirme Grafiği

Kaynak: İnanç, 2019

Atatürk Havalimanından farklı olarak, zeminin siyah olması tasarımın daha şık görünmesini ve konfor hissi uyandırmasını sağlamıştır.

2.4. İzmir Adnan Menderes Havalimanı (ADB)

Türkiye'nin Ege bölgesinde yer alan İzmir Adnan Menderes Havalimanı, 1987 yılında faaliyete geçmiştir. Sivil Havacılığa hizmet vermekte olan havalimanı iç ve dış hatlar olarak kullanılmaktadır. Toplamda 310.978 m² büyüklüğe sahip olan havalimanı, İzmir'in Gaziemir ilçesinde yer almaktadır. TAV Airport' un işletmesinde olan 10 havalimanından biridir.

“Havalimanımız açılmadan önce bölgemizde gerek sivil ve gerekse askeri uçaklar için Çiğli Askeri Havaalanı hizmet vermekteydi.

80'li yıllarda ülke turizmine paralel olarak havacılık sektörünün süratle gelişmesi nedeniyle bölgemizde yeni bir sivil havalimanı inşa edilmesi ihtiyacı doğdu. Bu doğrultuda 17 Kasım 1987 tarihinde DHMİ Adnan Menderes Hava Limanı hizmete açıldı. Dönemin şartlarına uygun olarak inşa edilen havalimanımızda ilerleyen yıllarda özel havayolu şirketlerinin kurulması ve uçuşlarına başlaması nedeniyle terminal ve apron kapasite yetersizliği kendini göstermeye başladı. Bu bağlamda yeni dış hatlar terminali, iç hatlar terminali ve ilave apron yapımıyla söz konusu sıkıntılar aşılmış oldu. Web sayfamız istatistikler bölümündende anlaşılacağı üzere her geçen yıl artış gösteren uçak ve yolcu trafiğine paralel olarak ortaya çıkan ve çıkabilecek sıkıntıları giderebilmek amacıyla çalışmalar halen devam etmektedir "DHMİ - İzmir Adnan Menderes Havalimanı, 2019 <https://adnanmenderes.dhmi.gov.tr/Sayfalar/icerik-detay.aspx?oid=1313>).

İzmir Adnan Menderes Havalimanı, 2006 yılında yapılan YİD ihalesi sonucunda TAV Airports tarafından işletilmeye başlanmıştır. Aynı zamanda DHMİ tarafından kontrolleri sağlanmaktadır.

“Adnan Menderes Havalimanı Dış Hatlar Terminali ve Çok Katlı Otoparkı'nın tasarımı için 1998 yılında Devlet Hava Meydanları İşletmesi Genel Müdürlüğü tarafından yarışma açıldı. Bu yarışmada Adnan Menderes Havalimanı Dış Hatlar Terminali ve Çok Katlı Otoparkı projesi birincilik ödülünü aldı. Proje, TAV Havalimanları tarafından 2006 yılında hayata geçirilerek işletmeye alındı. Türk Yapısal Çelik Derneği (TUCSA) tarafından açılan yarışmada da Adnan Menderes Havalimanı

Dış Hatlar Terminali ve Çok Katlı Otoparkı projesi, uygulanmış yapılar arasından yeniden birincilik ödülünü aldı.

Adnan Menderes Havalimanı Dış Hatlar Terminali ve Çok Katlı Otoparkı, son olarak 2007 yılında Lüksemburg'da yapılan törenle European Steel Design Awards (ECCS) ödülüne layık görüldü.

Ayrıca TAV İzmir'e ait çevre ödülleri;

- 2008-EBSO Çevre Özel Ödülü
- 13 Ekim 2009 -DOHA Aviation Summit - Green Initiative of the Year (Yılın Çevreci Havalimanı)
- 17 Haziran 2010 - ACI Europe tarafından 2010 yılında ilk kez verilen "ACI Eco-Innovation Award" (Eko - Yenilik Ödülü)" (DHMI – İzmir Adnan Menderes Havaalanı, 2019 <https://adnanmenderes.dhmi.gov.tr/Sayfalar/icerik-detay.aspx?oid=1313>).

Türkiye'de bulunan havalimanları arasında, iç hatlar alanında en fazla yolcu taşıma kapasitesine sahip olan İzmir Adnan Menderes Havalimanı, sivil havacılığa açıldığından bugüne kadar iki defa yapı yenilenmesi geçirdi. 2018 yılında 6 milyonun üzerinde yolcu ağırlayarak Türkiye genelinde en çok yolcu taşıyan havalimanları arasında, Ankara Esenboğa Havalimanından sonra 4. oldu.

İzmir Adnan Menderes Havalimanı'nda, Durağan, hareketli ve etkileşimli bilgilendirme grafiği tasarımları ve öğeler mevcuttur. Durağan tasarımlar içinde yönlendirme tabelaları, etkileşimli tasarımlar içinde led panel üzerine sürekli değişken bir vaziyette bulunan uçakların geliş gidiş saatlerini gösteren tasarımlar yer alır. Bu tasarımlar Havacılık kuralları gereği, siyah zemin üzerine tasarlanmıştır. İnen uçaklar için yeşili, gecikmeli kalkış yapacak uçaklar içinse kırmızı rengi kullanılmıştır (Görsel 82). Etkileşimli tasarımların en başı olan bu paneller gelişmiş havalimanlarının en vazgeçilmez tercihlerinden biri olmuştur ve İzmir Adnan Menderes Havalimanı'nda da yer almaktadır (Görsel 83).

Görsel 82: İzmir Adnan Menderes Havalimanı, Hareketli Bilgilendirme Grafiği Tasarım Örneği

Kaynak: İnanç, 2019

Görsel 83: İzmir Adnan Menderes Havalimanı, Etkileşimli Bilgilendirme Grafiği Tasarım Örneği

Kaynak: İnanç, 2019

İzmir Adnan Menderes Havalimanı, yenilikçi ve yeni bir yapı olmasının izlerini yolcularına hemen her alanda hissettiriyor. Kazandığı çevrecilik ödülleri nedeniyle, yeşil, beyaz ve siyah renklerini durağan bilgilendirme grafiği tasarımlarında kullanmışlardır. Yeşilin doğayı, huzuru, mutluluğu simgelemesi, beyazın saflık ve temizlik anlamları, siyahın asil ve şık etkisi üzerinde vurgulanmıştır (Görsel 84). Diğer havalimanlarındakilerden farklı olarak yeşil rengin tercih edilmesi sadece çevreye bir atıfta bulunmakla kalmamış, aynı zamanda hem rahatlık hissi vermiş hem de İzmir Adnan Menderes Havaalanı' nı kendine özgü kılmıştır.

Görsel 84: İzmir Adnan Menderes Havalimanı, Durağan Bilgilendirme Grafiği Tasarımında Renk Kullanımları

Kaynak: İnanç, 2019

İzmir Adnan Menderes Havalimanı, Sağlık bölgelerini gösteren bilgilendirme grafiği tasarımında, İstanbul Sabiha Gökçen, İstanbul Atatürk ve Ankara Esenboğa Havalimanlarının aksine kırmızı renk ile belirterek, diğer havalimanlarından ayrılmayı bu konuda da başarmış ve tasarımlarının kullanıcının aciliyetlerini göz önünde bulundurma fonksiyonunu yerine getirmekte bir adım öne geçmiştir (Görsel 84).

Tipografi olarak, düz tırnaksız yazı tipi seçmişlerdir. Türkçe kelimeleri beyaz renk, İngilizce kelimeleri yeşil renk olarak bilgilendirme grafiği tasarımında görmekteyiz.

Görsel 85: İzmir Adnan Menderes Havalimanında Sağlık Bölgelerini Gösteren Tasarımlardaki Farklılık

Kaynak: İnanç, 2019

2.5. Antalya Havalimanı (AYT)

Türkiye'nin turizm merkezi olan Antalya ilimizde Alanya ve Antalya Şehir Merkezi'nde olmak üzere iki adet havalimanı yer almaktadır. Antalya Havalimanı yolcu trafiği göz önünde bulundurulduğunda, Türkiye'nin en büyük 3. Havalimanı özelliğini taşıyor. Geçtiğimiz sene ICF Airport tarafından yönetilmekte olan, Antalya Havalimanı, 2018 yaz sezonu başında %50 ortaklık ile TAV Airport ve ICF Airport tarafından işletilmeye devam etmektedir.

DHMİ, YİD sistemini diğer havalimanlarında da olduğu gibi, Antalya Havalimanında da uygulamıştır.

“Havalimanımız 1960 yılında yaklaşık olarak 300 m²'lik terminal binası ile hizmete girmiştir. Geçen süre içerisinde iç turizmde ve özellikle dış turizmdeki gelişmelere, ülke genelindeki belgeli yatak sayısının büyük bir kısmının ilimizde olmasına bağlı olarak cihaz, sistem, kolaylık ve arazi yönünden gelişmesini sürdürmüştür. Şu anda yaklaşık 13.000.000 m² araziye sahiptir” (DHMİ – Antalya Havalimanı, 2019 <https://antalya.dhmi.gov.tr/Sayfalar/icerik-detay.aspx?oid=1357>).

Antalya Havalimanı, 2019 yılının ilk 5 ayı içerisinde günlük 640 bin yolcu misafir etmiştir. Bu yolcuların havalimanlarında geçirdiği süre ortalama 4 saattir. Bu süreçte, kullanım kolaylıkları, bilgilendirme grafikleri, erişilebilirlik unsurları çok önemlidir. Yolcularının yaz sezonu için %65'i yabancı misafir olan Antalya Havalimanı, terminallerinin içerisinde ulusal bir dil ile bilgilendirme yapmaya mecburdur.

Antalya Havalimanı'nda 2 adet dış hatlar terminali ve 1 adet iç hatlar terminali vardır. 1. Dış hatlar terminali 1 Nisan 1998 tarihinde açılmıştır. 2. Dış hatlar terminali ise 17 Nisan 2005 tarihinde açılmış, ardından yenilenme çalışması geçirmiştir. Bu çalışma 2019'un başlarında bitirilip, 30 Mart 2019 tarihinde tekrar kullanıma açılmıştır. İç hatlar terminali yıllık 10 milyon yolcu kapasitesine sahiptir.

Antalya Havalimanı, turizmin gelişmesinden kaynaklı, teknolojik yeniliklere daha fazla öncülük yapmıştır. Bilgilendirme grafikleri anlamında, diğerlerinde olduğu gibi; durağan, etkileşimli ve hareketli tasarımlar mevcuttur.

Durağan tasarımlar için piktogramları ele alabiliriz. Piktogramlar yönlendirme tabelaları üzerinde yer alırlar, tuvalet girişlerinde, kontuar yönlendirmelerinde, bagaj alım bölümünde gitmemiz gereken yön konusunda bize kolaylık sağlar (Görsel 86). Yönlendirme tabelalarına ek olarak geri dönüşüm kutuları da bilgilendirme grafiği tasarımı olarak ele alınabilir.

Görsel 86: Antalya Havalimanı, Bilgilendirme Grafiği Tasarımları

Kaynak: İnanç, 2019

Bilgilendirme grafiği tasarımlarında, sadeleştirilmiş ve ulusal bir üsluba yönelen TAV Airport yönetimi, bu kurallarını Antalya Havalimanında da uygulamıştır. Fakat Antalya Havalimanı'nda uygulanan durağan bilgilendirme grafiği tasarımları, çeşitli farklı renkler ile göze çarpmaktadır (Görsel 87).

Görsel 87: Antalya Havalimanı, Bilgilendirme Grafiği Tasarımlarındaki Renk Çeşitliliği

Kaynak: İnanç, 2019

Antalya Havalimanı'ndaki bilgilendirme grafiği tasarımlarında yer alan renkler şunlardır;

- Sarı
- Turuncu
- Mavi
- Siyah
- Beyaz

Tav Airport'un ilk defa işlettiği bir havaalanında 3'ten fazla renk kullandığını görmekteyiz. Bu kadar farklı renk kullanılmasının doğurduğu sonuçlardan biride kurumsallığın yetersizliğini göstermektedir. Aynı sarı tonunu tutturamadan yeniden bir bilgilendirme grafiği çalışması yapılması buna bir örnektir (Görsel 88).

Görsel 88: Antalya Havalimanı, Bilgilendirme Grafiği Tasarımlarındaki Renk Karmaşası

Kaynak: İnanç, 2019

Tırnaksız yazı karakterini tercih eden Antalya Havalimanı, Türkçe yazıları beyaz renk, İngilizce yazıları ise sarı renk olarak tercih etmiştir. Yazılar dar (condensed²⁵) yazı karakteri ailesine mensuptur (Görsel 89).

Görsel 89: Antalya Havalimanı, Bilgilendirme Grafiği Tasarımlarındaki Yazı Karakterleri ve Renkleri

Kaynak: İnanç, 2019

²⁵ Dar bir biçimde olan yazı ailesine verilen ad.

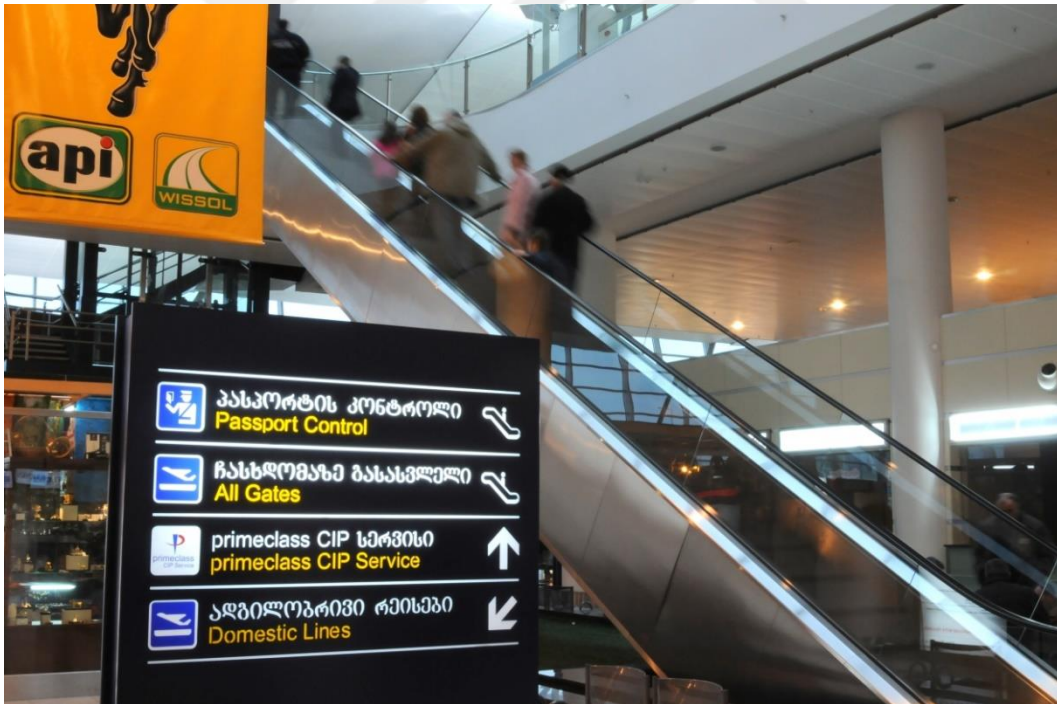

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM: ANTALYA HAVALİMANI İÇİN HAREKETLİ BİLGİLENDİRME GRAFİĞİ TASARIMI

2018 yılında, 2017 yılına göre %30 büyüme gerçekleştiren Antalya havalimanı, yaz sezonlarında yolcu sayısı neredeyse iki katına çıkmakta olan havalimanında, bilgilendirme grafikleri oldukça önemlidir. Bu grafikler, uluslararası bir dil niteliğini taşıdığı için, belirli kurallar içerisinde tek dili yansıtmasını gerekmektedir.

Örneğin; Piktogramları açıklayıcı metinlerde çoğunlukla, havalimanının ait olduğu ülkenin dili üstte yer alır ve uluslararası kabul görmüş ortak bir dil seçilerek alt tarafa yazılır (Görsel 90).

Görsel 90: Gürcistan Tiflis Havalimanı Durağan Bilgilendirme Grafiği Tasarımı

Kaynak: İnanç, 2017

Bilgilendirme grafiklerini hazırlanırken, baskın renkler kullanılması gerekmektedir. Bu projede, sarı, siyah ve beyaz renkler kullanılmıştır. Kullanılan renklerde, sarı rengi uyarıcılığı, beyaz rengi dengeyi ve saflığı simgelerken, siyah renk ise kurumsallığı işaret ettiği için tercih edilmiştir (Görsel 91).

Görsel 91: Durağan Bilgilendirme Grafiği Projesinin Genel Görünümü

Kaynak: İnanç, 2019

Havalimanları durağan bilgilendirme grafiklerinde, tuvaletler, check-in kontuarları, bagaj alım, çıkış kapıları, transit yolcu yönlendirmeleri gibi çok sayıda piktogram vardır.

Genellikle durağan bilgilendirme grafiği olan piktogramlardan vazgeçerek daha yenilikçi ve düzenli bilgilendirme grafiğine geçilmesi ön görüsünü yansıtmak için hareketli piktogramlar yani hareketli bilgilendirme grafiği çalışmaları yapılmıştır (Görsel 91).

Görsel 91: Hareketli Bilgilendirme Grafiği Çalışmasından Tuvalet Örneği Hareketli Versiyonu İçin:

<https://i.hizliresim.com/r5WWO3.gif>

Kaynak: İnanç, 2019

Tuvaletlerde bilgilendirme grafiği tasarımlarını dikkat çekici olarak tasarlanmayı hedeflediğim bu çalışmada yön oklarını dikkat çekici bir şekilde hareketlendirilmesi tercih edilmiştir (Görsel 91)

Gelen ve giden yolcuların, hareketli bilgilendirme grafiği çalışmalarında, uçak sembolü hareketlendirilerek, piste iniş ve pistten kalkış anını gösterdiğimiz çalışma en sade haliyle resmedilmiştir. Zemini gösteren alt çizgi ile bu karmaşadaki pisti belirterek özgün bir çalışma ortaya çıkarılması hedeflenmiştir (Görsel 92 - 93).

Görsel 92: Giden Yolcu Bilgilendirme Grafiği Tasarımı

Hareketli Versiyonu İçin: <https://i.hizliresim.com/zjWEkO.gif>

Kaynak: İnanç, 2019

Görsel 93: Gelen Yolcu Bilgilendirme Grafiği Tasarımı

Hareketli Versiyonu İçin: <https://i.hizliresim.com/oXLzaX.gif>

Kaynak: İnanç, 2019

Havalimanlarında özellikle, valizleri ağır olanlar ya da yaşlıların tercihi olan asansörler ve yürüyen merdivenler fazlaca tercih edilmektedir. Bu tercihleri yönlendirmeler doğrultusunda yolculara rahatlıkla ulaştırabilmek ve anlatabilmek için, hareketli bilgilendirme grafiği tasarımları yapılmıştır (Görsel 94).

Görsel 94: Asansör, Hareketli Bilgilendirme Grafiği Tasarımı Hareketli Versiyonu İçin:

<https://i.hizliresim.com/JZ5EvE.gif>

Kaynak: İnanç, 2019

Havalimanlarında telefonlar veya telefon kulübeleri, teknolojinin sunduğu hizmetlerin yaygınlaşmasından dolayı çok tercih edilmemektedir. Dünya'da her 10 kişiden birinde en az 2 telefon bulunmaktadır. Havalimanı yönetimleri, havacılık kuralları gereği, olası ters bir durum için telefon ve telefon kulübelerinin hizmetini sağlamak zorundadır (Görsel 95).

Bagaj alım merkezleri, havalimanlarının en uğrak yerlerindedir ve bu alanları bulmanın en kolay yolu hareketsiz bilgilendirme grafiği tasarımlarıdır. Bagaj alım merkezleri, hareketli bir bant üzerinde, uçaklardan gelen bagajları yolculara ulaştıran bir mekanizmanın olduğu alandır. Tasarlanan piktogram için bagaj alım bandından ve bir bagaj silüetinden esinlenilmiştir. Bagajın kayarak geçmesini

sadeleştirilerek hareketli bilgilendirme grafiği tasarımı yapılmıştır. Bilgilendirme grafiği çalışmasında Türkçe cümlelerde sarı renk, İngilizce cümlelerde ise beyaz renk kullanılmıştır (Görsel 95).

Görsel 95: Telefon ve Bagaj Alım, Hareketli Bilgilendirme Grafiği Tasarımı Hareketli Versiyonu
İçin: <https://i.hizliresim.com/y6yALN.gif>

Kaynak: İnanç, 2019

Kayıp bagaj büroları, genellikle transit yolcular ve aktarmalı yolcuların uğradığı yer olarak bilinmektedir. Bu alanlarda en çok yaşanan sorunlardan birisi de kaybedilen valizlerin kimlere ait olduğunun bilinmemesi ve sahiplerinin gelmemesidir. Kayıp bagajı soru işaretiyle tasarlama yoluna gidilmiştir. Hareketlendirmede ise soldan sağa doğru kaydırılarak teslim edilme veya kaydırılma efekti kullanılmıştır (Görsel 96).

Havalimanlarında, yerli veya yabancı turistlerin, döviz değişimi ve para çekme gibi ihtiyaçlarını giderdiği noktalara Atm ya da bankamatik noktaları deriz. Bu noktalara ulaşımın, bagaj alım ya da tuvaletler kadar önemli olmadığını düşünürüz. Hazırlanan bilgilendirme grafiği tasarımında, ülkemizde en çok kullanılan para birimleri tercih edilmiştir (Görsel 96).

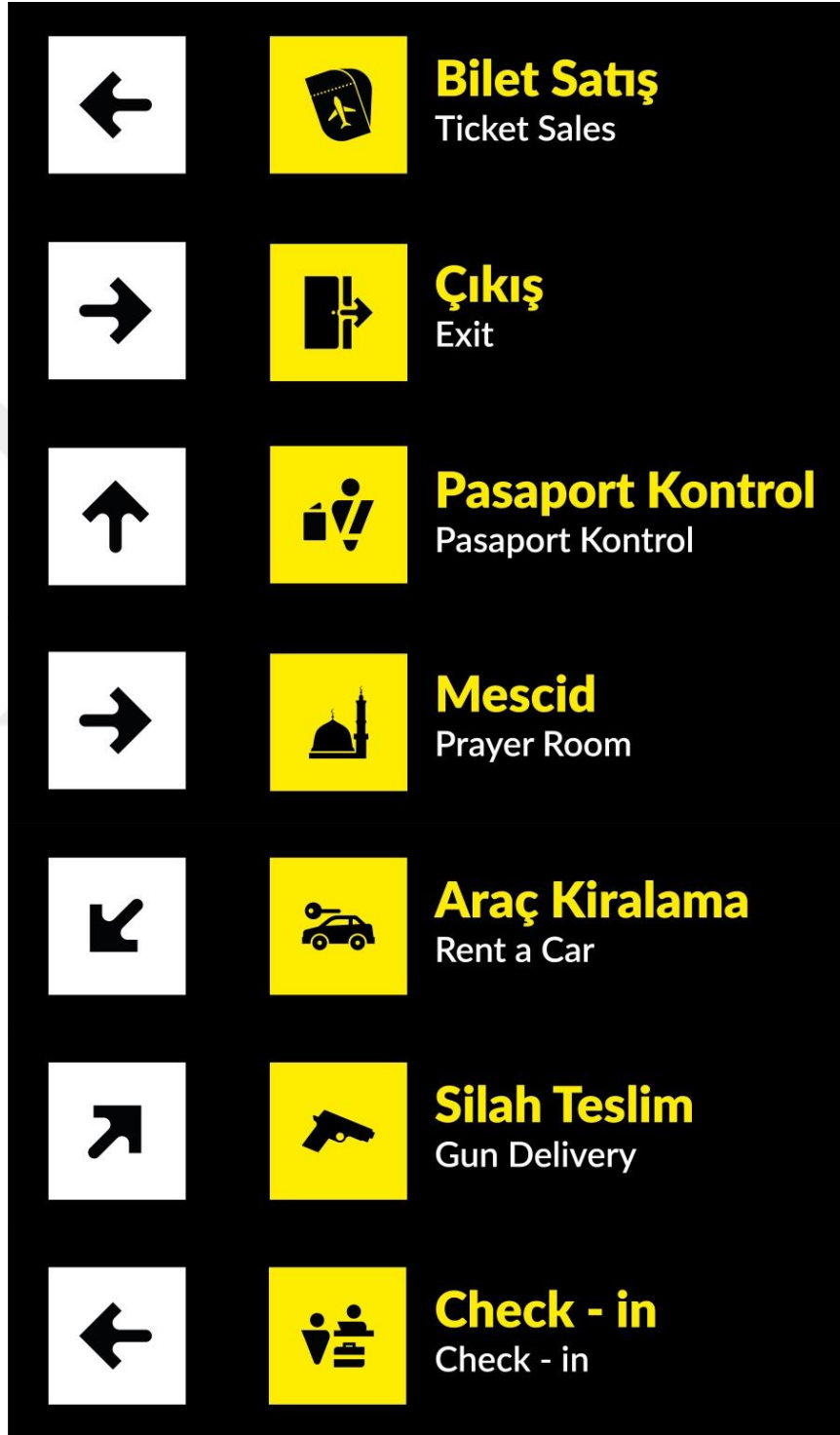
Görsel 96: Kayıp Bagaj ve Bankamatik, Hareketli Bilgilendirme Grafiği Tasarımı Hareketli Versiyonu İçin: <https://i.hizliresim.com/al4y1d.gif>

Kaynak: İnanç, 2019

Görsel 97: Bilet Satış, Çıkış, Pasaport Kontrol, Mescid, Araç Kiralama, Silah Teslim, Check-İN İçin Hazırlanan, Bilgilendirme Grafiği Tasarımı Hareketli Versiyonu İçin:

<https://i.hizliresim.com/5aPPol.gif>

Kaynak: İnanç, 2019

Havalimanlarında, bütün bilgileri bir arada görmek yolcuların tercihidir. Bu bağlamda, yolcunun gideceği yönü planlamasına yardımcı olacak unsurlardan birisi de, bilgilendirme grafiklerinin bir arada gözükecek şekilde düzenlenmesidir (Görsel 97).

Havalimanlarında, bilet satış noktaları çok az rağbet gören alanlardan birisidir. Bu alanlar genellikle, uçaklarını kaçıran, havalimanındayken yeni bir bilet almak isteyenler ya da bagaj sınırlamasını geçen yolcuların tercihleri olmuştur. Bilet satış noktası için hazırlanan bilgilendirme grafiğinde, sarı zemin üzeri siyah renk kullanarak bilet formu ve uçak silüeti kullanılmıştır. Hareketlendirmesi, sağa ve sola olmak üzere, bayrak dalgalanması örneği göz önünde bulundurularak tasarlanmıştır (Görsel 97).

Çıkış kapıları sembolü, aşına olduğumuz bir bilgilendirme tasarımı olarak günlük hayatlarımızda yer almaktadır. Çıkışı anlatan bilgilendirme grafiği tasarımında, bir kapı ve kapıyı terk eden ok ile hareketli bir bilgilendirme grafiği tasarımı yapılmıştır (Görsel 97).

Pasaport kontrol noktaları, ciddi memurlar tarafından donatılmış olsa da, bu ciddiyet hareketli bilgilendirme grafiği tasarımları ile yumuşatılabilir. Sabit duran bir pasaport memuru piktogramı ve yanına gelen pasaport hareketlendirmesi ile resmedilmiştir (Görsel 97).

Mescid ve diğer dinlerin ibadethanelerini gösteren bilgilendirme grafiği çalışmaları için, hareketli bilgilendirme grafiği çalışması dinler arası karmaşaya sebebiyet vermemesi amacıyla yapılmamıştır. Grafikte yer alan camii görseli, ülkedeki dini çoğunluk üzerinden esinlenilerek kullanıldı (Görsel 97).

Araç Kiralama, gelen yolcular üzerinden incelendiğinde, çoğunlukla yerli veya yabancı turistler tarafından tercih edilmektedir. Bu bağlamda, araç kiralama bilgilendirme grafiği tasarımları da oldukça basit bir araba çizimi ve teslim edilen anahtar hareketiyle, bilgilendirme grafiği çalışması yapılmıştır (Görsel 97).

Silah teslim büroları, ülke emniyet müdürlükleri veya güvenlik güçleri tarafından kontrol edilmektedir. Resmîyet içeren bu duruma uygun bir bilgilendirme

grafığı tasarımı yapılmalıdır. Bu grafikte, silahı yavaşça getirip bırakan bir insanın, sadece silah hareketi kullanılarak, hareketli bilgilendirme grafığı tasarımı yapılmıştır (Görsel 97).

Son 5 yıl içerisinde online check-in yaygınlaşmaya başlasa da, hala alışkanlıklarını bırakamamış insanlar için, check-in bankoları vazgeçilmez noktalardır. Aynı zamanda bagajların da teslim edildiği yerdir. Check-in kontuarlarını, hareketli bilgilendirme grafığı tasarımı ile resmederken, bir yolcu ve valizi, tam karşısında ise kontuar görevlisi olarak ele alınmıştır. Tasarım, yolcunun arka plandan kontuar görevlisine doğru gelişini ve duruşunu göstermektedir (Görsel 97).

Bilgilendirme grafiklerinde, LATO yazı ailesi kullanılmıştır. Tırnaksız bir yazı karakteri olan lato ailesinde, hairline, extrabold gibi seçenekleri bulunmaktadır. Havalimanları içerisinde en çok dikkat çeken unsurlardan biri olan yazı karakterleri, kapılara yönlendirilmesinde sıklıkla tercih edilmiştir (Görsel 98).

Görsel 98: Kapıları Gösteren Hareketli Bilgilendirme Grafığı Tasarımı Hareketli Versiyonu İçin:

<https://i.hizliresim.com/WqIVpP.gif>

Kaynak: İnanç, 2019

Havalimanları için bilgilendirme grafikleri tasarlanırken, uygulanacak mekanların mecraya uygun olması ve grafığın hangi ölçülerle nasıl tasarlanacağı dikkate alınmalıdır.

Ölçülendirme, yazıların büyüklüğü, espas,²⁶ hiyerarşi gibi unsurların dikkate alınması gerekir. Hareketli bilgilendirme grafığı çalışmalarında, bir bilgilendirme grafığının 10 metre uzaktan okunabilirliği test edilip, tasarlanmıştır. En iyi gören insan gözü, 10 metre sonrası net olarak algılayamamaktadır. Bu teoriye uygun bir dille hazırlanan hareketli bilgilendirme tasarımları oldukça dikkatli yapılmalıdır.

²⁶ Nesnel Arası Boşluk

Görsel 99: Bilgilendirme Grafiği Tasarımı Ölçülendirmesi

Kaynak: İnanç, 2019

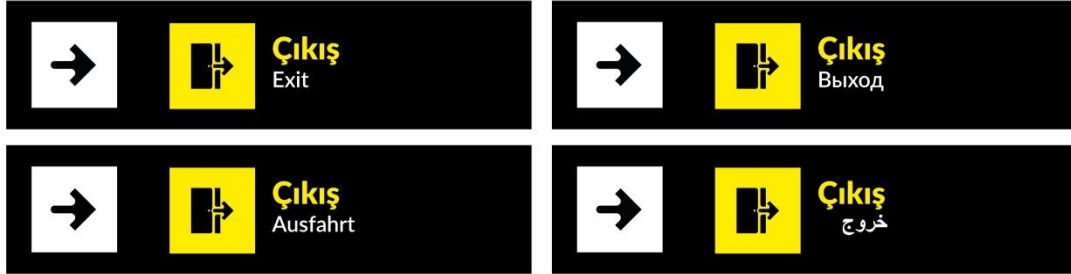
Havalimanları için tasarlanan bilgilendirme grafiği çalışmalarında, yan yana ve alt alta yerleşim şekilleri yukarıda gösterilmiştir. Yan yana yerleşim esnasında, ilk bilgilendirme grafiğinin yazısının bittiği nokta ile, ikinci bilgilendirme grafiği çalışmasının ilk piktogramın başladığı nokta arasındaki boşluk 55 cm olmalıdır (Görsel 99).

İlk bilgilendirme grafiğinde yön piktogramı, 30x30 cm içerisine yerleştirilmiştir. Aynı bilgilendirme grafiğinin varış noktasını anlatan piktogram çalışması ile arasında 15 cm vardır. Yazı ile piktogram arasına 4 cm eklenmiştir. Genel bilgilendirme grafiği levhası, 112 cm eninde 30 cm yüksekliğinde tasarlanmıştır (Görsel 99).

Antalya Havalimanı için hazırlanan bilgilendirme grafiklerinde en önemli avantaj değiştirilebilir olmasıdır. Örneğin; Dış hatlar terminalinde yabancı turistler için, kendi dillerinde belirli zaman aralıklarında yönlendirme yazılarını görebilirler (Görsel 100).

Görsel 100: Bilgilendirme Grafiği Tasarımı 5 Farklı Dil Kullanımı

(Türkçe – İngilizce – Rusça – Almanca – Farsça)

Kaynak: İnanç, 2019

Bilgilendirme grafikleri, alt alta dizildiğinde en fazla yedi madde bilgilendirme grafiği tasarımı içerecek şekilde planlanmıştır.

Hareketli bilgilendirme grafikleri, GIF tekniği ile yapılmıştır. Çizimlerin oluşturulması Adobe Illustrator (AI), hareketlendirilmesi Adobe Photoshop (PSD) programları üzerinden gerçekleştirilmiştir.

SONUÇ

“Türkiye’de Kullanılan Havalimanı Bilgilendirme Grafiklerinin İncelenmesi ve Bir Havalimanı Bilgilendirme Grafiği Tasarımı” başlıklı tez çalışmasında, grafik tasarım ile sağlanan ve iletişim unsuru olan, bilgilendirme grafiği çalışmalarını, Türkiye’de en çok yolcu taşıyan 5 havalimanında yer alan; hareketli, hareketsiz ve etkileşimli bilgilendirme grafiklerinin amaçlarını doğru bir şekilde yansıtır, yansıtamadığı incelenmiştir.

Bilgilerin grafiğe dönüştürülmesinde, günümüz kaygıları arasında yer almayan estetik olgusunu önemsememe kalıbını yıkmak amacı ile yeni bir proje sunulmuştur. Görsellerde estetik kaygısı gütmeyen havalimanı yöneticilerinin, geçtiğimiz yıllara nazaran yeniliklere kapılarını açmaya başladıkları gözlemlenmiştir. Etkileşimli grafiklere fazlasıyla yer veren İstanbul Sabiha Gökçen Havalimanı, bilgilendirme grafiği çalışmalarında bir adım öndedir.

Proje araştırmaları esnasında, Dünya genelinde akıllı cihazlar üzerinden etkileşimli olarak bilgilendirme grafiklerine erişilmektedir. Havalimanlarındaki kiosk kullanımı da önemini yitirmektedir. Kabaca yaptığımız iki saatlik bir gözlemde, Antalya havalimanı içinde kioskların sadece 1 kişi tarafından kullanıldığı not edilmiştir. Bu duruma teknolojinin gelişmesi sebep olmuştur. Örneğin; ulaşım için nereye nasıl gidilir sorusuna akıllı cihazlarda daha kolay ve hızlı cevaplar ve yönlendirmeler alınabilmektedir. Aynı zamanda, taksi çağırma, özel ulaşım gibi seçenekler de akıllı cihazlar içine yerleştirilmiştir.

Türkiye’de bilgi grafiklerinin yaygınlaşması, genel ve yerel seçimlerin izleyiciye veya okuyucuya aktarılması amacı ile başlanmıştır. Uzman kişiler tarafından daha net olarak ayırt edilebilen bilgilendirme grafiği tasarımları hakkında artık neredeyse herkesin bilgi sahibi olduğunu gözlemlemekteyiz.

İstanbul Sabiha Gökçen Havalimanı, 10 yıl öncesinde inşa edilmesinin avantajlarını kullanarak, incelenen diğer 4 havalimanına göre teknolojik açıdan daha fazla bilgilendirme grafiği çalışmaları sunmaktadır. Etkileşimli olarak hazırladıkları web tabanlı mobil uygulamalar ile, havalimanı içerisinde yön bulmayı kolaylaştırmış ve uluslararası bir dille yolcularına sağlamıştır.

İstanbul Atatürk Havalimanı' nın 72 yıllık bir yapı olmasının, bilgilendirme grafiği çalışmalarına olumsuz yönde etkisi vardır. Havalimanı içinde durağan bilgilendirme grafiği çalışmalarında, her alanda farklı renk, farklı yazı karakteri, hiyerarşi bozuklukları, espas dengesizliği ve oran orantı sorunları gözlemlendi.

Ankara Esenboğa Havalimanı, İstanbul Atatürk Havalimanı ile aynı yılda inşa edilmiştir. İki havalimanı içinde aradan geçen 72 yıllık süreç, yönetim farklılıklarından ve Ankara'da alternatif bir havalimanı olmayışından dolayı, iki havalimanı için farklı işlemiştir. Gerekli güncellemelerin yapılması Esenboğa Havalimanı' nın daha genç kalmasını sağlamıştır. Yapı 2004 yılında yenilenmiştir. Yenilediği sırada, bilgilendirme grafiklerinin de güncellendiği göz önünde bulundurulduğunda Ankara Esenboğa Havalimanı yenilikçi, kurumsal, sade bir dille yolcularını ağırlamaktadır.

İzmir Adnan Menderes Havalimanı, TAV Airport' un yönetiminde olan 4 havalimanından biridir. İzmir Adnan Menderes Havalimanı, aldığı çevrecilik ödülleri sebebi ile içerisindeki bilgilendirme grafiği çalışmalarında yeşil ve beyaz tonlarını kullanmayı seçmiştir. Yenilikçi bilgilendirme tasarımları yapı içerisinde oldukça düzgün ve sağlamdır. Yolcuların kolaylıkla yön bulmaları konusunda ise yetersiz olan durağan bilgilendirme grafiklerinin sayısının artırılması gerekmektedir.

Antalya Havalimanı' nın, turizmden kaynaklı, her yıl yolcu sayısını %30 oranında artırdığını göz önünde bulundurursak, ilerleyen dönemlerde daha yenilikçi grafiklere ihtiyacı olacağını öngörürüz. Kullanılan bilgilendirme grafiği çalışmaları 2 yıl içerisinde yetersiz gelmeye başlayacaktır. Bu bağlamda, uzun vadeli etkinlik için, bilgilendirme grafiği tasarımcıları, her geçen gün yeni tasarım disiplinlerini takip etmeli ve ayak uydurmalıdırlar.

Antalya Havalimanı için yeni bir bilgilendirme grafiği çalışmasının yapılmasını gerektiren en önemli neden, yabancı turistlerin en çok kullandığı havalimanlarından biri olması ve tez çalışmasının yapıldığı Akdeniz Üniversitesi ile aynı Őehirde olmasıdır. Hazırlanan bilgilendirme grafikleri, yolcuların hareketli ve görsel objeleri daha çok hafızalarında tuttıkları göz önünde bulundurularak tasarlanmıştır. Hareketli bir bilgilendirme grafiği içeren bu projede, PSD, AI ve GIF dijital dosya formatları kullanılmıştır. Sunulan dosyalarda kullanılan format GIF'tir.

Hareketli bilgilendirme grafiği tasarımının en önemli avantajı da sürekli değişebilen ortamlara ayak uydurabilmesidir. Örneğin; Havalimanı içerisinde, görev alanı değişmiş bir ofisin yeni adını veya görselini kolaylıkla değiştirilebilir olması ve bu durumun maliyetinin olmaması havalimanı yönetimlerinin de yararınadır.

Antalya'da iki adet dış hatlar terminali vardır. Bu terminallerde, hareketli bilgilendirme grafikleri, sürekli değişken olarak 5 farklı dilde yazılması, bilgilendirme grafiklerinin geçerliliğini artıracaktır.

Antalya havalimanındaki bilgilendirme grafiği çalışmalarına, yeni bir soluk getirmek amacıyla yapılan bu tez çalışmasında, hareketli ve durağan bilgilendirme grafiği çalışmaları bir grup içerisinde toplanmıştır ve yeni bir hareketli bilgilendirme grafiği önerisinde bulunulmuştur.

KAYNAKÇA

Akdenizli, Fuat. (2008). 1960 Sonrası Türk Grafik Tasarımında Ulusal Üslup Sorunsalı, Sanatta Yeterlik Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi, Güzel Sanatlar Enstitüsü, İzmir.

Baer, Kim ve Vacarra, Jill. (2008), Information Design Workbook, Çin: Rockport Publishers

Becer, Emre. (2006). İletişim ve Grafik Tasarım (5.Baskı). Ankara: Dost Kitabevi Yayınları

Bulut, Duygu Merve ve Uslu, Özlem. (2017). Mekan Tasarımında Bilgilendirme ve Yönlendirme Elemanlarının İncelenmesi, Forum Mersin Örneği, İdil Sanat Dergisi, 37, 2557-2578.

Büyükakkaş, Cihan. (2016). Tipografi Nedir? Tipografi Kullanımı, Grafik Tasarımda Tipografinin Önemi. <https://cihanbuyukakkas.com/tipografi-tasarimi/> Erişim Tarihi: 30.04.2019.

Demir, Çiğdem. (2008). Günümüz Sergileme Tasarımı, Türleri ve Londra'dan Sergileme Örnekleri. Gazi Üniversitesi Sanat ve Tasarım Dergisi, 1,52.

Devlet Hava Meydanları İşletmeciliği – Ankara Esenboğa Havalimanı, (2019) Ankara Esenboğa Havalimanı Tarihçesi, <https://esenboga.dhmi.gov.tr/Sayfalar/icerik-detay.aspx?oid=1262> Erişim Tarihi 11.05.2019

Devlet Hava Meydanları İşletmeciliği – Antalya Havalimanı, (2019) Antalya Havalimanı Tarihçesi, <https://antalya.dhmi.gov.tr/Sayfalar/icerik-detay.aspx?oid=1357> Erişim Tarihi: 13.05.2019.

Devlet Hava Meydanları İşletmeciliği – İstanbul Atatürk Havalimanı, (2019) İstanbul Atatürk Havalimanı Tarihçesi, <https://havalimanlarimiz.dhmi.gov.tr/Sayfalar/icerik-detay.aspx?oid=1201> Erişim Tarihi 09.05.2019

Devlet Hava Meydanları İşletmeciliği – İzmir Adnan Menderes Havalimanı, (2019), İzmir Adnan Menderes Havalimanı Tarihçesi,

<https://adnanmenderes.dhmi.gov.tr/Sayfalar/icerik-detay.aspx?oid=1313> Erişim

Tarihi: 12.05.2019

Gökhan, Halil. (2009). Günlük Hayatımızda Dünyamızı Değiştiren Etkileyen Belirleyen Yön Veren Semboller, (1. Baskı). İstanbul, Dharma Yayınları.

Gül, Erdoğan. (2019) bilgiustam.com, Piktogram Nedir? Nerelerde Kullanılır?

<https://www.bilgiustam.com/piktogram-nedir-nerelerde-kullanilir/> Erişim Tarihi:

29.04.2019

Güler, Tuğcan. (Ocak, 2009). Bilgilendirme Tasarımının Uygulama Alanları. Grafik Tasarım Dergisi, Sayı: 28, 48-51.

Güler ,Tuğcan. (2008) Grafik Tasarımda Yeni Bir Alan: Bilgilendirme Tasarımı ve Bir Uygulama, Sanatta Yeterlik Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi, Güzel Sanatlar Enstitüsü, İzmir.

Karaalioğlu, Sevim. (2015) Üniversite Yerleşkelerinde Yer Alan Bilgilendirme Tasarımı Ürünlerinin İncelenmesi, Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Karamustafa, Süleyman. (Ocak, 2009). Bilgilendirme Tasarımı, Profesyonellerden Görüşler. Grafik Tasarım Dergisi, Sayı: 28, 78.

Kısa, Mustafa (2019). Grafik Tasarım ve Baskı Ortamında Kullanılan Görsellerin RGB Renk Uzayından Cmyk Renk Uzayına Dönüşümü Esnasında Oluşan Renk ve Ton Kayıplarının Önlenmesi, Humanities Sciences, 2, 25-31.

Kolaybilgim.com (Kasım 2010), Siyah Renginin Anlamı Nedir? Siyah Rengin

Psikolojik Anlamı. <http://kolaybilgim.com/siyah-rengin-anlami/> Erişim Tarihi:

04.05.2019

Nedir.com (Temmuz 2018) Hiyeroglif Nedir? <https://www.nedir.com/hiyeroglif>,

Erişim Tarihi: 28.04.2019

Net Event (Kasım 2018), İnfografik Nedir? Nasıl Yapılır ve Nerelerde Kullanılır?

www.netevent.com/infografik-nedir-infografik-nasil-yapilir-ve-nerelerde-kullanilir/,

Erişim Tarihi: 24.04.2019.

Öztürk, Kerem Kemal. (2012). Ulusal Basında Bilginin Sunumu: İnfografik ve İllüstrasyonlar, Yüksek Lisans Tezi, Mustafa Kemal Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Grafik Ana Sanat Dalı, Hatay.

Sabihagokcen.aero (2019), İstanbul Sabiha Gökçen Havalimanı Hakkında, <https://www.sabihagokcen.aero/kurumsal-bilgiler/hakkimizda/isg-hakkinda> Erişim Tarihi: 05.05.2019

Sayın, Sinan. (2018). Hareketli Bilgilendirme Tasarımı ve Bir Uygulama, Sanatta Yeterlik Tezi, Hacettepe Üniversitesi, Güzel Sanatlar Enstitüsü, Grafik Anasanat Dalı, Ankara.

Selamet, Sevim. (2011). Türk Grafik Sanatlar Tarihine Alternatif Bir Yaklaşım: Osmanlı'dan Grafik Yansımalar. Marmara İletişim Dergisi, 18, 242.

Taşcıoğlu, Melike ve Aydın, Erdoğan Dilek. (2015). Grafik Tasarımın Bilgilendirme ve Yönlendirme Tasarımındaki Rolü ve Londra – Eskişehir Örnekleri Üzerinden Bir İnceleme. Anadolu Üniversitesi Sanat & Tasarım Dergisi, Sayı 9, 229.

Tuğcan, Güler (2016). Büyük Mekanlarda Yönlendirme ve İşaretleme Tasarımında Yer İmlerinin Kullanıcı Hareketlerine Katkıları, Atatürk Üniversitesi Sanat Dergisi, 27,134 sy.

Türkbayrakları.com (Kasım 2015), Türk Bayrağının Anlamı Nedir? <https://turkbayraklari.com/turk-bayraginin-anlami-nedir/> Erişim Tarihi: 04.05.2019

Türkçe Bilgi (2019) Katalog Nedir? <https://www.turkcebilgi.com/katalog> Erişim Tarihi: 28.04.2019.

Uçar, Tevfik Fikret. (2004) Görsel İletişim ve Grafik Tasarım, (4.Baskı). İstanbul, İnkılâp Kitabevi Baskı Tesisleri.

Uyan Dur, Banu İnanç. Bilgilendirme Tasarımında İlkeler, Öğeler ve Uygulama Sorunları Bilgilendirme Tasarımı Uygulaması, Sanatta Yeterlik Tezi, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara, sy. 159-178.

Yenikapihaber.com (2019), İstanbul Sabiha Gökçen Havalimanı 2018 Yılında Kaç Milyon Yolcu Ağırladı?, <https://yenikapihaber.com/sabiha-gokcen-havalimani-2018-yilinda-kac-milyon-yolcu-agirladi-96789h.htm> Erişim Tarihi: 05.05.2019

Yumurtaliekme.com, (Ekim 2014) Haritada Ölçek Nedir? Nasıl Hesaplanır, <http://yumurtaliekme.com/haritada-olcek-nedir-nasil-hesaplanir/> Erişim Tarihi: 28.04.2019

T. C.

AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ

Güzel Sanatlar Enstitüsü Müdürlüğü

ÖZGEÇMİŞ***Kişisel Bilgiler***

Adı Soyadı	OZAN MERTCAN İNANÇ
Doğum Yeri	ANKARA
Doğum Tarihi	06.07.1991

İletişim Bilgileri

Telefon	0 506 713 21 57
e-posta	ominanc@gmail.com
Adres:	Etiler Mh. 835. Sk. Huzur Apt. No: 60/3 Muratpaşa Antalya

Eğitim Bilgileri

Lise	Zeynep Salih Alp Anadolu Teknik ve Meslek Lisesi Grafik ve Fotoğraf Bölümü
Lisans	Akdeniz Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Grafik Bölümü
Yüksek Lisans	Akdeniz Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü Sanat ve Tasarım Ana Sanat Dalı

Kariyer Bilgileri

İş Deneyimi	
Kurs-Sertifika	
Aldığı Ödüller	
Üyelikler	
İlgi Alanları	
Referanslar	

İmza